

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Minst Archiv

om

Erhvervets af hvad der paa
Arbejds Overende maatte findes
af Interessant omkring i Landt.

MR 3/4 79 Tingens høies om
at oplage 1600 kr. i 5 Aar. paa 826

Forsølg: svarer

Hvis de skulle reddes-

Arbejdet med Plan for Undersø.
gjern

MR 22/4 79 Oudr. f. Pallas

MR 18/5 80 De paagj. Ministeries
Afkøibes aft. Grundlovs Forslag.

Indsættelse: at det har tilkommet de paa
g. Antiforsælt:

Indberetninger om arkivundersøgelser ved de lokale embeder 1880-83

Indryk. om sv.
Indsættelse de de

MR 1/6 80 Undersø. om de lokale
embeder

Arkival meddel. hvem der søger

MR 2/8 80. Om indv. 400 kr. til d. Jernvej
" 2/8 80. Indryk om indv. af Frøsten. til d. Jernvej
" 2/8 80. Om indv. 400 kr. til d. Jernvej

Arkival med Rejsebetragtning

MR 15/11 80 Afdr. af de lokale embeder
Indv. af Frøsten. til d. Jernvej

Prof. Thiele

ved Poul Erik Olsen

om

Rejsebillag

Arkival om Erhvervets vel af Udvikling
Tilladelse paa de forstj. Minet:

MR 1/12 81 Indv. af Frøsten. til d. Jernvej

Indryk. om svarer

MR 12/81 Skildes af Frøsten.

Indsættelse svarer

MR 2/81 Arkival høies
MR 5/81 Arkival høies

Arkival svarer

Generalindv. at det har meddelte

Hvis de skulle reddes-

Indberetninger om
arkivundersøgelser
ved de lokale embeder
1880-83

ved *Poul Erik Olsen*

Studier og kilder bd. 7

Rigsarkivet
G·E·C Gad
1992

Omslag: Opslag i Kultusministeriets journal
Foto :Rigsarkivet

© Rigsarkivet og Poul Erik Olsen
Sats og tryk: NOFOprint, Helsingør
Denne bog er sat med Stempel Garamond.
Billedskanning: Bigom Grafisk, Kvistgård

Indhold

Indledning	I
Indberetninger	
Hjørring amt	1
Thisted amt.	8
Ringkøbing amt.	13
Viborg amt	19
Ålborg amt.	23
Randers amt	30
Århus og Skanderborg amt.	36
Vejle amt.	45
Ribe amt	50
Odense amt	59
Svendborg amt	65
Maribo amt.	70
Præstø amt	76
Sorø amt	82
Holbæk amt	89
Københavns amt	94
Frederiksborg amt.	102
Københavnske arkiver.	107
Bornholms amt	113
Stedregister.	116

Arkivundersøgelserne i 1880'erne.

Den 14. juni 1880 tog fuldmægtig i Kongerigets Arkiv, A.D. Jørgensen, senere rigsarkivar, toget til Hørsholm. Billetten kostede 1 krone og 5 øre.¹⁾

Med denne sommerrejse indledte A.D. Jørgensen, som senere tog initiativ til så mange andre nyskabelser i arkiverne, det, der er blevet til rutinemæssig procedure for de moderne arkiver: Arkivinspektion ved embederne.

Statens arkiver - Geheimearkivet og Kongerigets Arkiv - havde indtil da kun interesseret sig aktivt for kongehusets og centraladministrationens arkiver. Men man var i Kongerigets Arkiv klar over, at der også i den lokale forvaltning i tidens løb havde aflejret sig værdifuldt historisk materiale. Arkivets leder, Johan Grundtvig, havde i en betænkning om oprettelsen af et Rigsarkiv, som han og lederen af Geheimearkivet, C.F. Wegener, var blevet afkrævet af Kultusministeriet i 1877, gjort gældende, at der også burde tages hensyn til lokalforvaltningen, når behovet for hyldeplads i arkiverne skulle beregnes: "Der findes nemlig paa mangfoldige Steder rundt om i Landet, paa Amts- og Herredskontorer, paa Raadstuer og i Præstegaarde m.m. saavelsom som i privat Eie en ikke ringe Mængde værdifulde Arkivalier, som man snart vil nødsages til at optage i Rigsarkivet, hvis de skulle reddes fra Undergang..."²⁾ Geheimearkivar Wegener delte ikke denne opfattelse; efter hans mening kunne de lokale embeders arkiver blive hos embederne.³⁾

Det er derfor ikke overraskende, at initiativet til en nøjere undersøgelse af lokalforvaltningens ældre arkiver kom fra Kongerigets Arkiv. Den 27. august 1879 rettede Grundtvig henvendelse til Kultusministeriet om en bevilling til at få kortlagt opbevaringsforholdene og indholdet hos de lokale embeder. Undersøgelsens resultater ville blive mest pålidelige, hvis de blev betroet til kompetente personer fra Kongerigets Arkiv - den samme model, som i nogle år var blevet fulgt ved registreringen af oldtidsminder. Grundtvig foreslog derfor, at der blev bevilget midler til "at lade et Par af Archivets Embeds- og Bestillingsmænd, eller hvem der ellers maatte blive valgt dertil, hver foretage en Rejse paa en 4-5 Uger, for saaledes efterhaanden at komme Landet rundt."⁴⁾ Ministeriet var med på idéen og fik en bevilling på 1.600 kr. om året i 5 år igennem Finansudvalget.⁵⁾

Medvirkende til den positive modtagelse var det nok, at et folketingsudvalg, der behandlede et forslag til lønningslov for arkivernes personale, i 1872 havde udtalt sig for, at der blev foranstaltet tilsyn med de lokale arkiver og sikret betryggende opbevaringsmuligheder for dem.⁶⁾ Det var heller ikke uden betydning, at Grundtvig kunne henvise

til udenlandske forbilleder på arkivområdet. I Frankrig havde regeringen siden revolutionen taget vare på arkivernes forhold, bl.a. gennem oprettelse af lokalarkiver i de enkelte departementer, og i Norge var man godt igang såvel med en indsamling af lokalarkiverne som med oprettelsen af lokale arkivinstitutioner.⁷⁾

De regler, de lokale embeder havde at rette sig efter med hensyn til opbevaring af arkiver, var få og spredte. Grundreglen var Christian V's Danske Lov fra 1683. Dens 3-1-1 bestemte, at "kongens befalingsmænd skulle alle kongelige forordninger og befalinger, ligesom de til enhver tid udgivne er, lade registrere og i en bog indføre, som hos amtet altid skal forblive, og når de kommer fra amtet, den til deres efterkommer levere, tilligemed hvis tingsvidner, domme og andre breve, i amtet til underretning kunne fornøden gøres". Opbevarelsen af arkivet ved embedet skulle sikre den fornødne kontinuitet i embedsførelsen.

Der fandtes bestemmelser før Danske Lov, således blev det i et kongebrev til lensmændene i hele landet 9. juli 1593 forbudt lensmænd, der flyttede fra et len, eller deres arvinger, at medtage breve og dokumenter, der angik lenet. Om tingbøger hed det i Koldingsrecessen 13. december 1558, at de skulle "indlægges udi fjerdingkirke eller landekiste udi hvert herred eller udi anden god forvaring". Et reskript af 12. maj 1668 pålagde herreds- og birkefogeder i Københavns Amt at aflevere de udskrevne retsprotokoller til opbevaring i amtstuen. Efter Danske Lov bliver bestemmelserne talrigere, som regel dog i form af befalinger til embedsmænd indenfor et enkelt amt.⁸⁾

Større, almindelige regler findes i forordningen af 7. februar 1738 om pantebøgernes indretning, der bestemt, at skøde- og panteprotokoller tillige med registrene skulle "forblive ved tinget og følge skriveren..., mand efter mand."

Forordningen af 12. februar 1790 om skiftesagers behandling indeholdt den bestemmelse, at udskrevne skifteprotokoller af skifteforvalterne skulle afleveres til opbevaring i amtets arkiv.⁹⁾

Hertil kom en række andre bestemmelser, gemt i instrukser for enkelte embedsmænd, i regler om embedsoverdragelser m.v. Men ingen havde overblik over, i hvilket omfang de spredte bestemmelser var blevet efterlevet.

Med bevillingen i hus kunne arbejdet med at konstatere også dette tage sin begyndelse. Som nævnt var A.D. Jørgensen den første, der begav sig ud på en arkivrejse. Samme sommer rejste Grundtvig selv og arkivmedhjælper V.A. Secher, også en senere rigsarkivar, af sted. Efter planen skulle i det første år besøges Frederiksborg og Holbæk amter

Johan Grundtvig (1822 - 1907) blev i 1860 assistent i og fra 1861 leder af Rentekammerets arkivkontor, hvor han gennemførte et højt fortjenstfuldt og tiltrængt ordningsarbejde. Han var tidligt opmærksom på de utilfredsstillende opbevaringsforhold ved de lokale embedsarkiver og tog i 1871 initiativet til arkivrejserne.

Allerede i 1867 havde Grundtvig foreslået at sammenlægge Geheimearkivet og Kongerigets arkiv, men da sammenlægningen 1882 blev en realitet, vragedes Grundtvig som leder til fordel for A.D. Jørgensen. I 1884 tog Grundtvig sin afsked fra arkiverne.

(A.D. Jørgensen), landet nord for Limfjorden (V.A. Secher) og "et sted i det sydøstlige Jylland". Det blev til, at Grundtvig tog sig af Vejle og Århus amter.¹⁰⁾ De embeder, der blev besøgt, sorterede dels under Kultusministeriet, nemlig biskopper, provster, rektorer samt i et vist omfang præster, dels under Justitsministeriet, nemlig rets- og politiembederne samt embedslægerne. Dertil kom amtsmænd og borgmestre under Indenrigsministeriets ressort og amtsforvaltere, oppebørselsbetjente, toldembedsmænd og forstembedsmænd under Finansministeriet. Ministerierne havde på forhånd varskoet de lokale embeder om de forestående undersøgelser, og i flere af rapporterne henvises der også til, at man forud ved embederne havde forsøgt at skaffe sig et bedre overblik over arkivernes indhold, eller at man havde lovet at gøre det efter besøget.

I alt 109 embedsarkiver blev gennemgået i sommeren 1880. "Af disse viste Halvdelen, nemlig de 54, navnlig hos Provster, Postmestere og Skovridere, samt paa Toldkamre, sig dels at være overordentlig ringe Omfang, dels ikke at besidde noget af mere almindelig Interesse, med Undtagelse af et eller andet enkelt stykke. De øvrige 55, navnlig Amts-, By- og Herredsarkiver viste sig derimod at være i Besiddelse af større Samlinger af Archivalia af mere eller mindre Interesse". Konklusionen på det første års undersøgelser blev, at "de locale Embedsarkiver besidde historiske Skatte, der baade i Rigdom og Ælde langt overgaar, hvad man troede eller turde vente". Der blev fundet borgerskabsbøger tilbage til 1471, stiftsprotokoller til 1555, kaldsprotokoller til 1600, tingbøger til 1549 osv.¹¹⁾

Den entusiasme, der prægede beskrivelsen af arkivernes indhold, gik imidlertid ikke igen, når det gjaldt opbevaringsforholdene. Havde arkivalierne oversteget forventningerne, var til gengæld de bange anelser med hensyn til deres fysiske tilstand blevet mere end rigeligt opfyldt. "I Almindelighed forholdt det sig, ... at Embedsarkiverne ere uden nogen som helst Control, og at deres ældre Sager næsten overalt betragtes som en Byrde og derfor skaffes saa langt afvejen som muligt for ikke at være til hinder for det daglige Arbejde. De ere ogsaa saa godt som udelukkende anbetroede dertil ganske uskikkede Personer, Arrestforvarere, Raadstuetjenere og Budde..." Lokalerne lod ogsaa meget tilbage at ønske; 37 af 55 interessante arkiver led under væsentlige mangler - brandfare, fugt, vanskelige adgangsforhold osv.¹²⁾

I 1881 blev følgende steder besøgt: Sorø og Præstø amter samt Kalundborg by og en række herreder i Holbæk amt, Randers og Viborg amter samt Ringkøbing amt og de embeder i Ålborg amt, som Secher ikke havde nået i 1880. Ringkøbing amt blev overladt til Secher, Grundtvig tog sig selv af Randers og Viborg amter, medens Sorø og Præstø blev besøgt af arkivfuldmægtig C.C. Calundan.¹³⁾ Året efter blev Odense og Bornholms amter undersøgt af assistent G. Kringelbach, og størstedelen af Københavns amt af assistent J. Bloch.¹⁴⁾ I 1881 og 1882 undlod man at besøge de embedsmænd, der ifølge erfaringerne fra 1880 ikke opbevarede interessant materiale, nemlig - under Justitsministeriet - embedslæger, under Indenrigsministeriet postembedsmænd og under Finansministeriet told- og forstembedsmænd. Overførsterne blev dog først udeladt i 1882.

A.D. Jørgensen kom ikke på arkivrejse dette år. Grundtvig mente nemlig ikke hans indberetninger var af tilstrækkelig høj kvalitet.

Resultaterne af undersøgelserne i 1881-82 svarede nøje til de, man havde fra 1880. Grundtvig kunne således med en vis ret i oktober 1882 meddele Kultusministeriet sin overbevisning om, at sagen var blevet

G.N. Kringelbach (1839 - 1912) var i 1881 assistent i Kongerigets arkiv og blev i 1883 fuldmægtig, fra 1885 kontorchef. I 1889 udnævntes han til chef for rigsarkivets 2. afdeling

grebet an på den rigtige måde - man havde nu et solidt grundlag at bygge på for "eventuelt at indføre saadanne Reformer ved de lokale Archivers Forhold, som maatte findes ønskelige." ¹⁵⁾ Men samtidig var Grundtvig blevet opmærksom på, at den post på finansloven, der indeholdt bevillingen til arkivrejserne, ikke var optaget på finanslovsforslaget for 1882/83. ¹⁶⁾

Grundtvigs henvendelse til Kultusministeriet i denne anledning blev ikke besvaret. Forklaringen ligger sandsynligvis i, at det spørgsmål om arkivvæsenets struktur, der fra 1860'erne med mellemrum var taget op, nu nærmede sig sin løsning. Arbejdet med foreningen af Geheimearkivet og Kongerigets Arkiv til én institution havde ikke ligget stille, siden de to institutioners chefer som nævnt afgav betænkning i sagen i 1877. I Kultusministeriet var man i efteråret 1882 ved at komme tæt på løsningen: at gøre A.D. Jørgensen til chef for begge arkiver under navnet De forenede Arkiver. Dette skete ved kgl. resolution af 22. december 1882. ¹⁷⁾

Provinsarkiverne og arkivloven af 1889.

Selv om A.D. Jørgensen hævdede, at æren for det initiativ, arkivrejserne udgjorde, var hans, var han ikke ukritisk over for programmet for dem som helhed. En del af planen havde nemlig været, at de lokale arkivalier, der var mest værdifulde, og som stod i størst fare for at gå til grunde, skulle overgå til Kongerigets Arkiv til midlertidig opbevaring. Justitsministeriet havde således givet sin velsignelse til, at Grundtvig indkrævede arkivalier fra retsbetjente m.v. Lignende bemyndigelse havde Grundtvig fra Indenrigs- og Finansministeriet. Disse to ministerier forbeholdt sig dog at godkende afleveringerne i hvert enkelt tilfælde. ¹⁸⁾ A.D. Jørgensen mente - i hvert fald senere - at Grundtvig var faret for hårdt frem. Der var rekvireret temmelig store mængder arkivalier afleveret, for store efter rigsarkivarens mening. De lokale arkivalier skulle ikke afleveres til et centralarkiv i København, men opbevares og stilles til rådighed for forskere og andre - lokalt. ¹⁹⁾

Dette synspunkt lå sikkert ikke fjernt fra Grundtvigs mening i sagen. Hvor der var tale om indsendelse af arkivalier til Kongerigets Arkiv fra de lokale embeder, var det netop "til midlertidig opbevaring", indtil de ønskelige reformer i de lokale embeders arkivforhold kunne gennemføres, bl.a. i form af et statsligt tilsyn med de lokalt opbevarede arkivalier. Det punkt, der for Grundtvig var hovedsagen, var at sikre arkivaliernes bevaring.

Indsamlingen af de lokale arkivalier havde også vakt betænkelighed hos lokalhistorikerne. Tre, nemlig A.P. Gaardboe, N. Rasmussen Søkilde og S. Jørgensen kistrup, udtalte den 20. december 1882 i en henvendelse til Kultusministeriet, at selv om det var godt, at der nu var taget skridt til at sikre det lokale kildemateriale for eftertiden, "saa have vi med en vis Bedrøvelse modtaget den Efterretning, at alle de ældste og værdifuldste Aktstykker ude fra Landet efterhaanden skal inddrages til Kjøbenhavn", noget, der ville spørre for enhver lokal forskning.

²⁰⁾

Da A.D. Jørgensen som leder af statens arkiver i januar 1883 sendte sin udtalelse til ministeriet i anledning af denne protest, gav han udtryk for, at tanken med arkivundersøgelsen hele tiden havde været, at dens resultater skulle danne grundlag for et forslag om oprettelsen af provinsarkiver. Det bedste ville være et arkiv i hvert stift; måske kunne man dog nøjes med et i Jylland og to på Øerne. Oprettelsen af provinsarkiver ville ikke blot fjerne lokalhistorikernes betænkeligheder, men også være til stor lettelse for de lokale embedsmænd, der også i en række tilfælde havde været utilbøjelige til at afgive deres arkivalier.

Der kunne imidlertid "ikke være den fjerneste Tvivl om, at et langt overvejende Antal af Landets Embedsmænd ville føle det som en Be-

A.D. Jørgensen (1840 - 1897) blev i 1869 ansat i Kongerigets Arkiv, hvor han 1874 blev fuldmægtig. Ved Geheimearkivar Wegeners afgang i 1883 udnævntes han til chef for "de Forenede Arkiver", dvs. Geheimearkivet og Kongerigets Arkiv, efter arkivloven af 30. marts 1889 med titel af rigsarkivar.

frielse at blive skilte af med Hovedmassen af deres Arkiver, at disse ere til Besvær, og at der saa godt som intet gjøres for at holde dem i Orden eller sørge for deres Bevarelse." I provinsarkiverne ville opbevaringen være sikret, samtidig med at arkivernes indhold af oplysninger ville være tilgængeligt lokalt. Men før sådanne provinsarkiver var oprettet, fandt A.D. Jørgensen, at de indsamlede arkivalier burde forblive i København. Et for arkivernes ressortministerium typisk blyantsnotat på skrivelsen gengav dets opfattelse: "Ingen endelig Bestemmelse for Tiden, men Opmærksomheden henvendt paa Sagen." ²¹⁾

Politiske forhold i 1880'erne gjorde, at sagen ikke blev genstand for andet end opmærksomhed, hvis i det hele taget dette, men i 1888 fandt A. D. Jørgensen tiden inde til et nyt fremstød. I en 21 sider lang skrivelse af 11. februar 1888 gjorde han over for Kultusministeriet rede for resultaterne af arkivrejserne og fulgte op med et forslag om oprettelse af et Rigsarkiv, bestående af et hovedarkiv samt fire stiftsarkiver. ²²⁾

Denne gang lykkedes det. Ganske vist ikke med 4 stiftsarkiver, men

som rigsarkivaren i 1883 havde været inde på, med 3 provinsarkiver, et i Jylland og to på Øerne. Da kultusministeren fremsatte lovforslaget, var den del af bemærkningerne, der omhandlede provinsarkiverne, en direkte afskrift af A.D. Jørgensens beskrivelse af resultaterne af arkivundersøgelsen, nemlig siderne 2 - 10 i skrivelsen af 11. februar 1888 - dog med anvendelse af Lovtidendes retskrivning.²³⁾ Under behandlingen i folketingsudvalget ønskede udvalget nøjere oplysning om arkivrejsernes resultater, og Kultusministeriet fremsendte da beretningerne til udvalgsformanden. Ministeriet "fandt dog Anledning til at udtale det Ønskelige i, at man i den eventuelle Udvalgsbetænkning og i Discussionen under Lovforslagets Behandling af Folkethinget undlader at nævne Navnene paa de Embeder eller Embedsmænd, hvis Arkiver man maatte finde Føie til at fremhæve".²⁴⁾ Lovforslaget fik en positiv modtagelse i Folketinget. Dets hovedmål, at sikre også lokaladministrationens arkivalier, vandt fuld tilslutning. Folketingsudvalgets ordfører, venstremanden cand. theol. F.F. Falkenstjerne, understregede især dens betydning i denne henseende. Uden at nævne navne konstaterede han om sine fagfæller, "at vor Gejstlighed, som ganske sikkert er mere henvist til at interessere sig for det himmelske end for de jordiske Sager, har forsømt Arkivsagerne i en ganske mærkelig Grad". Et gejstligt medlem af Landstinget, biskop H.V. Styhr, kunne bidrage med personlige erfaringer fra sit eget bispearkiv: "I de to Aar, jeg har haft med det at gøre, har jeg ført en bitter Kamp mod Musene, uden at det lykkedes mig at holde dem borte fra de vigtige Arkivsager". Biskoppen fandt, at problemerne med mus kunne være nævnt i motiverne til lovforslaget.²⁵⁾

Oprettelsen af lokale arkivinstitutioner var også vigtigt set fra et forskningspolitisk synspunkt; stifts- eller provinsarkiverne ville sikre, at hidtil uopdyrkede områder blev taget under behandling, nemlig provinsernes og især Jyllands historie. For den lokalhistorisk interesserede almenhed var decentralisationen af arkiverne af stor betydning. Lokalhistorikerne kunne så for fremtiden "pr. Jernbane meget nemt smutte ind til Arkiverne og gennemgaa en eller anden Sag".²⁶⁾

Med i overvejelserne var det også, at private sikkert ville være mere tilbøjelige til at aflevere deres arkiver lokalt. Også fordelene ved at lade de kommunale myndigheder aflevere deres arkivalier til stiftsarkiverne blev berørt.

Ved arkivloven af 30. marts 1889 blev de organisatoriske rammer for statens arkiver for hovedparten fastlagt, nemlig at Rigsarkivet som hovedarkiv tager sig af centraladministrationens og landsdækkende institutioners arkiver, mens den statslige lokalforvaltnings arkivalier er landsarkivernes ressort.

Det skal tilføjes, at A.D. Jørgensens bekymring for den lokale

bevarelsen af arkivalierne, der er forudsætningen for, at også arkivernes indhold af oplysninger kan bidrage til at forøge vor viden om fortiden og dermed forståelsen af vore forudsætninger. Indholdet rækker imidlertid videre. De giver en række glimt af livet i kontorerne i 1880'erne og de vilkår, man der arbejdede under.

De her gengivne beretninger er taget fra den samlede ekstrakt af beretningerne, der blev fremstillet til brug for det folketingsudvalg, der i 1888/89 behandlede forslaget til arkivloven. Den befinder sig i Arkivvæsenets Arkiv i Rigsarkivet. Beretningerne optrykkes bogstavret, dog er åbenbare skrivefejl rettet uden angivelse. En række fejl i brugen af hjælpeverber er ikke rettet.

Noter:

- 1 Kultusministeriet. 3 kontor. Journalsag Y 791/1879.
- 2 Rigsdagstidende 1877/78, tillæg B, sp. 313-14.
- 3 sst. sp. 301-302.
- 4 Kultusministeriet, anf. sag; Grundtvigs skrivelse 27. aug. 1879.
- 5 Kultusministeriet, 3. kontor. Journalsag Y 919/1879.
- 6 Rigsdagstidende 1871/72, tillæg B, sp. 1091 ff. Medlemmer afudvalget var Brix, Bønløkke, T. Christensen, Frølund, J.A. Hansen (formand), Sofus Høgsbro (ordfører).
- 7 Kultusministeriet. 3. kontor. Journalsag Y 791/1879. Bilag til Grundtvigs skr. 27. august 1879.
- 8 Helle Linde: "Embedsarkiverne i hus" i Jyllands brevkiste. Landsarkivet for Nørrejylland 1891-1966, s. 36 f.
- 9 Inger Dübeck: "Statsmagt og arkiver", 1982, s. 36 ff.
- 10 sst. Grundtvigs skr. 11. juni 1880.
- 11 sst. Grundtvigs skr. 4. november 1880.
- 12 sst.
- 13 sst. Grundtvigs skr. 18. maj 1881.
- 14 sst. Grundtvigs skr. 12. maj 1882.
- 15 sst. Grundtvigs skr. 30. oktober 1882.
- 16 sst. Grundtvigs skr. 20. oktober 1882.
- 17 Hans Kargaard Thomsen: "Strukturkampen i dansk arkivvæsen 1849-1882" i Arkiv, 8. bd., 1980-81, s. 217-292, spec. s. 265-69.
- 18 Arkivvæsenets Arkiv IX. De forenede Arkiver. Korrespondance vedrørende undersøgelsen af de lokale arkiver og afleveringer derfra 1879-88: Kultusministeriets skr. til Grundtvig 10. juni 1880.
- 19 Hans Kargaard Thomsen: "Rigsarkivar contra provinsarkivarer - 1903" i Arkiv, 10. bd., 1984-84, s. 68.
- 20 sst., s. 69.
- 21 Kulturministeriet, anf. sag, A.D. Jørgensens skr. 23. januar 1883.
- 22 Hans Kargaard Thomsen i Arkiv, bd. 10, s. 71-72.
- 23 Kultusministeriet. 3. kontor. Sager vedr. arkivvæsenets ordning. Alm. sager: A.D. Jørgensens skrivelse af 11. februar 1888.
- 24 sst. Ministeriets skr. til folketingsmand Rasmus Nielsen 23. november 1888.
- 25 Vagn Dybdahl: "Arkiver og politik" i Afhandlinger tilegnede rigsarkivar, dr.phil. Axel Linvald, 1956, s. 99-101.
- 26 sst.

Hjørring Amt

1. *Dronninglund Herreds Provsti*

Alle sagerne kan findes i Provstens Studereværelse. Reolpladsen kan være c. 12 kv. Fod.

2. *Børglum-Hvetbo-Herreders Provsti*

De nyere Sager gjemmes i Provstens Studereværelse, de ældre staa paa en Reol paa det aabne Loft med Straatag over. De ere tabte, hvis Ildebrand paakommer. Omfanget er nogle faa kv. Fod.

3. *Børglum Herred*

Hvad der ikke bruges ved den daglige Forretningssgang staaer, forsaavidt der er Plads dertil, paa en Reol paa et aabent Loft opad Skorstenen i Herredfogdens private Bolig. Hvad der ikke er Plads til ligger opstabled ved Siden af. Da Reolen løber parallelt med Taget, og den staaer temmelig langt ind mod Skraaning, kan man ikke staa oprejst foran den. Reolpladsen vil være om alt opstilles c. 100 kv. Fod. At Sagerne ere betydelig udsatte for Støv og Regn, hvis Taget bliver utæt, er en Selvfølge.

4. *Frederikshavn og Horns Herred*

De Arkivalier, som ikke bruges ved daglig Forretningssgang ere hensatte paa Ting- og Raadhuset på tvende Steder:

1) Lokale ved siden af Tingstuen, som er tørt og lyst.

2) Paa et aabent Loft, paa nogle Reoler, som dog ved Tremmer ere skilte fra det øvrige Loftrum. I Tilfælde af Ildløs ere de herstaaende Sager rimeligvis tabte. De begge Steder staaende Arkivalier tage en Reolplads af 280 kv. Fod. Tilsynet føres fra Byfogedkontoret.

5. *Hanherrederne*

Arkiv Sagerne have Plads i et Værelse paa Loftet i Herredfogdens Embedsbolig. De ere ordnede og opstillede, uden at dog nogen Fortegnelse haves paa Kontoret. Lokalet er tørt og godt, men allerede fuldt op-

Hjørring Amt

taget. Sagerne optage en Reolplads af c. 112 kv. Fod.

Foruden disse Sager haves endnu en Del løse Brevskaber, som uden Orden henligger i en Dyngge paa det aabne og for alle tilgængelige Loft i Tinghusbygningen, umiddelbart op til Arrestforvarerens Lyng og Tørvbeholdning og til en Skorsten. Herredsfogden lovede at der skulde skaffes disse Sager en bedre Plads.

6. *Hanherreds Provsti*

Arkivet har Plads dels i Provstens Værelse, dels i et mindre ved Siden af dette, som kun benyttes til Arkiv og Bibliotek.

7. *Hjørring Amt*

Arkivet er anbragt paa 2 Steder.

1) Ved Siden af Kontoret er for nylig indrettet et Værelse til Arkivlokale. Her findes de senere Aars Sager samt en Del ældre Justitsprotokoller m.m. Disse Arkivalier ere indpakkede, forsynede med Skilte og optagne paa en Fortegnelse. Pladsen vil dog snart være fuldt optaget. De her opstillede Arkivaliers Omfang er c. 430 kv. Fod. Lokalet er i Stuen og har udenfor Vinduerne en Rad store skyggefulde Træer, som opfange enhver Solstraale. Det er derfor ikke fri for Fugtighed, og om Vinteren, naar Vinduerne ikke kunne være aabne, ville Sagerne gjerne skimle.

2) Paa Loftet over Stalden henligger den øvrige Del af Arkivet, som skal være henlagt her, da det tidligere Arkivlokale under Preussernes Ophold i 1864 maatte bruges til Indkvartering. Man kommer derind ved at krybe op ad en Stige, som udefra sættes til en Luge i Gavlen. Tværs over Loftet er opstillet en lav Reol, paa hvilken nogle Pakker henlaa, medens en Mængde andre Arkivalier vare spredte i en stor Dyngge over hele Loftspadsen mellem Reolen og Gavlvæggen. Paa den anden Side af Reolen ligger Høbeholdningen og det umiddelbart op til og henover den. Man kunde ikke komme frem uden at vade i Papirer, opløste Pakker, Journalsager, Protokoller m.m. Hver Sommer plejede Teglstenstaget at faa en Reparation, og Murerne med deres Kalkspande at trampe om i Arkivsagerne, som derfor ogsaa fandtes stærkt blandede med Kalk foruden andet Snavs og Støv. Da Amtmanden bestemt erklærede, at han ikke vilde gjøre nogetsomhelst for disse Sager, der vare uden nogensomhelst Værdi, og jeg ikke destomindre ved at stikke Haanden ned i Bunken fik fat i et Par Tingbøger fra det 17 de Aarh., samt

derhos et nyt Besøg af Murerne var nær forestaaende, var der periculum in mora, og jeg traf derfor Aftale med to af Kontorets Skrivere om, at de skulde i deres Fritid samle Sagerne sammen i Pakker og forsyne dem med Omslag og Snore, for at jeg kunde overbevise mig om hvad der endnu maatte være at redde, og hvad Omfang dette kunde have. - Paa dette Loft henstode ogsaa 6 Kasser med Amtsrepartitionsfondsregnskaber, som i sin Tid var sendt dertil fra Kongerigets Arkiv. Ved at aabne en af Kasserne bemærkede jeg, at der ved Indpakningen var medfulgt nogle Pakker af den Vestindiske Pakhusforvalters Regnskaber fra Begyndelsen af dette Aarh. -

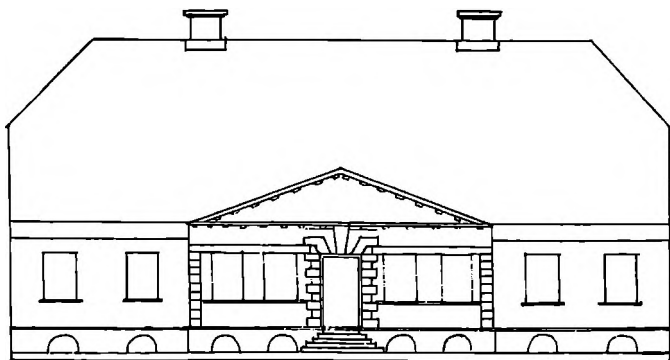
Den 14. August var jeg atter i Hjørring for at se hvad der i Mellemtiden var udrettet ved Arkivalierne paa Staldbygningens Loft. Af den uordnede Bunke var da de fleste løse Akter fremdragne og sammenbundne i Papiromslag i henved 500 Pakker. Desuden var der kommet en Del Protokoller af forskjellig Slags og særlig en stor Del Tingbøger. Pakkerne ere nu stablede op over hverandre, men nogen anden Plads vil Amtmanden ikke anvise dem. Da Loftet blev rømmet viste det sig, at der var flere Huller i Brædderne, og da disse Huller findes ligeover et Rum i Bygningen, som anvendes til Vaskerhus, vil ved hver Vask Vanddampe i rigelig Mængde stige op gennem dem, Pakkerne kunne derfor ikke meget længe blive paa Loftet uden at ødelægges af Fugtighed. Vel lovede Amtmanden at Hullerne skulle blive udbedrede, men da alle Reparationer paa hans Embedsbolig skulle udvises af en Bygningsinspektør, som skal bo i Aarhus vil det vist, som ogsaa Fuldmægtigen antydede, kunne trække længe ud med denne iøvrigt aldeles nødvendige Istandsættelse.

Amtet, saavel som Arkivet var indtil de udskildtes efter Plak. 21/6 1794, i Forbindelse med Aalborg Amt og dettes Arkiv. Ved Adskillelsen blev Arkivet delt og en Fortegnelse optaget over det, som blev ført til Hjørring. Denne Fortegnelse findes ikke mere i Hjørring. Ifølge Reversalerne over Aalborg Amts Arkiv skulle dette besidde en Kopi af Fortegnelsen, men heller ikke denne har været til at opdage.

8. *Amtsforvalteren i Hjørring*

Arkivet har sin Plads i den af Amtsforvalteren lejede Bolig. Protokollerne, Hoved, Kasse-, Kopibøger, Journaler m.m. - ligge paa Loftet; forhen laa de i en Dyngge, men da Loftet nedenunder begyndte at slaa Revner paa Grund af den paa et Sted ophobede Vægt, bleve de spredte over hele Loftet, hvor de nu ligge med Ryggene opad. De have der et

samlet Omfang af c. 180 kv. Fod. De til Arkivet hørende Pakker (indkomne Breve m.m.) ere sammenstuvede i et lille Rum ved Siden af Kontoret uden Vindue c. 1 ½ Al. bredt og 3-4 Al. dybt, hvis forreste Del benyttes til Garderobe for Kontorpersonalet og til Plads for et Vaskebord. I dette Rum skulle Pakkerne have henligget fra den nuværende Amtsforvalters Formands Tid uden siden at have været rørte. Da Juli Maaned er den travleste Tid om Sommeren for Kontoret, og Kontorlokalet uafbrudt var fuldt af Bønder, var det ikke muligt nøjere at faa undersøgt hint Rums Indhold.

Rådhuset i Hjørring, hvor arkivlokalet var tørt og godt, men hvor mange arkivalier alligevel fandtes fugtskadede. Rigsarkivet, Danske Kancelli, 3. dept. Bilag til brevnr. 3818-19/1838.

9. Hjørring By og Vennebjerg Herred

Arkivet har Lokale paa Byens Raadhus, der er tørt og godt. Sagerne skulle forhen have henligget paa Gulvet i en Bunke. For 7-8 Aar siden blev derpaa nogle Reoler opslaaede, i hvilke Sagerne indstabledes, som man bedst kunde uden nogen videre Orden. Der vil kræves meget betydeligt Arbejde for at faa det bragt i ordnet Tilstand. Nogen Adskillelse mellem Byens og Herredets Sager synes ikke at finde Sted. Mange Arkivalier ere medtagne af Fugtighed og tildels hensmuldrede. Saavidt kunde skjønnes gaa Sagerne ikke længere tilbage end til Begyndelsen af dette Aarh. Pakkerne savne gjennemgaaende Skilte, og ere kun meget ufuldstændig indpakkede og sammenbundne. Skjøde og Pantepro-

tokollerne, som findes paa Kontoret, begynde 1738. - Arkivalierne indtage en Reolplads af c. 190 kv. Fod.

10. *Horns Herreds Provsti*

De nyere Sager gjemmes i Provstens Studereværelse, de ældre i et Par Kufferter (uaflaasede), som henstaa paa Loftet, der har Straatag over sig. Paakommer en Ildebrand ere de tabte.

11. *Hvetbo Herred*

Arkivalierne opbevares i et lille smalt Værelse ved Siden af Tingstuen og Kontoret, hvortil er lejet Lokale i en Bindingsværksbygning med Straatag, som desuden bruges til Beboelse for flere Familier. De ere nogenledes ordnede og opstillede, men Pladsen er meget kneben. Arkivalierne indtage i Reolerne c. 76 kv. Fod.

12. *Kjær Herreds Provsti*

Arkivalierne gjemmes i Præstens Studereværelse.

13. *Kjær Herred*

Arkivet har Lokale paa Tinghuset i Nørresundby, 1. Sal, som er upaa-klageligt. Det nu benyttede Værelse er fyldt, og et ved Siden af beliggende vil i den nærmeste Tid blive forsynet med Reoler og taget i Brug. Sagerne ere velordnede og opstillede, en Fortegnelse findes. - Omfanget er c. 340 kv. Fod. - Til Skjøde og Panteprotokollerne haves et særligt Værelse.

14. *Læsø Birk*

Arkivet har Lokale paa Tinghuset, som er en Bindingsværksbygning i hvilken Arrestforvareren har Bolig. Arkivalierne optage en Væg i selve Retslokalet, der er forsynet med Kakkellovn og altsaa er tørt. - De ældste Sager ere fra Begyndelsen af 13. Aarh. Reolpladsen er c. 65 kv. Fod. Birkedommeren lovede til Efteraaret at registrere Arkivet og indsende

Hjørring Amt

Kopi af den Fortegnelse, der vilde blive optaget.

15. *Læsø Kommune*

Arkivet er opbevaret i en Sæk, der indeholder de nyere Regnskaber, og et jernbeslaaet Skrin stort 1 3/4 kub. Fod. Det ældste er Øens Tingbog fra 1684. Birkedommeren lovede at sende en Fortegnelse. -

16. *Sæby By, Byfoged samt Børglum-Jerslev Herreder eller fra 1826 af Dronninglund Herred*

Arkivalierne findes opstillede paa Byens Ting og Raadhus i et Lokale bag Tingstuen. Den ene Vægg er en Gavlvæg og de i Reolen op ad den staaende Pakker have lidt en Del af Fugtighed, da Vandet har pisket gennem Væggen. For nogle Aar siden er den dog blevet beklædt med Brædder, hvorved Vilkaarene for Arkivet ere blevne betydelig bedre, og synes at være tilfredsstillende. Lys og frisk Luft have let Adgang. Tilsynet med Arkivet føres fra Byfogdens Kontor, hvor ogsaa Nøglen gemmes. De paa Raadhuset opstillede Sager (de nyeste findes paa By- og Herredskontoret) indtage en Reolplads af c. 332 kv. Fod.

17. *Skagen By og Byfoged*

Arkivet har Plads i Byfogdens Embedsbolig, en Bindingsværksbygning, i Gavlen paa Loftet. For at naa hen til Arkivalierne, der staa aabne og tilgængelige for enhver, maa man gaa over en stor Del af Loftets Længde. I Ildebrandstilfælde ville de være tabte. De ere opstillede i Reoler, indpakkede og forsynede med Tittel. De to Reoler staa på hver sin Side af en Luge i Gavlen, der ingenlunde slutter tæt, og om Vinteren sikkert tillader Sneen at fyge ind paa Sagerne. En Fortegnelse er nylig optaget, og Byfogden lovede at sende en Afskrift - Omfanget er c. 105 kv. Fod.

18. *Vennebjerg Herreds Provsti*

Arkivet synes ikke at eksistere. Saavidt jeg kunde faa ud af Provst Kampmann har Embedet hverken Protokoller eller Breve, og hermed stemmer ogsaa, at jeg siden fra forskjellige Sider hørte Tvivl ytres, om

Provsten her i Herredet overhovedet førte Kopibog og Journal eller andre Embedsbøger.

Thisted Amt

19. *Hassing-Refs Herreder* (Oxenbøll pr. Vestervig)

Arkivet findes i Herredsfogdens Privatbolig, hvor intet andet Lokale har kunnet anvises det, end de fra den nordre Endegavls Kvistværelse levnede tvende Skraarum. Disse yderst snævre Rum ere aldeles overfyldte. I det ene findes Hylder anbragte til begge Sider, hvorved Sagerne ere bragte i umiddelbar Berøring med Tættehalmen i Taget. I det andet er endog Gulvet opfyldt af Pakker, som ikke har kunnet anbringes andetsteds. Lyset falder sparsomt ind gennem Oxøjet i Gavlen. Under dette findes Hylder i begge Rum. Lokalet er vel frit for Fugtighed, men til Gjengjæld hjemsogt af Mus. Der er ej tænkt paa Laas eller Lukke. Derimod er Medtagelse af Lys i Arkivet forbudt, ligesom der ej maa fyres i det tilstødende Skriverkammer. I Ildebrandstilfælde vilde naturligvis intet kunne reddes af Arkivet.

Arkivalierne ere, hvad Pakkerne angaar, forsynede med Løbenummere, og findes, tilligemed Protokollerne, opstillede nogenlunde efter Rækkefølgen og stemmende med Fortegnelsen (et Reversal af 2/11 1871 fra seneste Embedsskifte). En Gjenpart saavel af denne som af en ældre Fortegnelse fra 1819 vil i noget sammendraget Form, blive Arkivet gratis tilstillet.

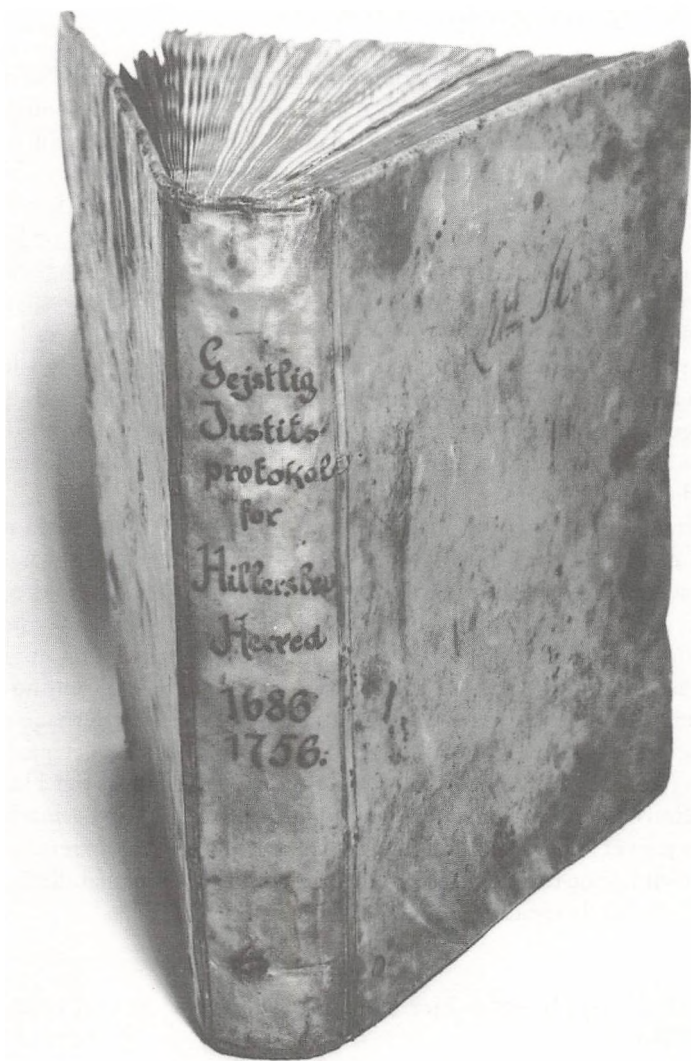
Skjøde- og Panteprotokollerne bevares i Kontoret.

Udenfor det registrerede Arkiv fandtes nogle ældre Dokumenter og Protokoller at bero paa Tinghusets Loft imellem Dynger af Handelsbøger og Breve (vedkommende diverse Fallitboer), nyere Lægds- og Udskrivningssager, Forligssager m.m. Ved Fuldmægtigens og Arrestforvarerens Hjælp fremdroges og nedbragtes Arkivets Dokumenter.

Da Tinghuset ligger i en halv Fjerdingvejs Afstand fra Herredskontoret, vilde Arkivets Flytning til førstnævnte Sted vel medføre nogen Ubekvemmelighed, hvad de endnu brugelige Sager angaar. Derimod kunde den Del af Arkivet, som ikke længer har praktisk Betydning, vistnok let finde Plads i det rummelige Tinghus, dersom der kunde findes Midler til Udgiften. Arkivalierne udgjøre c. 65 kv. Alen (Loftsdyngerne uberegne).

20. *Hassing-Refs Herreders Provsti*

Arkivalierne findes midt paa det halvmørke Loft, for største Delen anbragte hulter til bulter i en tæt pakket Reol, der støtter sig til Skorstenen

Blandt det, der blev reddet fra undergangen, var en gejstlig justitsprotokol for Hillerslev herred 1686-1756. Landsarkivet for Nørrejylland.

og kun ved en tynd Bræddevæg er skilt fra Jomfrukammerets Kakkellovn. Hvad der ikke har fundet Plads i Reolen, henstaar i en større aaben Kasse. (ialt c. 8 kv. Alen).

21. *Hundborg-Hillerslev Herreders Provsti*

“Efter i Vinteren 1875-76 at være indflyttet i den herværende Præstebolig, blev jeg en rum Tid efter, da jeg havde Brug for en Oplysning af Provstearkivet, opmærksom paa, at dette fandtes liggende i en Bunke i et Pulterkammer under Taget, og det viste sig da, at alt laa hulter til bulter i en chaotisk Forvirring og i en komplet Opløsningstilstand; et Par gjentagne Forsøg paa at bringe Orden i dette Kaos maatte jeg opgive, ikke blot fordi jeg manglede den fornødne Tid til et saadant Arbejde, men fordi selve Arbejdet syntes mig frugtesløst og forgjæves, idet mangfoldige Pakker ved Baandenes Bristning havde udgydt deres Indhold imellem hverandre, og de enkelte løse Papirer, ved saa hensynsløst at have henligget i Aarrækker inde under Taget, udsatte for Fugtighed ved Tagdryp og Sneindfygning, ere blevne mere eller mindre mølædte, mørskede og raadne, at de vel kan siges at være ubrugelige, og ikke bedre værd end at brændes.

Jeg har iøvrigt i sidste Vinter begyndt med at indsamle, hvad der endnu maatte kunne frelses af Arkivet, nemlig at Pakker for de nærmest forudliggende Aargange, hvilke jeg begyndte at ompakke og paaskrive, for saaledes efterhaanden at samle et Arkiv og faae Orden i det, men jeg havde næppe paabegyndt dette Arbejde før jeg blev angreben af en langvarig Sygdom, efter hvilken jeg næppe nok endnu er kommen tilfulde til Kræfter. Det er min Agt fremdeles, efterhaanden som jeg maatte have Tid og Lejlighed dertil, at fortsætte det paabegyndte Arbejde med Arkivets Ordning, og jeg har saaledes det Haab, at der efterhaanden kan dannes et nogenlunde brugeligt Provstearkiv, medens jeg vel kan indse, at en stor Hob Papirer vil blive tilovers, som jeg ikke vil kunne bringe nogen Rede i, og som ere saa mishandlede og ilde tilredte, at de ere ubrugelige.

Hundborg og Hillerslev Herreders Provst, den 14. August 1880.
N.W. Rhode.“

Ved eftersynet befandt Arkivalierne sig tildels i en temmelig maadelig Forfatning. En gejstlig Skifteprotokol fra 17. Aarh. var næsten fuldstændig forraadnet. Desuden bemærkedes en gejstlig Justitsprotokol fra Beg. af 18. Aarh. Arkivet er meget omfangsrigt af et Provstearkiv at være. Det har som Bestanddel Arkivet for det forhenværende Amtsprovsti for Tisted Amt. Opstillet vil det nok kunne fylde en 40 kv. Fod. Naar Ordningen var tilendebragt vil efter Løfte fra Provst Rohde en Fortegnelse blive sendt.

22. *Morsø Provsti*

Arkivet er i en ypperlig Orden og Brevene indlagte i et Rum i et særligt dertil lavet Dokumentskab.

23. *Thisted Amt*

Arkivet har Lokale i Amtmandens Embedsbolig ved Siden af Kontorlokalet. Lokalet er dog alt andet end skikket til Arkiv. Det er langagtigt, af ringe Dybde. Vinduerne sidde i den ene Ende af Ydervæggen, saa at en stor Del af Reolerne staa i Mørke, og Sagerne kun kunne findes, naar man bruger Lys, og som saadant benyttes en Spritlampe med ubedækket Flamme. Det Par Vinduer, som Arkivværelset har, vende mod Nord, saa at Solen aldrig kommer til at skinne paa Ydervæggen, og tilmed findes ud for dem og Væggen et tæt Buskads, som fuldstændig spærrer al Adgang for frisk Luft, og holder Fugtigheden tilbage paa Væggen. En stor Del af Arkivalierne ere derfor ogsaa meget medtagne af Fugtighed. Arkivalierne ere iøvrigt ordnede, ompakkede og opstillede for en 15-16 Aar siden, og en god Fortegnelse haves. Af denne blev en Afskrift bestilt. Det aftales med Amtmanden at Tingbøgerne ældre end 1700 skulde afleveres. - Arkivalierne optage en Reolplads af c. 912 kv. Fod.

24. *Amtsforvalteren i Thisted.*

Arkivet har Lokale i et Værelse paa Raadhusets Loft. Det findes dels opstillet paa Hylder dels opstablet paa Gulvet uden nogen Orden. Saa vidt det kunde skjønnes, gaar Sagerne tilbage til opimod 1750, men om der tillige skulde findes ældre Matrikler eller lignende, lod sig ikke afgjøre uden at gennemgaa det Hele. Fortegnelse haves ikke. Lokalet som kun faar Lys gennem et Tagvindue, er overfyldt, men bedre Plads kan dog ikke faas i Bygningen, da det kun er ved Byraadets Velvilje, at det i sin Tid har faaet Plads der.

25. *Thisted By*

Arkivet har Plads i et Skab i Byraadssalen paa Byens Raadhus, og indtager en Reolplads af 24 kv. Fod.

Thisted Amt

26 *Thisted Byfoged og Hillerslev- og Hundborg Herred.*

Arkivet har Plads paa Raadhuset, bag Tingstuen og er opstillet nogenledes ordnet, en Fortegnelse findes, men den er meget mangelfuld. Ovenstaaende er optaget fra ny af. Arkivalierne indtage en Reolplads af 240 kv. Fod.

27. *Nykjøbing By (paa Mors)*

Arkivet har et uheldigt Lokale paa et aabent Loft paa Raadhuset. Sagerne ere godt indpakkede i Kardus papir. Væggepladsen er ca. 12 kv. Alen.

28. *Mors Sønder og Nørre Herreder*

Arkivet i det Hele, som indeholder et Dommerarkivs almindelige Sager, er ikke ældre end 1800, ældre Protokoller ere afgivne til Thisted Amts Arkiv.

Arkivet har plads paa Byens Raadhus's Loft i et godt Lokale, og ordnet og godt opstillet. Fortegnelse findes ikke. Væggepladsen er c. 37 kv. Alen.

Ringkjøbing Amt

29. *Bølling og Nørre Herreder*

(Embedet oprettedes 1829, tidligere hørte Nørre Herred til Varde og Bølling Herred til Ringkjøbing).

Arkivet har Lokale i Tinghuset, hvor Sagerne ere opstillede dels i aabne Reoler i et mindre Værelse indenfor Tingstuen, dels i 2 aflaaede Skabe i Tingstuen. Paa første Sted ere Protokollerne opstillede for sig. Dokumenterne ordnede i Rækker, velindpakkede og forsynede med tydelige Paaskrifter. Dette Ordningsarbejde, som er sket i de seneste Aar, har dog ikke udstrakt sig til Skabene, hvis Indhold - Arkivets ældre Sager - er uordnet, ligesom Indpakning og Paaskrifter trænge til Fornyelse. Af Fortegnelse fandtes intet Spor. Den af Undertegnede nedenfor meddelte Oversigt har tilstræbt at medtage Alt, saavidt Tiden tillod det. - Arkivalierne optage c. 50 kv. Alens Reolflade. Ingen ledig Plads er tilovers. Hvorvidt den nær forestaaende Ombygning af Tinghuset, der vil medføre Vanskelighed med Hensyn til Arkivaliernes midlertidige Anbringelse, kan medføre en fremtidig Udvidelse af Arkivlokalet, vides ikke.

30. *Hjerm-Ginding Herreders Provsti*

"Saavidt jeg formaaer at skjønne, indeholder Arkivet egentlig Intet af særlig Interesse for det Offentlige og navnlig ingen Protokoller, vedrørende den gejstlige Jurisdiction.

Hjerm og Ginding Herreders Provsti d. 31. Aug. 1881.

Ærbødigst
Bøtcher."

31. *Nørre-Horne Bølling Hind-Herreders Provsti*

(Ingen oplysninger)

32. *Hammerum Herred*

Arkivet indeholder kun nyere Sager. Grunden hertil angives at være en Ildebrand, som i 1824 el. 1825 skal have overgaaet Arkivet paa Højnes, den daværende Herredsfogeds Bolig. Ingen Dokumenter ældre end

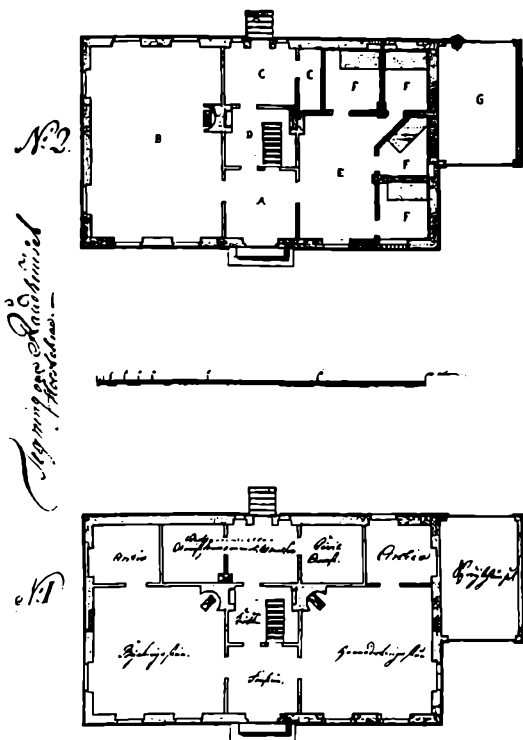
Ringkjøbing Amt

1825 ere bevarede. Protokollerne gaa heller ikke langt tilbage. De ældre Tingbøger, samt en ældre gejstlig Auktionsprotokol findes i Amtsarkivet. Den ældste Protokol ved Herredets Arkiv er Auktionsprotokollen fra 1769-1900, som kan rekvireres.

For Tiden er Arkivets Lokale et skraat, svagt belyst Kvistkammer i Herredsfogdens Embedsbolig. Der findes tvende Kakkellovnsrør i altfor stor Nærhed af Arkivalierne. Disse ere opstillede i omløbende Reoler langs Tag og Vægge. En Flytning af Arkivet paatænkes, idet der formenes at kunne skaffes et passende Lokale i det nye Tinghus.

Arkivalierne indtage c. 25 kv. Alens Reolflade.

Afskrift af Fortegnelsen af 1. April 1878 kan meddeles Arkivet. En Oversigt meddeles omstaaende.

Grundplan af Holstebro Rådhus, hvor arkivlokalernes placering er angivet. Det ene indeholdt byfogedarkivet, det andet det kommunale arkiv. Rigsarkivet, Danske Kancelli G 56A.

33. *Holstebro Amtstue*

Arkivet fandtes at være under Flytning. I Amtsforvalterens nye Bolig var, midt paa det aabne Loft opsat en Del Reoler, hvori de endnu paa Gulvet bunkevis ophobede Sager skal opstilles efter Numrene i Fortegnelsen, som gratis vil blive tilstillet Kongerigets Arkiv.

34. *Holstebro By og Byfoged Hjerm- og Ginding Herreder*

Arkivet bevares paa Raadhuset i Holstebro, dels i et af tvende større etfags Værelser bagved Tingsalen, (i det andet tilsvarende findes Kommunalbestyrelsens Arkiv), dels i et mørkt Loftskammer, hvortil Adgangen maatte banes ved Hjælp af en fritstaaende 7 Alens Stige, og som - efter Fjernelsen af en stor Del Borgergeværer - maatte undersøges med Lys i Haanden. Med Undtagelse af fire smaa Hylde over Indgangsdøren til førstnævnte Lokale er al Plads oppe og nede optagen af Arkivalierne, der udgjøre c. 130 kv. Alens Reolflade - (deraf de 50 i Loftskammeret).

Ordningen og Opstillingen af Sagerne er meget blandet og uheldig. De nyere Fortegnelser omfatte ikke den ældste Del af Arkivet, uden at der dog er draget nogen Grændse imellem Gammelt og Nyt. De ældre Registraturer ere paa Grund af deres store Vidtløftighed temmelig vildsomme, men maatte raadspørges, for at forstaa Meningen med de paa Pakkerne anbragte Nummere og Litra.

En Afskrift af to i Aarene 1865 og 1867 optagne Fortegnelser findes vedlagt. Den ene omfatter det særlige Dommerembedes Arkiv, den anden By- og Herredskriverembedets, til Dels endnu ved Kontoret beroende Sager (foruden adskilligt henhørende til Dommerembedet). Fortegnelsen over det samlede Embedes nye Arkiv efter 1865 blev ikke afskrevet.

Kommunalarkivet findes i Byraadets Værelse inden for Tingsalen. Sagerne ere velindpakkede og forsynede med tydelige Paaskrifter oversensstemmende med Fortegnelsen, opstillede i en 6 Alen høj Reol og udgjøre c. 10 kv. Alen. Ordningsarbejdet, der skyldes Sekretær Rosenfalk, er foretaget i indeværende Aar. Fortegnel sen findes vedlagt som No. III blandt de fra Borgemesterens Kontor meddelte Afskrifter.

35. *Ringkjøbing Amt*

Arkivet findes paa Rindomsgaard (Amtmandens Embedsbolig). Den

for 3 Aar siden opførte vestre grundmurede Sidelænge, hvis Hovedtage optages af Arkivsalen, afgiver et godt tørt og lyst Lokale. Bygningen ligger i nogle Skridts Afstand fra Hovedlængen og har ingen Ildsteder. Det nederste Stokværk benyttes til Vognskur. En solid Trappe fører op til Arkivet, hvis aflaaede Dør er paa Sydsiden. For hver af Sælens 3 Vinduespiller - tilhøjre - udgaa dobbelte Reoler. Langvæggen ligefor Vinduerne dækkes af en 10 Alens, den nordre Endevæg af en 7 Alens Reol, mellem Dør og Vindue findes ligeledes Reoler paa den ved Trapperummet brudte fjerde Endevæg. Samtlige Reoler ere godt 4 Alen høje. Arkivalierne optage cirka 125 kv. Alen, ledigt Rum c. 100 løbende Alen (dvs. 75 kv. Alen).

Foruden dette nye Arkiv findes i Hovedbygningens Stueetage en Arkivstue ved Siden af Amtskontoret med c. 100 kv. Alen Reolflade, hvoraf omtrent en Tredjedel forefandtes ledig.

Endelig henligger endnu fra Formandens Tid paa Loftet i uordnede Dynger c. 400 Kubikfod Arkivalier, som med Fradrag af det helt fordærvede eller absolut kassable - kan skjønnes at ville udfylde det meste af de ovennævnte Arkivlokalers ledige Reolplads, naar det for to Aar siden begyndte Ordningsarbejde maatte blive gennemført, hvilket tør haabes at kunne ske i en ikke altfor fjern Fremtid. Resultatet af det allerede gjordte Arbejde foreligger i

A) Det nye Arkiv, hvis ydre Ordning i alt Fald er mønsterværdig, saa vel hvad Opstillingen angaar som i Henseende til solid Indpakning og smukke tydelige Paaskrifter.

B) Det gamle Arkiv er ved Siden af Amtskontoret.

C) Undersøgelsen af Arkivalierne paa Loftet maatte indskrænkes til et flygtigt Gjennemsyn. Med Bistand af en Karl og en Skriver lykkedes det efter 5 Timers Arbejde at komme igennem Dyngerne, hvorved c. 25 gamle Justits- og Skifteprotokoller efterhaanden bragtes for Lyset. Af Dokumenter og Papirer, som være over 100 Aar gamle fandtes forholdsvis faa. Disse samledes i 6 Pakker og nedbragtes tilligemed Protokollerne i Arkivet, hvor de hensattes i en Reol ved Siden af de der sammenstillede Protokoller af lige Art (B 2.b.) til eventuel Rekvisition. Dyngernes øvrige Indhold udgjøres vel for største Delen af Litra Sager. Da hver enkelt af disse i Reglen er betegnet med sit Litra, vil det være muligt at frelse det meste deraf, skjøndt mangfoldige Pakker ere opløste, og deres Indhold strøet omkring paa Gulvet, blandet mellem nyere Pakker med tinglæste Dokumenter, Masser af Tryksager m.m. Af Regnskabssager fandtes, foruden de her fra Arkivet oversendte urørte Kasser med Amtsfondregnskaber, en Del af Ringkjøbing Kjøbstads Regnskaber fra Tiden imellem 1780 og 1800. Fattigregnskaber o.s.v.

Da der ikke findes Spor af ældre Registraturer eller Reversaler, kan

ingen nærmere Redegjørelse gives for denne Del af Arkivet, endsige ytres noget om Omfanget af det tabte. Ifølge Opgivelse af Fuldmægtig Rosenørn maatte for 2 Aar siden mange raadne Pakker kasseres ved Arkivets Oprømning. For 10 Aar siden skulde endog en Del (for-sættlig?) være opbrændt.

36. Ringkjøbing By

Arkivet findes i Byraadets Værelse indenfor Raadhusets Tingsal ved Siden af Hovedarkivet, opstillet i 2 smaa Reoler. Arkivalierne udgjøre c. 16 kv. Alen. Da ingen Fortegnelse fandtes, optoges en saadan, efter at de nummererede Pakker være bragte i Rækkefølge. De manglende Nummere kunne maaske referere sig til Pakker i Hovedarkivet, da flere af dettes registrerede Sager findes i Byraadsarkivet.

37. Ringkjøbing Byfoged og Ulvborg-Hind Herreder

Arkivets Fælleslokale i Raadhusets Hovedetage er et større etfags Værelse imod Nord indenfor Tingsalen, hvor Arkivalierne ere opstillede i to 7 Alen lange, og 6 Alen høje, overfyldte Sidereoler med tætpackede Underskabe (c. 84 kv. Alen). Da al Plads for længst er optagen, har man i sin Tid indrettet et Hjælpearkiv. Det maa beklages, at dertil intet bedre Lokale har kunnet findes, end et til Borgemesterens Bolig hørende Udhus, hvor et elendigt Kammer (helt omgivet af vel-forsynede Tørverum) er indrettet til Arkiv, idet der langs væggene er opslaaet primitive Hylde, der bugne af tildels opløste Pakker. Efter Fuldmægtigens Sigende, hvilket bestyrkedes ved et flygtigt Eftersyn, bestode disse for største Delen af Correspondancesager, Lægs- og Udskrivnings, samt Forligssager. Henimod Vindduet var Alt gennemfugtigt. Murstensgulvet laa fuldt af halvt og helt fordærvede Arkivalier (ialt c. 44 kv. Alen). Af gamle Skifte-, Auktions- og lignende Protokoller opsamledes adskillige Bind, som bleve overbragte i Raadstuearkivet. Forholdene i dette ere heller ikke heldige, hvad Sagernes Ordning og Opstilling angaar. Man har ved Flytningen til det i 1847 opførte Raadhus søgt nogenlunde at bevare den ældre tilfældige Opstilling, som er antydet paa en Designation fra 1841, hvoraf Gjenpart vil blive meddelt Kongerigets Arkiv, men der trænges stærkt til en gennemgaaende Ordning. Trangen har længe været følt, og i den seneste Tid har man gjort et Forsøg paa at skaffe Midler til de dermed forbundne Udgifter. Amsraadet maatte dog afslaa det begjærede Tilskud, og

dermed synes det paatænkte Ordningsarbejde at være stillet i bero.

38. *Skodborg-Vandfuld Herreder og Lemvig By*

Arkivet findes i Lemvigs nyopførte Raadhus. En etfags Stue indenfor Retssalen og Dommerværelset afgiver et lyst og tørt, men altfor indskrænket Lokale. Reolerne, som dække de to af Væggene ere over 6 Alen høje og fuldt bepakkede. Der kunde endnu skaffes Plads til en mindre Reol paa den tredie Væg, hvorved den væsentlige Del af de paa Loftet henkastede Dokumentpakker kunde undgaa den begyndte Ødelæggelsesproces. Den under Borgmesterens Fraværelse constituerede Fuldmægtig lovede at virke for denne Reform. Foreløbig blev Loftspakkerne flygtig gennemgaaede, de mest udsatte fjærnede fra en Regnpyt, og nogle Protokoller og Pakker af større Interesse ned bragte i Arkivet. Sagernes Ordning og Opstilling lader en Del tilbage at ønske. En nyere Fortegnelse findes, hvoraf Gjenpart vil blive tilsendt Kongerigets Arkiv. Den af Undertegnede meddelte Oversigt er ikke udtømmende, navnlig hvad Loftspakkerne angaar. Disse kunne anslaaes til c. 70-80 Kubikfod. Sagerne i Arkivet udgjøre c. 65 kv. Alen. Kommunalarkivet bestaar kun af nye Sager. Det er opstillet i et aflaaet Skab i Forligsstuen, tæt ved Kakkelovnen, og optager kun c. 5 kv. Alen.

39. *Skodborg-Vandfuld og Ulvborg Herreders Provsti*

Arkivet findes i Provstens Studereværelse opstillet i en 3 Alen høj og 2 Alen bred fuldtpakket Reol. Enkelte Sager ere af Mangel paa Plads hensatte i en privat Bogreol. Da der ikke fandtes nogen Fortegnelse, optoges en Liste. Paa Provstens Anmodning efterlodes tillige en kort Oversigtsliste ved Arkivet.

Viborg Amt

40. *Fjends Herreds Provsti*

(Ingen oplysninger)

41. *Lysgaard-Hids og en Del af Hovlbjerg Herreder*

Arkivet befinder sig paa Tinghuset i Kjellerup (mellem Viborg og Silkeborg), paa Kontoret, paa Loftet o.s.v. Kontoret, som er i et lejet Lokale ved Kroen, 1/2 Fjerdingvej fra Tinghuset, som ligger paa Bakken ved Kirken (ny opbygt), lige over Mølle dammen. Selve Kontoret er fugtigt. Loftet slet, med smal Trappe, lige under Taget. 42 kv. Alen i Størrelse. Arkivet paa Tinghuset er paa Loftet. Trappen er til at hejse op under Loftet, i en smal Gang mellem Arresterne og Arrestforvarerens Bolig, med en aflaaset Lem til at løfte op og krybe igjennem. Man maa passere over hele Loftets Længde for at komme til Arkivet. Stort c. 66 kv. Alen, lige under Taget, lavt, saa man ikke kan staae oprejst derinde, men lyst og tørt. Nylig indrettet efter særlig Bevilling af Amtet. En Fortegnelse af Amtsforvareren, meget god, under Arbejde.

42. *Middelsom og Sønderlyng Herreders Provsti*

(Ingen oplysninger)

43. *Nørlyng og Fjends Herred*

Arkivet findes paa Viborg nye Raadstue i Stueetagen, indenfor Tingstuen. Godt Lokale c. 84 kv. Alen. Ingen Fortegnelse haves.

44. *Rinds og Nørlyng Herreders Provsti*

Arkivet i Vammen Præstegaard pr. Viborg indeholdt aldeles intet af Interesse. (Gundtzmann)

45. *Salling (Nørre Hindborg Horre Rødding)*

Herreders Provsti

(Ingen oplysninger)

Viborg Amt

46. *Skive By og Byfoged og Salling Herreder*

Arkivet befinder sig paa Skive Raadstue ved Siden af Tingstuen paa 1ste Sal. Et i enhver Henseende godt Lokale. Fortegnelse haves, 3 særskilte for Byen, for Herrederne og for Skriverembedet, men Opstillingen uden Orden eller Plan. Størrelse c. 120 kv. Alen.

47. *Sønderlyng og Middelsom Herreder*

Arkivet har Plads i Stueetagen paa Viborg nye Raadstue ved Tingstuen (8 Alen til Loftet). Størrelse 84 kv. Alen. Da Herredsfogden blev gjort opmærksom paa den Besynderlighed, at der intet var ældre end 1790, syntes han at have hørt, at "Skrivergaarden" i Lee Sogn, hvor Tingstedet tidligere havde været, var opbrændt en Gang, og mente da, at det mulig hang sammen hermed. Dog findes nogle Protokoller fra 1687 og 1693. - Fortegnelse findes.

48. *Viborg Amt*

Arkivet befinder sig 1) i en Kjælder, der synes god og tør, men temmelig mørk, paa det nye Raadhus. Størrelser 160 kv. Alen, 2) paa 1ste Sal sammesteds. Størrelse 102 kv. Alen. (- ialt saaledes, Arkivet 262 kv. Alen), godt, tørt og lyst, støder op til Aamtsraadssalen. God Fortegnelse. (Om nogle manglende Aarstal bør skrives).

49. *Viborg Bispedømme*

Arkivet befinder sig i den gamle Bispegaard ved Domkirken, 1) i Bispens Studereværelse, i 3 Skabe med 22 passende Rum, ialt 36 kv. Alen, 2) i Forværelset til Bispens Værelse, paa Reoler, c. 30 kv. Alen, begge i Stueetagen, gode tørre og lyse Lokaler. Bispemanden holder intet Kontor, og har kun til Amanuensis en Prokurator, som boer i den anden Ende af Byen og kommer der nogle Timer om Dagen. Hele Huset lukket og tomt, da Undersøgelsen foretoges.

50. *Viborg Amtsstue*

Arkivet har plads i Aamtsforvalterens private Bolig i en Stueetage.

23

Viborg, den 15te Mai 1882

Lands Overretten i Viborg

til **J. Andersen,**

Snedker (Gl. Amstøe).

		DEBET.	
		Kr.	Øre.
1882			
Mai	13		
	Landsret til Afgivets bøger		
	5 H. Bekkeider - - - a 5 ⁰⁰ pr. H.	25	—
	6 H. do - - - a 4 ⁰⁰	24	—
	3 H. do - - - a 3 ⁰⁰	9	—
	1 H. do - - - a 15 ⁰⁰	1	50
	Lidstegt Afgørne herom for Afgivets og		
	i Kjøkkenen samt Pøkel i Kjøkkenet - -	18	00
	for Veining af Afgørne og Frøgtterst - -	—	85
	for Transkription for Visten og til Revisoren -	—	—
	— Skr -	79	35

I 1882 afleveredes de ældste dele af Landsoverrettens arkiv til Geheimarkivet. Også dengang påhvilede det den afleverende myndighed afholde udgifterne ved afleveringen.

51. Viborg By og Byfoged

Ingen fuldstændig Fortegnelse haves. Kæmneren har en over det saakaldte Borgmesterarkiv, men over det saakaldte Byfogedarkiv findes ingen, og Sondringen mellem disse er tilmed fuldstændig principløs. Arkivet befinder sig 1) i Stueetagen ved Siden af Bytingssalen og Byfogedkontoret, 32 kv. Alen, paa den nye Raadstue. 2) Paa den gamle Raadstue paa et rædsomt med Brædder afskildret Loftskammer, næppe nok lyst, hvor alt laae hulter til bulter i svært Svineri og Støv.

52. *Viborg Skole*

Arkivet indeholder aldeles intet ældre. Befinder sig 1) i et Skab i et lidet Værelse ved Skolens Bibliothek (en afpanelet Kvist), 2) i et Skab i Rectors Værelse.

53. *Viborg Landsoverret*

Arkivet befinder sig 1) paa 2den Sal paa Raadhuset, hvor Retten i det hele har sine Lokaler paa 1ste Sal, 2) paa 1ste Sal (under No. 1). Meget gode Lokaler. God Fortegnelse. Arkivet blev nu lejlighedsvis underkastet en dog temmelig overfladisk Revision af en af Assistenterne i Justitskontoret, upaatvivlelig i Anledning af denne Undersøgelse. Slet ingen Orden i Opstillingen. Stod oprindelig i Domhuset, siden Stænderhus, hvor Landsoverretten havde sit Lokale, og da dette blev nedrevet i Anledning af Domkirkens Ombygning, flakkede Arkivet om, tildels befindende sig lige under Taget paa Justitiarii Loft.

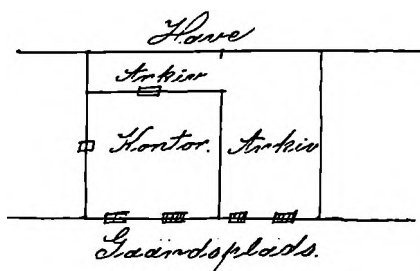
Aalborg Amt

54. Aalborg Amt

Den ældste Reversal, som kunde findes, er af 1794. Den omfatter hele Arkivet som det da var. Dernæst findes der en Tillægsreversal for hver følgende Amtsmands Tid over, hvad der i den er indgaaet i Arkivet. - Det følgende giver ikke nogen udtømmende, men kun en omtrentlig Oversigt over Arkivets indhold. Arkivalierne findes opstillede i

1) et tørt og godt Lokale i Sidebygningen til Aalborg Slot, indrettet for en halv Snes Aar siden. Der findes de sidste 50 Aars Kopibøger, Journaler og indkomne Sager. Bygningen er Bindingsværk og Lokalet paa 1. Sal.

2) i et Rum ved Siden af Kontoret i Stuen i samme Bygning som har denne Form:

En Del af Rummet, det som ligger bagved Kontoret, ses altsaa at være fuldstændig uden Lys og Adgang for frisk Luft. Skal Kontorpersonalet benytte noget af det der bevarede, opsøge de det ved Hjælp af en lille Haandlampe med aaben Flamme uden Glas, hvori brændes Belysningsvædske. Dette Lokale er i det hele under al Kritik og burde aldrig være anvendt til Arkiv. Væggen, som vender ud imod Haven, har en Jordvold op ad sig, af hvilken Grund den altid er fugtig, og Arkivalierne paa den Reol, som staar langs den, ere derfor mere eller mindre forraadne, ligesom Fugtigheden har udbredt sig til hele Lokalet, og gennemtrængt alle Papirerne. Omslagene og Snorene om Pakkerne ere møre, og Skriften paa Skiltene ere ulæselige af Fugtighed og Muggenskab. Til forskjellige Tider er noget af det mest forraadnede Papir blevet fejtet ud, saa at der er al Sandsynlighed for, at der vil mangle adskiligt af det i Reversalerne optegnede. Opstillingen har fundet Sted i Flæng, idet sammenhørende Ting staae paa forskjellige Steder. Perso-

Aalborg Amt

nalet er fuldstændig ubekjendt med de Sager og Protokoller, som ere en 30-40 Aar gamle, den, som nærmest har Opsyn med Sagerne, er en Skriver, som ikke synes at have nogen stor Interesse for at holde Orden næppe nok paa de seneste Aars Sager. Den optagne Reolplads er i Lokalet i Stuen: 793 kv. Fod i Lokalet paa 1. Sal: 414 kv. Fod ialt 1207 kv. Fod.

Rådhuset i Ålborg. Arkivlokalerne fandtes på 1. sal og på loftet, men stod for at skulle flytte ned i den noget fugtige stueetage. Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

55. Aalborg By

Arkivet har Plads paa Byens Raadhus paa 1. Sal i et Værelse ved Siden af det, hvori Byfogdens Arkiv er opstillet. Lokalet er tørt og godt, men paakommer en Ildebrand, vil det være vanskeligt at redde noget, medmindre man vil kaste Sagerne ud af Vinduet, da Adgangen tildels er spærret ved en Loftstrappe. I et Lukaf paa Loftet har man anbragt alle Kæmnerregnskaberne og nogle andre Regnskaber i den Formening, at disse vare de mindst værdifulde af Arkivet, og helst maatte brænde, om galt skulde være. Hidtil har Raadstuetjeneren haft Bolig i Bygningen,

men han skal nu flytte, og hans Lejlighed anvendes til Borgermesterkontor og Arkiv, medens det nuværende Arkivlokale skal benyttes til Udvalgsværelser for Byraadet. Arkivet vil saaledes faa Plads i Stueetagen, hvor nu er noget fugtigt, men denne Mangel haaber man at kunne afhjælpe ved Draining. Under Klemensfejden brændte Byens daværende Arkiv, saa at det nuværende kun naar op til henimod Reformationstiden. Det er i Fyrrene blevet ordnet af en Pastor Bruun, som har forsynet Pakkerne med Omslag og Paaskrift. Han har tillige skrevet et Realregister over dels Protokollers og Pakkers Indhold, som er meget vidtløftigt og maa have kostet et uhyre Arbejde. Vil man ikke gjøre dette Register ubrugeligt kan man ikke godt forandre Pakkernes Paaskrifter, skønt de vel kunde behøve en Supplering særlig hvad Tidsangivelse angaar. Dog skulle Paaskrifterne efter sigende af Adjunkt Wulff, som næsten har gennemgaaet dem alle være nøjagtige i den Forstand, at Pakkens Indhold falder indenfor Paaskriftens Ramme. Tilsynet føres fra Borgermesterkontoret, men af dettes Personale ved ingen nogensom helst Besked, man vidste end ikke om der fandtes nogen Registrant, og kjendte ikke en Gang Pastor Bruuns Register. Arkivets Sager udlaanes f. Ex. til Adjunkt Wulff, saavidt jeg skønnede, uden nogen Kvittering. - Da der ingen Oversigtsfortegnelse fandtes over Sagerne, optoges et Seddelkatalog. - I 1861 er en Samling Breve paa Papir

Det nye Ting- og Arresthus i Ålborg, hvor arkivlokalets døre og vægge var beton, døren af jern. Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

Aalborg Amt

og Pergament blevet afleveret til Geheimarkivet, se dettes Aarsberetning. Sagerne paa 1. Sal indtage en Plads af 268 kv. Fod, de paa Loftet 182 kv. Fod.

56. Aalborg Byfoged og Aalborg Birk samt Fleskum Herred

Arkivet har Lokale paa 2 Steder.

1. Paa Byens gamle Raadhus i et Værelse ved Siden af Byens og Borgmesterembedets Arkiv. Se Beskrivelsen af dette. Den optagne Reolplads er her 448 kv. Fod.

2. Paa det nye Ting og Arresthus. Her har Arkivet Plads ved Siden af Tingstuen, Loft og Vægge er opført af Beton og Døren er en Jærnplade. Vindue fattes fuldstændigt og Lys kan kun faaes gennem Døraabningen ind til Tingstuen. Plads 180 kv. Fod.

Arkivalierne vare velordnede og opstillede, forsynede med Omslag og Paaskrift. Spor til at de forhen have lidt af Fugtighed bemærkedes ikke.

57. Aalborg Amtstue

Arkivet er for nylig blevet henflyttet til Aalborg Sparekasses nye Gaard, hvor Amtstuen har faaet et udmærket Kontorlokale. Plads til Arkivet er blevet indrettet paa Loftet, og i dette Værelse henlaa alle Arkivalierne i en stor Bunke, idet der endnu ikke var blevet opslaet Reoler og Hylder, hvorpaa de kunde opstilles. Dette lovede Amtsforvalteren skulde ske med det allerførste. Naar alle Sagerne vare opstillede i Orden, skulde en ny Fortegnelse blive optaget, og en Kopi blive sendt Kongerigets Arkiv.

58. Aalborg Bispedømme

Arkivet har sin Plads dels paa selve Kontoret, dels i 2 Værelser ved Siden af dette. Arkivalierne findes dels samlede i Pakker, hvis Opstilling i Reolerne er sket uden Orden og Plan, dels liggende i tre Skabe med smaa Skuffer.

Lokalet er i det hele vel skikket til Arkiv, det er beliggende i Stuen med Vinduer til Gaden. Det ene Værelse har en Gavlvæg og nogen Fugtighed vilde forhen, naar den slog gennem Væggen, skade de Sager som laa paa Reolen op ad den, men nu er Reolen flyttet og Væggen staar bar.

Bispegården i Ålborg, hvor bispedømmets arkiv opbevares i et af værelserne i stueetagen, "vel skikket til Arkiv". Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

Over alt hvad der ikke ligger i Skabene, optoges en Seddelregistrant. Over Skabenes Indhold findes et Par Reversaler. Det bestaar væsentlig af Diplomer og andre løse Breve, hovedsagelig fra 16. Aarh., nogle faa ere ældre, og et Par, som Biskop Kierkegaard har ladet trykke i Kirkehistor. Samling hænge paa Bispekontoret under Glas og Ramme. - Reversalerne kalde Skabene "Capsa", Skufferne "Locus" og de i Skufferne liggende Pakker "Fasciculus". Hvert Brev er forsynet med Angivelse af til hvilken "capsa", "loculus" og "fasciculus" det hører og dernæst med Fasc. No. Reversalerne give i det hele en fyldestgørende Fortegnelse af Skabenes Indhold, Brevenes Aar og Datum, samt en kort Angivelse af Gjenstanden. At lade dem skrive af vilde ikke gjøre en Nytte, som vilde svare til Bekostningen, thi skal en Gang Skabenes Indhold afleveres til et større Arkiv, ville Reversalerne følge med. Derimod vil en Seddelregistrant over Brevene med Angivelse af dens No. i Capsa, locus og fasciculus, altid kunne finde Anvendelse især ved en fremtidig Omordning af Samlingen. Der blev derfor truffet Aftale med Kontorets Skriver om at han skulde skrive Reversalerne ud paa løse Sedler, og instruered Amanuensis Barfod, som tilbød at føre nøje Tilsyn med Arbejdet, om hvorledes det nyttigst burde udføres.

Arkivets Omfang vil være c. 336 kv. Fod.

Aalborg Amt

59. *Aalborg Stiftsprovsti og Aalborg Byes Provsti*

Arkivalierne gjemmes i nye og gode Skabe i Stiftsprovstens nyopførte Ejendom i Aalborg, dels i hans eget Værelse, dels i et andet i Lejligheden. En skreven Fortegnelse er nylig optaget.

Endnu findes henlagt paa Loftet 3 Sække fast tilbundne, med uordnede Papirer. De formenes ikke at have været aabnede i de sidste Provsters Tid. De indeholde sagtens Indkomne Breve fra Tiden før 1857, og maaske ogsaa Amtsprovstiets Akter.

60. *Aalborg Skole*

Arkivet har Lokale sammen med Skolens Bibliothek og indtager en Reolplads af 40 kv. Fod.

61. *Aars og Gislum Herreders Provsti*

(Ingen oplysninger)

62. *Fleskum-Hornum Herreders Provsti*

Arkivet var fremlagt i et Gæsteværelse, som ikke syntes at være dets almindelige Plads. Provsten vilde gjerne have en Del af den store Mængde Tryksager kasseret.

63. *Hellum-Hindsted Herreder*

Arkivet er opstillet paa Loftet i Herredsfogdens Embedsbolig, Nørsgaard ved Bælum. Et Stykke af Loftet som har egen Opgang, er skilt fra det øvrige Loftsrum til Arkivlokale. Sagerne findes opstillede i Orden paa Reolerne. - Omfanget er omtrent 32 kv. Alen.

64. *Hellum-Hindsted Herreders Provsti*

(Ingen oplysninger)

Råd- og Tinghuset i Nibe, der var i besiddelse af et af de få upåklagelige arkivlokaler. Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

65. Løgstør Birk, Slet og Aars Herreder

Arkivet har sin Plads paa Tinghuset dels i 2 af laasede Skabe i et Forværelse, dels i et tørt og godt Værelse bag ved Retslokalet. Indholdet bestaar fra 1800 af, af det samme, som et almindeligt Dommerarkiv.

66. Nibe By og Byfoged og Hornum Herred

Arkivet har sin Plads i et Fangeværelse paa Raadhuset. Lokalet er upåklageligt. Arkivalierne ere ordnede og opstillede af en Skriver, som har affattet en meget vidtløftig saglig og alfabetisk Fortegnelse over det.

Reolpladsen er 40 1/2 kv. Alen.

67. Slet Herreds Provsti

Provstearkivet begynder 1864, da Provstiet blev oprettet.

Randers Amt

68. *Ebeltoft By og Byfoged, Mols og en Del af Sønder Herred*

Arkivet befinder sig paa Byens Raadstue paa Torvet, ved Siden af Byraadssalen. To luftige og nye indrettede Arkivværelser paa 1. Sal med passende Reoler og 2 laasefærdige Skabe. Størrelse 260 kv. Alen. Fortegnelsen fra sidste Embedsskifte, indeholder intet at notere. Alt ældre er allerede i 1863 efter Rekvisition afleveret til Randers Amt, over hvilken Aflevering Fortegnelse findes.

69. *Ebeltoft Amtstue*

Arkivet har Plads i Amtsforvalterens private Bolig. Fortegnelse findes.

70. *Galten Støvring og Nørhald Herreder*

Arkivet er paa det nye Ting og Arresthus i Randers, paa 1. Sal, ved Siden af Tingstuen, skilt derfra ved en Jerndør. Lokalet er godt med gode Reoler. Størrelse 60 kv. Alen. Arkivet havde i 1863 afleveret alle ældre Protokoller til Amtsarkivet. Af ældre Dokumenter havdes ingen.

71. *Grenaa By og Byfoged, Nørre og en Del af Sønder Herred*

Arkivet findes paa Loftet over Arresthuset, hvor tillige Byraadssal og Tingstue findes, lige under Taget. Bygningen er ny. Lokalet iøvrigt godt, men kun 3 Alen til Loftet. Størrelse c. 100 kv. Alen. Fortegnelse fra nærværende Borgermesters Tid, udmærket god, med Realregister og Angivelse af Reolerne, med Litr. A til H.

72. *Hobro By og Byfoged, Gislum og Rinds Herreder*

Arkivet befinder sig paa Raadstuen i et Gavlværelse paa Loftet, ad smal Trappe, kun med Adgang gennem Arrestforvarerens Lejlighed og Kjøkken. Størrelse 48 kv. Alen. Ingen Fortegnelse seet. Bør udbedes. Byfogden bortrejst. Fuldmægtigen til Valget i Mariager.

73. *Lysgaard Hids og Houlbjerg Herreders Provsti*

(Ingen oplysninger)

74. *Mariager, Gjerlev og Onsild Herreder*

Fortegnelse findes, men næsten uden Aarstalangivelser, og heller ikke Numere helt igjennem. Arkivet befinder sig paa den meget lille Raadstue eller Tinghus paa Torvet i Stueetagen. I det hele godt, men meget snævert. Størrelse 64 kv. Alen.

75. *Nørhald, Gjerlev og Onsild Herreders Provsti*

Arkivet befinder sig i Spenstrup Præstegaard pr. Randers. (Provst Hansen). I Provstens Studerekammer.

76. *Randers Amt*

Arkivet er paa Amtshuset, hvor Amtmanden har Bolig. Frit beliggende i en Udkant af Byen med Have. Der er 3 Arkivlokaler, et i Stueetagen ved Amtskontoret, de 2 andre paa 1. Sal, hvor Amtmanden har sit eget Værelse ved Siden af. Pladsen til Sagerne er meget indskrænket, men Lokalerne gode og lyse i det Hele. Størrelse c. 230 kv. Alen. Ingen egentlig Fortegnelse findes, kun forskellige Designationer, ogsaa over Afleveringer fra de under Amtet sorterende Jurisdictioner.

77. *Randers Amtstue*

Arkivets Størrelse c. 60 kv. Alen. Befinder sig 1) Paa Loftet i Amtsforvalterens private Bolig. 2) I et lidet Rum ved Kontoret. Dette sidste kunde gaae an, er i Stueetagen ud til Gaden. Men Loftsarkivet var der kun Adgang til ad mange smalle Trapper, og Arkivet var kun ved Bræddevæg afdelt fra Brænde- og Tørveloftet. Dog skilt ogsaa fra Taget ved en Bræddevæg. Et aldeles cassabelt Lokale, indeholder alle Hovedbøgerne og Regnskaberne, de sidste mest i en Bunke paa Gulvet, som Ingen ret vidste, hvad indeholdt, og Fortegnelse existerede ikke. Der maatte have Erklæring om, at der intet gammelt fandtes, da der ej var Tid til at gennemgaae det, og det ikke saae ud efter noget heller.

Den meget lille Rådstue eller Tinghus i Mariager - "meget godt, men meget snævert". Foto ca. 1880. Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

78. Randers By

Fortegnelse findes. Arkivet befinder sig paa Byens Raadstue, som nu kun benyttes af Magistraten og Byraadet, ikke af By- og Herredsfogderne, og paa følgende Steder.

1. Ved Siden af Byraadssalen paa 1. Sal, de nyere Sager i et godt og ordenligt, kun halv fuldt Lokale c. 72 kv. Alen. Her findes af ældre Ting kun Kæmner Regnskaberne fra 1657 til Dato. Nogle af disse Regnskaber findes dog i Kæmnerkontoret i Stueetagen.

2. Et aldeles rædsomt Lokale paa Loftet, fuldt af Brænde og Skrammel hvor man med Livsfare maa passere Tværbjælker paa Kryds og Tværs af Gulvet, fritliggende Gasrør, 6 Tommer opstaaende Jernspiger i Gulvet som bære Lamper, nedenunder, snavset og fælt, smal, brøstfældig Trappe i den af Arkivet modsatte Ende af Loftet. Her er 2 Rum hver med sin Indgang, det ene 72 kv. Alen, indeholder intet af Interesse, kun kommunale Hovedbøger og deslige, fra nyere Tid.

3. Det andet Loftsarkiv indeholder dels paa en Reol og dels paa Gul-

vet c. 27 kv. Alen udmærkede Sager, som det synes alle indleverede fra afdøde Cancelliraad Prokurator Olsens Bo. (i Hovmeden).

4. I Stueetagen i Kæmnerkontoret.

79. Randers Byfoged

Arkivet befinder sig paa det nye Ting- og Arresthus.

1. Paa 1. Sal ved Tingstuen, altfor lille, men godt i enhver Henseende. Er ganske fuldt. 57 kv. Alen.

2. Paa Loftet, slet Lokale, Passage over det aabne Loft. Arkivlokalet dog afpanelet, men kun skilt fra Loftet ved en tynd Trædør. 64 kv. Alen. Hele Arkivet saaledes 121 kv. Alen. Fortegnelse haves.

80. Randers Skole

Arkivet besidder kun lokale Ting.

Randers Rådhus, der blandt andet indeholdt "et aldeles rædsomt Lokale paa Loftet". Der bevaredes dog intet af interesse, kun kommunale arkivalier. Litografi i Randers byhistoriske Arkiv.

81. Røvsø, Sønderhald og Nørre Herreders Provsti

(Ingen oplysninger)

82. *Rovsø, Sønderhald og Øster Lisbjerg Herreder*

Arkivet findes paa Arresthuset i Randers.

1. Ved Siden af Tingstuen ud til Torvet, paa 1. Sal, godt tørt og lyst c. 70 kv. Alen.
2. Paa Kontoret, det meste, dog alt nyere Sager.

83. *Støvring og Galten Herreders Provsti*

(Ingen oplysninger)

Aarhus og Skanderborg Amt

84. Aarhus Amt

Arkivet hører under Stiftamtet i Skanderborg, men befinder sig endnu paa Aarhus Raaadstue under Opsyn af Herredsfogeden i Ning Herred, og har Lokale paa Loftet af Arresthuset, (en Sidebygning af Raadstuen), meget højt tilvejs og med en smal Trappe. Meget farligt i Ildebrandstilmælde. Det er forøvrigt meget vel opstillet og bevaret, og en udførlig Registrant findes ved Stiftamtet, dog uden Paategning om at angaae specielt Aarhus Amts Arkiv, og slet ikke andet, men Arkivet er opstillet aldeles overensstemmende med denne Registrants Litraer og Numre. Størrelse 42 x 6 kv. Alen = 252 kv. Alen.

85. Aarhus Stiftamt og Skanderborg Amt

Arkivet befinder sig paa Skanderborg Raadstue, i den ene Ende af Brændeloftet, (ligesom Byfoged Arkivet i den anden) kun ved en tynd Bræddevæg skilt fra dette og ligeledes fra Taget. Nøglen er paa Amtshuset, og 1. Fuldmægtig her har Opsynet. Temmelig tørt da der er stærk Lufttræk, men ikke til at redde ned ad den smalle Trappe i Ildebrandstilmælde. Størrelsen 60 x 4 kv. Alen, ialt = 240 kv. Alen. Der er plads til 40 (?) kv. Alen endnu. Efter Angivelse af Amanuensis hos Biskoppen i Aarhus, Basse, indeholder dette tillige Stiftsøvrighedens Arkiv, medens dette ellers sædvanlig er ved Stiftamtets Arkiv.

86. Aarhus Bispedømme og Stiftsøvrighed

Arkivet er anbragt paa forskellige Steder.

1. I Domkirken i 2 store omtrent 3 Alen lange, jernbeslagne, men dog ikke laasede "Stiftskister", som angaves ellers at have deres Plads i Landemodesalen, men at være udflyttede midlertidig paa Grund af dennes Reparation. Alt laae hulter tilbulter i Bunker af Snavs.

2. I Landemodesalen i Domkirken i et aflaaet Rum, hvortil nogle Trin føre op. Skabe fra Loftet til Gulvet, 6 Alen høje fulde af Sager, navnlig enkelte Dokumenter, som det syntes tildels i nogenlunde Orden. En Del af Skabenes Indhold, (som det angaves paa Grund af den ovenmeldte, dog nu længst fuldførte Reparation), laa dog opstabet i en uordenlig Bunke i en Krog af Kirken nedenfor Trappen op til Landemodesalen, dækket af gamle Klædningsstykker og Tæpper.

- Havreballens Amds Ma. gebore, Fundationer o. s. v.
Artikel 1680. 1574 f., ialt 35 N^o.
 Sakst. Amds all. Kalds Greens Skole 1574: 4 N^o.
 Herreds Matrik. 1688. Horsens " 1542: 4 "
Mariage " 1550 f.: 10 "
Aarhus Bispearkiv Skanderborg Skole: 3 N^o.
 Copier af Kaldsbreve. 1686 f. Skolen i Kaarsberg Kirke
 Om Bispeestamen og Apster. 1650: 1 N^o.
 af Kaldsbreve 1645 f. Skol. v. Vindsholm K. 1648:
Herredsbøger fra 1772 med 1 N^o.
 Optegn. om de indt. Prostskalds Randers Skole: 7 N^o.
Indt. og Protok. fra 1690 af, Aarhus Kloster. 1560: 67 N^o.
Findepligtig om.. Randers " 1560 f.
 Ombr. 50 sonce Kvartes med Horsens " 1560 f.
Kalds og Prostskalds, som gaae Bjornskvadet i Ralborg.
tilbage til And. 2. Skalkels Klo. i Rosby, 1573.
 En Reversal fra 1689 og. gl. Om Skol. fra 1618 f. 130 N^o.
Aktst. fra Prof. af Præf. Om Persones, der foraae
 af 1443, m. m. fler, Chr. 3° rig inden - og indefor Kirken.
Fundels 1550, til 1606, ialt hvoledes med dem at forbed-
 155 Breve. Kongebreve fra 1580
Om Prostorne og deres Sogne folg., 11 N^o.
 f. Et. fra 1375, om, Gjælds Skiftsbøger f. hvert Kald,
Orde Pjens Pattigheder og Fundat. og Donat. især
Forsvar, ialt 316 N°. 1616 f.
Ebbelst. og Aars Skole (Kon. Breve og Doctum . f. Skifts-

Johan Grundtvig har efterladt sig en notesbog med optegnelser fra arkivrejserne 1880-81, her om Århus bispearkiv. Rigsarkivets Håndskriftsamling IV B 3.

3. I et næsten mørkt Rum indenfor Bispekontoret med et lidet højt Vindue ud til Domkirkepladsen.

4. I et med Brædder afdelt Rum paa Loftet over den lave gamle Bindingsværks Bispekontors Bygning, i en Sidebygning inde i Bispegaarden, med Luger (ikke Vinduer) ud til Gaden. Hele Gulvet dækket af en ubestemmelig Dynge Arkivalier, som det saaes tildels gamle Justitsprotokoller og andre Ting af Værdi, mellem Snavs og Murbrokker. Om trent af Størrelse som No. 3 ovenfor. Adgang ad en rædsom snavset Hønsetrappel og over et Loft fuldt af Snavs og Urenlighed. Døren var

vel laaset, med Adgangen til Loftet var ganske fri fra Gaarden af. Hele denne Bindingsværks Bygning er Skandale at benytte til Arkiv, da Bispegaarden er meget rummelig og har 2 Etager foruden Kvist.

Størrelsen af Arkivet i Landemodesalen var $7 \times 6 = 42$ kv. Alen. Lokalerne No. 3 og 4 anslaaes at indeholde hver især noget mere, saa Størrelsen anslaaes til mindst 150 kv. Alen.

Fortegnelse findes i en Række velbevarede Reversalprotokoller, i folio, en fra 1689 og siden en for hver Biskops Embedstid.

Arkivet maa næste Aar nærmere efterses og registreres, for at erfare, hvad der mangler af Fortegnelserne, derefter virkes for en bedre Anbringelse af det, og hvis dette ikke lykkes, gjøre Indstilling om Aflevering af de ældre vigtigere Ting.

Da Eftersyn foretoges i Sommeren 1881 var Reparationen af Landemodesalen tilendebragt; Arkitekten Professor Walter havde ved at indsætte nye Vinduer, aldeles undladt at tænke paa Indsættelse af Trækruder. Som en Følge heraf have alle de ifølge det foretagne Murerarbejde opstaaede Vanddampe mattet blive i Lokalet, og de i Arkivskabene opbevarede Arkivalier have saaledes hele Vinteren igiennem mattet befinde sig i en med Vanddampe stærk mættet Luft. Følgerne ere heller ikke udeblevne. Da man aabnede Skabsdørene slog en voldsom muggen Stank ud, og det viste sig, at Pakkernes Tilstand, som for en 4-5 Aar siden ikke var tilfredsstillende, nu var saaledes, at hurtig Hjælp er nødvendig, hvis ikke Arkivet skal gaa til Grunde. Nogle Pergamentsbreve som laae ovenpaa de Pakker, hvortil de hørte, vare overgroede af en Skov af Skimmelsvamp, de i Pakkerne vare alle mere eller mindre klamme. - I Væggen ud mod Torvet var blevet indrettet et nyt Skab, som syntes at være blevet taget i Brug straks, thi de deri hængte Sager vare mere fugtige end alle andre, og en deri liggende Protokol med Læderbind saa skimlet, at den godt kunde forvexles med Molboernes Blodpølse. Amanuensis lovede, at dette Rum skulde blive rømmet, og den konstituerede Biskop Stiftsprovsten gav Løfte om, at der straks skulde blive talt med Domkirkens Arkitekt om at anbringe Trækruder i Landemodesalen, og at der skulde blive sørget for at Vinduerne kom til at staa aabne Resten af Sommeren.

Arkivalierne paa Loftskammeret bestaa af Regnskaber, som ere optagne paa Fortegnelserne i Reversalerne, og i en Del Pakker med Indberetninger fra Præsterne til Udskrivningsvæsenet om fødte Drengbørn, som Kultusministeriet ikke vilde give Tilladelse til at kassere og derfor paalagde Bispearkivet at modtage til Opbevaring. -

Over Arkivet findes fuldstændige Fortegnelser (Reversaler). Grunden til at den første optoges var, at Reskr.: 11. November 1680 fandt, at det var nødvendigt for Bispen og Stiftamtmanden at vide Be-

sked om, hvad Breve og Dokumenter der fandtes "ved Aarhus Stift Kapitlet". De fik derfor Paalæg om i 2 af Gejstlighedens Nærværelse at forfatte et Inventarium over Breve og Dokumenter som fandtes i "Stiftskisten eller hos Gejstligheden i Aarhus eller ved Hospitalerne i samme Stift", og efter Adkomstbrevene at forfatte rigtige Jordebøger.

Kommissionen traadte da sammen og registrerede Brevene i "Landkisten" og i "Kapitælet i Domkirken" og saaledes blev 1. Reversal til.

Bispearkivet falder herefter i 2 Afdelinger. 1. Breve og Dokumenter, som findes udi Stiftskisten se Rev.: I bl. 1-92, hvortil slutter sig følgende Revers: 2. "Breve, som findes i Kapitælet" (vist Landemodesalen, i hvilken nu ogsaa en Del af 1. Afdelings Dokumenter findes) se Rev. I bl. 95-122.

Da der ikke var tilstrækkelige Breve forhaanden til derefter at affatte de af Kongen ønskede Jordebøger, blev der indkrævet Beretninger fra Gejstligheden, og den derefter affattede Jordebog findes indført i Revers. I 123-207. Kommissionen sluttedes den 16. Novbr. 1689. -

Over Arkivet give Reversalerne fuldstændige Fortegnelser; til Hovedreversalen I. findes Tillægsreversaler for hver senere Biskops Embedstid.

87. Aarhus Skole

Arkivalierne have Plads i et Skab paa Skolens Trappegang. Det var ikke muligt nærmere at faa dem gaet igjennem, da største Delen var udlaaent til en Sagfører, som havde at gjøre med at faae Skolens Tiender konstaterede.

88. Aarhus Amtstue

Arkivet befinder sig i Amtsforvalterens private Bolig i et gammelt forfaldent Sidehus i en Gaard i Frederiksgade, tilligemed Amtstuen. Usselt Lokale med smal daarlig Trappe, paa 1. Sal.

89. Aarhus Stiftsprovsti

Arkivet meget ubetydeligt. Befinder sig i en Reol i et meget godt Værelse paa 1. Sal i Provstegaarden, lige overfor Domkirken.

Aarhus og Skanderborg Amt

90. Aarhus By- og Byfoged

Arkivet har Lokale paa Loftet, ovenover Raadstuen, et nylig overtaget bedre Lokale, hvor Sagerne endnu vare under Opstilling og Ordning af to derfor betalte Personer: en forhenværende Skolelærer og en Skriver, antagne efter Indstilling af Byfogeden eller Borgmesteren i Henhold til en Erklæring af Secher ifjor om det forrige yderst slette og altfor lille Lokale. Det nye ligger vel i en Kvistetage, men har let Adgang ad en bred Trappe, godt Leje og gibset Loft. Det er naturligvis om Sommeren noget varmt, men rummeligt og vel indrettet, i 2 Værelser med en aaben Dør imellem, af 4 ½ Alen Højde. Hele Arkivet er opstillet efter en af Professor Erslev i sin Tid efter Sigende for 800 Rdr. foretagen Ordning og skreven Fortegnelse i 2 Foliobind i helt Læder betitlet: Reversal over Aarhus Raadstue Arkiv, Tome I-II. Alt er forsynet med Skilte, Litra og No. efter den ret gode Fortegnelse, som er benyttet ved Revisionen og nærværende Registratur. En underlig Mangel paa praktisk Sands viste sig dog i Opstillingen, idet hveranden Hylde var opstillet fra Højre til Venstre, og hver anden fra Venstre til Højre, men Vedkommende fandt det saaledes naturligst. De løse Dokumenter vare meget vel forvarede i vel tillukkede Pap Kapsler, hvis Construction dog just ikke er at anbefale. Størrelse $40 \times 4 \frac{1}{2} = 180$ kv. Alen.

91. Frisenborg - Favrskov Birk

Arkivet findes paa Tinghuset, ved Siden af Tingstuen. Iøvrigt meget godt, men i høj Grad fugtigt, i den temmelig ny Bygning. Alt er i Skabe, men desuagtet ere Protokollerne aldeles hvide af Skimmel, og indvendig muldne af Fugtighed.

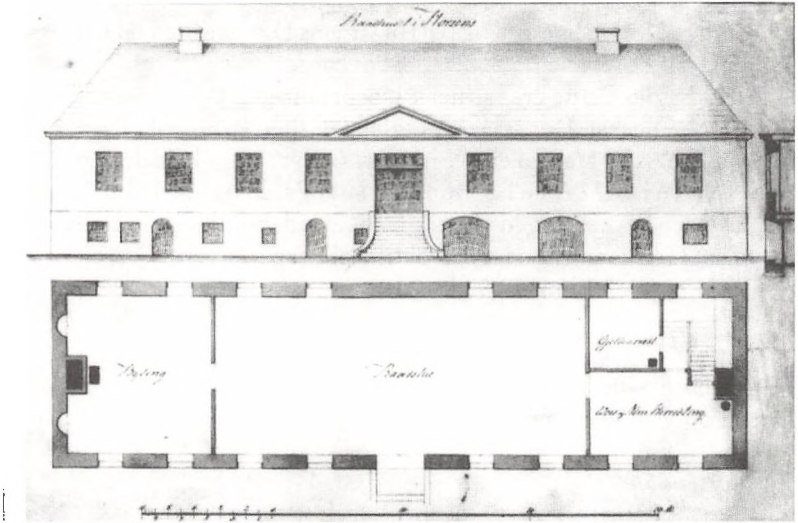
Størrelse $6 \times 4 = 24$ kv. Alen.

92. Hads og Ning Herreders Provsti (ingen oplysninger)

93. Hads Herred

Arkivet i Odder, er kun fra 1850 af, befinder sig i et godt Lokale paa Tinghuset, ved Siden af Tingstuen. Alle ældre Sager maa søges ved Ning Herred i Aarhus. Skjøde og Panteprotokollen er kun en Afskrift af den der værende.

Arkivets Størrelse 8 kv. Alen.

Horsens Rådhus. "De herværende Protokoller ere i høj Grad skimlede af Fugtighed, ja helt hvide". Rigsarkivets kortsamling.

94. Hads og Ning Herreder

Ning Herreds Arkiv omfatter det tidligere dermed forbundne Hads Herreds, nu i Odder, og har Lokale paa Aarhus Raadstue, indenfor Herredets Tingstue, i Raadhusets Stueetage. Det hele Arkiv er i fuldstændig Uorden, men er opstillet i Reoler, dog altfor trangt; en ny Reol til behøves. Protokollerne staae imellem hinanden, hulter til bulter, meget almindelig uden nogen Rygtittel 1, og uden ordentligt Arkiv-Litra og Nummer. Pakkerne savne ordenlige Skilter eller Udskrifter og navnlig aldeles Angivelse af Aar. Nøglen til Arkivdøren findes i en uaf-laaset Skuffe paa Tingstuen, hvis Dør staar aaben med Nøglen i, ud til Forværelset og ligeledes derfra ud til Raadhusets almindelige Trappegang. Tilsyn har Fuldmægtigen paa Herredskontoret og Amtsforvareren.

Størrelse 14 x 6 = 84 kv. Alen. Fortegnelse over Arkivet blev erklæret ikke at existere.

95. Hasle, Vester Lisbjerg, Framlev og Sabro Herreder

Arkivet er paa Aarhus Raadstue, indenfor vedkommende Herreders Tingstue i Stueetagen. Arrestforvareren har Nøglen, eller den sidder

Aarhus og Skanderborg Amt

sædvanlig i Døren, ligesom ogsaa Tingstuens Dør er aaben ud til Forsalen, og derfra til Gaden.

Alle Protokollerne ere i gruelig Uorden, uagtet de ser ordenlige ud ved første Øjekast. Der staar nok udenpaa angivet Protokollernes Art og Aar, men ikke Herred eller Birk. Paa Gulvet langs hele den ene Væg findes en over 1 1/2 Alen høj Bunke af i nyt Papir vel indsvøbte Pakker, aldeles uden Skilter. Ingen vidste, hvad de indeholdt, vel omtrent 9 x 4 kv. Alen. God Plads til en ny Reol til disse Sager.

Størrelse (incl. Bunken) 90 kv Alen.

96. *Hjelmslev og Gjern Herreders Provsti* (Ingen oplysninger)

97. *Horsens Skole*

Arkivet er i Bibliotheket, paa 1. Sal i Skolebygningen. De faa Pakker, som bleve en paaviste af Rectoren, (der lige skulde rejse) indeholdt aldeles intet ældre, saa man umulig kunne troe, at intet andet haves. Dette maa paa en eller Maade nærmere undersøges.

98. *Horsens By og Byfoged*

Arkivet befinder sig paa Byens Raadstue, inden for Retssalen, med Jerndør og Stengulv, samt Skabe med laasede Døre. Størrelse 10 x 4 = 40 kv. Alen. En ordenlig Fortegnelse haves, med Henvisning til No. i de 5 Skabe A til E.

Den vigtigste men, efter Vedkommendes uforgribelige Mening, ganske unyttige Del af Arkivet befindes dog anbragt i Loftarkivet. Dette ligger paa Raadstueloftet, med Adgang fra det aabne til Pulterkammer benyttede Loft, og Nøglen hænger paa den Døren nærmest værende Bjælke. Størrelse 12 x 4 = 48 kv. Alen. De her værende Protokoller ere i høj Grad skimlede af Fugtighed, ja helt hvide, formentlig dog fra et tidligere endnu slettere Lokale(?).

99. *Sabro, Vester Lisbjerg og Framlev Herreders Provsti*

Arkivalierne fandtes i en Reol i Provstens Studereværelse. Hans Arkiv befandt sig i et lidet tilstødende Værelse paa en Reol, men der var ikke Spor af Orden eller Fortegnelse, kun vare Papirerne tildels bundne sammen i Pakker. Provsten erklærede ikke nogensinde at have gennemset det. Efter et nogenledes nøjagtigt Skjøn fandtes dog intet af Værdi.

100. *Silkeborg Birk*

Arkivet indeholder intet gammelt, da Embedet er fra Fyrrerne. Jævnfør iøvrigt Birkedommer Dreihfels Bog om Silkeborg (under Pressen), og Landsdommer Hoff, Min Virkekreds i Danmark. Kbhvn. 1810. 8. (see Lærde Efterretninger 1810 No. 48). Denne boede siden paa Marienlyst ved Kiel og siges at have taget det gamle silkeborgske Arkiv med sig. Han og hans Fader Ritmester Hoff ejede nemlig Silkeborg Gaard og Gods 1767-1809, da han gjorde Fallit og rejste.

101. *Skanderborg By og Hjelmlev Gjern Herreder*

Ligesom Embederne ere forenede, saaledes er Arkivet ogsaa kun et, paa Loftet over Raadstuen i Skanderborg, ligeoverfor Amtsarkivet, men kun ved aabne Trætremmer (Stakitværk) skilt fra Brændeloftet, der laae fuldt af Brænde. En smal Trappe, i Ildebrandstilfælde ureddeligt. En meget god og ordenlig Fortegnelse fra 1843 haves, efter hvilken Sagerne ere opstillede i Reoler. Størrelse 42 kv. Alen, og endnu en Del Plads ledig.

102. *Skanderborg Amtstue*

Arkivet befinder sig paa et frygteligt Loft, hvortil kun er Adgang ved at anbringe en høj Stige til en Luge i en Gavl, som fører der ind til fra en Trappegang. Det befinder sig lige under Tagstenene. Amtsforvalteren ejer selv Stedet.

103. *Tyrsting - Vrads Herreders Provsti*

(Ingen oplysninger)

104. *Tyrsting - Vrads Herreder*

Arkivet har sit meget fugtige Lokale i det temmelig nye (fra 1840) Tinghus i Bræstrup, i 2 Værelser ved Siden af Tingstuen. Lokalet er iøvrigt godt, i Stueetagen indrettet med Skabe, men enhver Slags Fortegnelse fattes, og alt findes hulter til bulter, ovenpaa, i og under Skabene, imellem Handelsbøger fra Fallitboer og rent Skrammel. Ingen veed Beske-

ed, alt er slet conserveret, snavset og uden Rygtitler. Uden bedre Anbringelse og Omsorg vil det aldeles gaae tilgrunde. En Ordning og Registrering sagdes dog nu at forestaae i de nærmeste Uger i Anledning af Aflevering af Embedet til den ny ansatte Herredsfoged. Saavidt der under disse Omstændigheder lader sig sige noget om Indholdet af dette Arkiv, hvis Størrelse $11 \times 4 \frac{1}{2} = 50$ kv. Alen, bemærkes følgende

105. *Vor - Nim Herred og Stensballegaards Birk*

Arkivet findes paa Horsens Raadstue. Godt Lokale i Stueetagen, indenfor Politivagten, med Jerndør, Vinduesstænger og Stengulv. Tørt og godt. Sagerne ordenlig nummererede og henlagte i Skabe, med Vedtegning af Registrarer om, hvor de ere at finde. Arrestforvareren havde Nøglen og paaviste det.

Størrelse 80 kv. Alen.

106. *Vor og Nim Herreders Provsti*

Arkivet er i Voer Præstegaard. Ordenlig Fortegnelse paa 150 No., og Sagerne ordenlig anbragte.

Vejle Amt

107. *Bjerge - Hatting Herreders Provsti*

(Ingen oplysninger)

108. *Bjerge og Hatting Herreder*

Arkiverne have fælles Værelse, men hver sine Reoler, saavidt muligt, ved Siden af Tingstuens Forværelse paa Tinghusets 1. Sal, tørt og luftigt. Det er ordenlig opstillet i Skabe og Reoler, og er nylig ordnet af en forhenværende Skolelærer, hvis Ideer forresten ikke vare meget klare. Der var ikke Spor af Princip i Opstillingen, alle Protokoller stode mellem hverandre, uden nogen Titel udenpaa, om til hvilket Herred de hørte, eller om de tilhørte den gejstlige Jurisdiktion, ja knapt med Angivelse af Aarene. Skolelæreren kunde kun paa Forespørgsel give den Forklaring, at han havde ordnet dem "Kronologisk".

Størrelse 25 kv. Alen.

109. *Elbo - Holmans - Brusk - Jerslev og Kolding Herreders Provsti*

(Ingen oplysninger)

110. *Elbo - Holmans Herreder*

Arkivet befinder sig paa 1. Sal paa Raadhuset, udmærket lyst, tørt, luftigt, indenfor Tingstuen, med Jerndør skilt derfra. Hvælvet Loft, 6 Alen højt.

Størrelse $10 \times 4 = 40$ kv. Alen. Arrestforvareren Tilsyn. Rent og ordenligt, Rum til mindst det dobbelte af Arkivalier.

111. *Fredericia By og Byfoged*

Arkivet er paa Byens Raadhus i et 6 Alen højt, hvælvet Værelse med godt Lys, med Jerndør ud til det fra Borgerrepresentanternes Forsamlings-Værelse paa Raadhusets 2. Sal. Forfærdelig smudsigt, og uordenlig opstillet; det halve ligger paa Gulvet. For at kunne revidere det efter Fortegnelsen - af hvilken Afskrift er leveret - var det nødvendigt tildels

forud at bringe det nogenledes i Orden, og derved fandtes adskilligt, som ikke indeholdtes i Fortegnelsen, men som i væsentlig Grad completerede nogle af dens Protokollrækker. Rummet er ogsaa altfor lidet, burde for at der kunde holdes Orden, være omtrent dobbelt saa stort, omtrent som Elbo - Holmans Herreds Arkiv paa samme Raadhus. Tilsynshavende Byfogedens Fuldmægtig.

Størrelse 15 x 4 kv. Al. = 60 kv. Alen.

112. *Hatting Herred*

Arkivet er sammen med Bjerger Herreds Arkiv paa det fælles Tinghus i Bjerger; (see derfor under Bjerger Herred). Paa Herredskontoret (i Horsens) haves kun nyere Sager, med Undtagelse af Skjøde og Pante-protokollen 1756 f. (1. Bind gaar til 1793).

Størrelse af Herredets Arkiv i Bjerger 5 x 3 = 15 kv. Alen.

113. *Jerslev, en Del af Brusk, Anst og Stavs Herreder*

Disse fire Herreders Arkiv findes paa Kolding Raadstue oppe paa Loftet, men dog ikke umiddelbart under Taget, men i et i den nordre Gavlede indrettet Værelse. Raadhuset er fra 1840. Adgangen er ad en smal Vindeltrappe og over et aabent Loft, saa at i Ildebrandstilfælde næppe noget vilde blive reddet. Arkivets Vinduer vende ud til den smalle Torvegade og har ligeoverfor meget gamle (og en særlig mærkelig) Bindingsværks Bygninger. Forøvrigt er Arkivet udmærket vel conserveret, kun mangler nogle Alen Reol, saa at en Del staaer paa Gulvet, hvilket let lod sig afhjælpe.

Størrelse 13 x 4 kv. Alen = 52 kv. Alen. Salen er i det Hele 18 x 9 = 162 kv. Alen stor, med Lys baade fra Siden og gennem en op til Taget ført Lysskorsten (?). Det meste af Arkivet er nyere Sager og uden almindeligere Interesse. Grunden maa søges opdaget i Embedets tidligere Historie. Orden udmærket, tydelige Skilter og Titler, og Pakkerne vel emballerede i Karduspapir, og ombundne med brede Bændler af forskjellig Farve. En Fortegnelse affattet ved Ordningen i 1877, meget god og nøjagtig.

114. *Kolding By og Byfoged*

Angaaende Lokalet henvises til Jerslev en Del af Brusk m.fl. Herreder, med hvilke Byen har fælles Arkivlokale, dog hver i sine Reoler og i sin Del af Værelset.

Meget god Fortegnelse af 1877 og med et Tillæg om Pergamentsbreve og andre ældre Dokumenter af 1878. Afskrift af denne Fortegnelse leveret.

Arkivet indeholder i alt 318 Protokoller og 754 Pakker, ialt 1072 Stykker. Størrelse $40 \times 4 = 160$ kv. Alen.

115. *Nørvang og Tørrild Herreders Provsti*

Sagerne nummererede og i meget god Orden. Provsten modtaget dem med en ordentlig Fortegnelse af sin Formand. Arkivet har sin Plads i en Reol i Confirmationsværelset og har kun den Mangel, at det som hele Præstegaarden er temmelig fugtigt.

116. *Nørvang og Tørrild Herred*

Arkivet befinder sig paa Vejle nybyggede Raadhus i Kjælderen til venstre for den store Trappe. Beskrivelse ganske som af Vejle Byfoged-Arkiv; kun gjør det her Forskjel, at Arkivet ikke besidder ret meget gammelt og særlig interessant. Der eksisterer ingen som helst Registrant. Opstillingen er ganske hulter til bulter. Angivelserne for dette Arkivs Vedkommende kunne derfor kun være løselige. Ventelig vil dog en Fortegnelse blive affattet og ordenlige Skilter anbragte, samt Sagerne stillede i Orden paa Foranledning af mine Udtalelser. Iøvrigt er Lokalet vistnok ligesom Vejle Bys Arkiv, i Grunden kassabelt.

Størrelse $20 \times 3 \frac{1}{2} = 40$ kv. Alen. Herredsskriverens særlige Arkiv er dels paa Raadstuen og dels i hans Bolig paa Kontoret, navnlig Panteprotokollen.

117. *Vejle Amt*

Arkivet befinder sig under Taget ud imod den søndre Gavl af Vejle Raadstue, opført 1848-79. Det ligger lige under Skifertaget, og er saa hedt, at det saasomt det i Solskin, er næsten umuligt at opholde sig der mere end nogle Øjeblikke, navnlig i den øverste Del af Arkivet, hvis Gulv er i Niveau med Tagets Begyndelse. En Del af Arkivet har navnlig et lavere Gulv, ned ad en Trappe, (saa den øverste Del er en Art Galleri dertil) men dog ogsaa lige under Taget. Man maatte for at kunne nogenlunde gjenemsee Arkivet, efter Arrestforvarerens Raad benytte Timerne mellem 5 og 7 om Morgenen, da det var udholdeligt, men til Slutning dog meget trykkende, da det vender lige mod Syd. Adgang til Arkivet er kun over et aabent Loft,

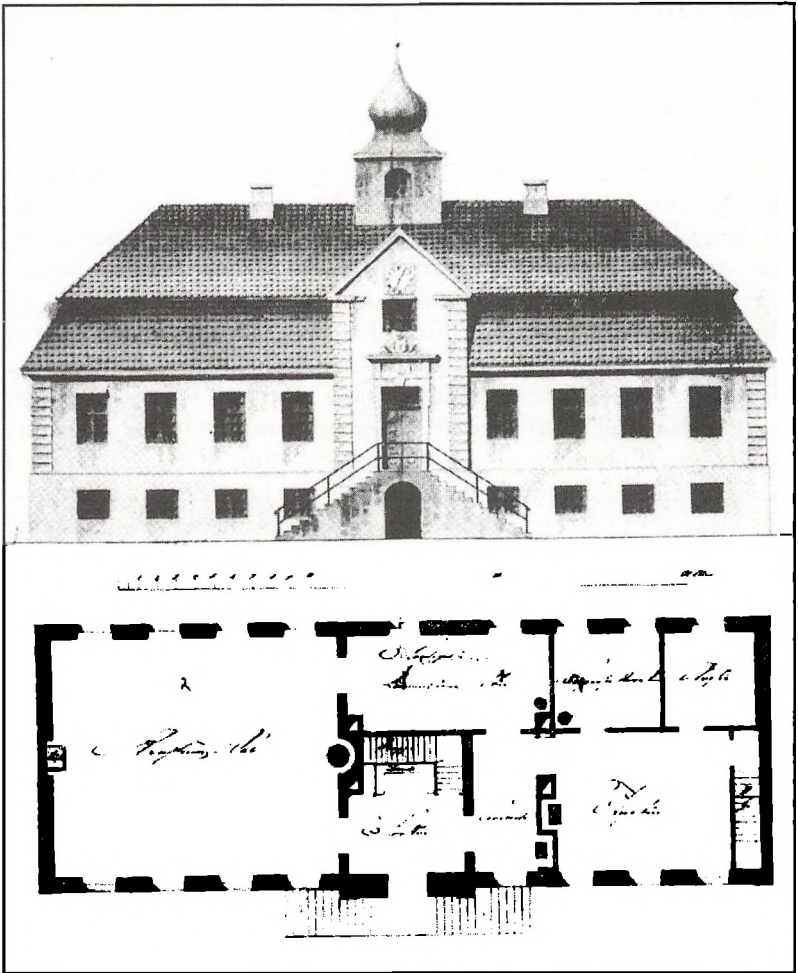
der gaaer over hele Bygningens Længde, og af den Beskaffenhed, at i Ildebrandstilfælde sandsynligvis aldeles intet vilde blive reddet. Det forfærdelige ved Temperaturen vilde simpelt hen kunde formildes betydelig ved en udvendig anbragt Bræddebeklædning, og med Hensyn til den store Brandfarlighed vilde det værste uden nogen Vanskelighed kunne afhjælpes, ved at bryde en Indgang og lægge en Trappe ind til Arkivet fra den nærliggende søndre Trappegang. Ganske vist er denne meget stadselig, og en Arkitekt vilde finde det Synd at spolere dens Udseende, men dette er dog et underordnet Hensyn, thi som Forholdene ere, kan Arkivet i den allerstørste Del af Aaret slet ikke benyttes, og i Ulykkestilfælde slet ikke reddes. Ved Opførelsen af dette Raadhus er der udvist største Mangel paa Omtanke og Sagkundskab - eller tilbørligt Tilsyn (-jevnfør dog Fredericia Raadstue). Størrelsen er 242 kv. Alen.

118. *Vejle Amtstue*

Arkivet befandt sig i et gammelt daarligt lavt, enetages Baghus, paa Loftet oven over Amtstuen, op ad en næsten umulig Hønsetrappe, lige under et meget skrøbeligt Tag, udsat baade for Regn og Blæst, og fuldt af Snavs. Loftet saa lavt, at et voksent Menneske ikke kunde staae opret der. Sagerne laae vel i Reoler, men uden nogensomhelst Orden. Tilfældigvis faldt mit Øje paa en mistænkelig udseende gammel Bunke smaa Bøger i Kvart; og paa Forespørgsel erklærede Amtsfuldmægtigen det for at være gamle Tingbøger, som han ikke havde nogen Ide om, vare det ringeste værd. Jeg aftalte da snarest muligt at requirere disse Bøger. Amtsforvalteren, en gammel temmelig døv Mand, erkjendte det slette Lokale, og mente, at disse Tingbøger kunde være gaaede over til Regimentsskriveren paa Grund af, at denne tillige var Justitsbetjent paa Rytterdistrikterne, og saa fra Regimentsskriveren til Amtsforvalteren.

119. *Vejle By og Byfoged*

Arkivet har Lokale i Kjælderen til højre for den store Trappe paa Vejle ny Raadstue, ud imod Torvet. Meget lille og Pladsen mellem Reolerne saa smal, at det næsten er umuligt at passere imellem dem og udtage Sagerne, navnlig nede ved Gulvet. Tilmed er det aldeles forfærdelig fugtigt, tyk Skimmel paa Protokollerne, saa de ere helt hvide; alle Pakker udgive en muggen Lugt, naar de løses op, og mange ere aldeles fugtige og ifærd med at hensmuldre, navnlig Tingbøgerne fra Christian IV's Tid. Kan

Det gamle Vejle Rådhus. På grundplanen over stueetagen ses i øvre højre hjørne arkivlokalet. Landsarkivet for Nørrejylland.

bedre Lokale ikke skaffes, maa der reqvireres saa meget som muligt, for at redde hvad reddes kan. Solide Jerndøre har Lokalet, og Jernstænger i Vinduerne, samt Stengulv. Fortegnelse mangler ganske (?). Ved Siden af Bytingsstuen i Raadhusets Stueetage er et godt Arkivlokalet, hvorhen alt det ældre, som ikke reqvireres, burde straks henflyttes.

Størrelse omtrent som Nørvang Herred 70 kv. Alen.

Ribe Amt

120. *Fanø Birk*

Arkivet findes i det i Aaret 1876 opførte nye Tinghus. Lokalet i Stueetagen. To mindre etfags Stuer, hvoraf den ene i den sydlige Gavl indenfor Retssalen, indeholder Protokollerne, medens Dokumenterne findes i den nordlige Gavl. Arkivet har lidt meget i det tidligere Lokale paa Birkedommerens Loft, navnlig af Mus; det nye Lokale er ganske tilfredsstillende. Kamrene ere lyse og frie for Fugtighed, og Brandfaren er ikke stor. Arkivet er under Fuldmægtigens Varetægt. Nøglerne gjemmes af Arrestforvareren. Der findes en nyere Fortegnelse, som dog kun omfatter Dokumenterne, som ere opstillede i 2 sex Alen høje Reoler efter Løbenumrene i Fortegnelsen. Skjønt der i denne findes mange blanke Numre beregnet paa Arkivets Udvidelse, findes der ingen Plads afsat i Reolerne til Rækkernes Fortsættelse. Protokollerne ere saaledes i en 3 x 3 Alens Reol, hvis halve Plads er ubenyttet.

Arkiverne indtage ialt c. 38 kv. Alen.

121. *Gjording Malt Herreder*

Arkivet findes i Tinghusets anden Etage. Sagerne ere dels anbragte i Retssalen i tvende med Glasdøre forsynede Vægskabe, dels i en særskilt Arkivstue. Lokalet er ikke ganske frit for Fugtighed. Ordningen er ikke videre tilfredsstillende, og Opstillingen forbunden med adskillige Ulemper. I Arkivstuens 6 Alen høje Reol findes Sagerne gennemgaaende i dobbelte Rækker, hvoraf de bagerste ere fuldkommen skjulte. Vægskabene i Retssalen gaa dybt ind i Muren til begge Sider, hvilket medfører, at mange Protokoller og Pakker kun med stort Besvær kunne fremdrages fra de mørke Kroge, som afgive Tilholdssteder for mangfoldige Insekter. Alligevel var Flytningen i 1845 fra Vejrup Kro til Tinghuset i Holsted - den 4. Flytning i dette Aarhundrede et stort Fremskridt for Arkivet, som bærer stærke Spor af tidligere Tidens Overlast og Ødelæggelser. -

Arkivalierne indtage ialt c. 85 kv. Alen. Der findes en Fortegnelse, der henviser til den i Aaret 1877 foretagne nye Opstilling.

122. *Øster og Vester Horne samt Skads Herreds Provsti*

Med Undtagelse af de nyeste løbende Sager og Protokoller i Provstens Studereværelse henlaa Arkivet paa det aabne Loft i en stor Dynge under Straataget, hvor det vistnok af og til har været udsat for Fugtighed. Provsten lovede imidlertid, at Sagerne skulde blive flyttede til et heldigere Sted og bragte i en noget bedre Orden. Der synes endog at være Udsigt til, at en Reol vilde kunne opnaas. Foreløbig blev de faa ældre Protokoller nedbragte i Studerekammeret.

Der fandtes en af Stiftsprovst Claudi opsat Fortegnelse fra c. 1866, som ikke indeholdt andet end forefundne (med Undtagelse af en i Fortegnelsen anført Provsteretsprotokol). Heller ikke den ældre Fortegnelse over Skads Herreds Arkiv fra 1785 indeholder noget af Betydning eller Interesse.

Arkivet omfatter næppe 10 kv. Alen.

123. *Kolding Herreds Oppebørselsstue*

I Arkivet i den daværende Oppebørselsbetjents, Kaptain Jagds offentlige Kontor forefandtes ved Eftersynet de nyere løbende Sager været opstillede de i en Reol (c. 9 kv. Alen), medens adskillige uordnede, til dels usignerede Pakker være henlagte i en anden Reol (c. 3 kv. Alen). Resten af Arkivet fandtes i en stor Kasse paa Kaptajnens private Loft i den teglhængte Bagbygning (c. 7 kv. Alen). En flygtig affattet, ufuldstændig Fortegnelse fra Embedsoverdragelsen i 1878 omfatter Nørre Tyrstrup Herreds Husfogderi- og Amtstuesager, desuden findes særskilt Fortegnelse over Stenderup Skovkassesager (fra nyeste Tid). Ingen gamle Protokoller fandtes; derimod fandtes ældre Indlæg i adskillige nyere Dokumentpakker. En Del af Loftspakkerne bleve ved Eftersynet udskilte, for at henlægges i Kontoret blandt derværende ligartede Sager.

124. *Malt, Stavs og Andst Herreders Provsti*

Med Undtagelse af de løbende Sager og Protokoller, som ere opstillede i en Reol i Provstens Studereværelse, findes Arkivet i et tørt Skraarum paa Loftet under Tegltaget, nedpakket i 13 større Kasser uden nogensomhelst Orden. Provsten vidste intet andet om Kassernes Indhold, end at der nok fandtes enkelte ældre Protokoller; men af saadanne opdagedes ingen i de faa tilgængelige Kasser, som forsøgsvis aabnedes. De udviste lutter Pakker uden Skilter, Tryksager

Ribe Amt

og andre nyere Ting. Ingen Fortegnelse fandtes. Ethvert nærmere Eftersyn maatte da opgives, og Bestræbelsen indskrænkes til at opmuntre Provsten til at tage sig af det i hans 2-aarige Embedstid hidtil urørte Arkiv. Han erklærede sig da ogsaa villig til at eftersøge og udskille de ældre Protokoller, og hvad andet, der kunde egne sig til Aflevering, samt i sin Tid derom meddele Arkivet de fornødne Oplysninger. Derimod syntes Henstillingen om Anskaffelse af Reoler ikke at falde i god Jord. - Da Vamdrup i 1846 skiltes fra Hjarup Sogn, blev Kirkebøgerne der. Vamdrup Kirkebog gaar da kun tilbage til Aaret 1857.

125. *Ribe Herred*

Arkivet findes paa Byens Raadhus i en til Raadstuearkivet (jf. Beskrivelsen heraf) stødende Arrestantcelle, som ved Opsætning af 2 Væg-reoler er indrettet til Arkiv. Lokalet er tørt og nogenlunde lyst, men i høj Grad tarveligt. Der findes hverken Stol eller Bord, og den nødvendige Trappetige kunde kun med Vanskelighed skaffes tilveje. Sagerne ere kaotisk blandede saavel i de pækfulde Reoler som paa Gulvet og Kakkellovnen, hvor mange Arkivalier ere ophobede. Paaskrifterne paa de aldeles tilstøvede Pakker vare halvt ulæselige. En Fortegnelse over den ældre Del af Arkivet findes i Raadstuearkivets Registratur. Alt det derpaa anførte forefandtes. (Sagerne udgjøre c. 25 kv. Alen). Desuden findes i en Krog af Raadstuearkivet henlagt en Bunke af Herredets nye Sager.

126. *Ribe Stiftamt*

Arkivet findes dels i Stiftamtmandens Embedsbolig, dels paa Raadhuset. Paa førstnævnte Sted er Hovedlokalet den nordlige Gavls Tagkammer, hvor 5 enkelte og 3 dobbelte, tætstillede Reoler af 3 Alens Højde og 4 Alens Længde ere anbragte, helt ud til Tagstenene, uden Hensyn til det derved paa flere Steder opstaaede Tus- og Bælmørke. Reolerne ere pækfulde, og der henligger en stor Del Tryksager paa Gulvet. Ved Siden af Arkivstuen, som kun rummer lidt over Halvdelen af Sagerne (c. 120 kv. Alen), er et langt, smalt Skraarum indrettet til Hjælpearkiv. Her findes 2 dobbelte og 5 enkelte Reoler, samt to langs Taget anbragte 9 Alens Hylder, som alle ere helt optagne af Sager (c. 115 kv. Alen). Ogsaa dette meget uheldige Lokale lider af slette Lysforhold; derimod mærkedes ikke til Fugtighed i Arkiverne. Taget er tæt, og man

Ribe bispedømmes arkiv befandt sig i et lokale, hvis "skandaløse Tilstand ... overgaar al Beskrivelse". En del af arkivet opbevaredes dog under bedre forhold i biskop C.F. Balslevs arbejdsværelse i Bispegården i Korsbrødrestræde. Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

sørger for at holde Regn og Sne ude. Brandfaren er stor, og Arkivet vilde i Tilfælde af Ildsvaade ikke kunne reddes.

Sagerne ere vel indpakkede og signerede. Ordningen derimod utilfredsstillende. Der findes 2 Register fra 1852, medens det efter den nye Opstilling indrettede Register endnu kun er til i Concept, som kun dettes Forfatter vilde kunne dechifrere. Heldigvis ydede denne, en flink Contorist, sin Bistand ved Eftersynet, som ellers vilde have krævet uforholdsmæssig lang Tid. - Den paa Raadstuen opbevarede Del af Arkivet omfatter Hovedmassen af Protokollerne, som findes opstillede efter Nummerrækkerne i Registret fra 1852, i en af Raadstuearkivets Dobbeltreoler, af hvis Rumfang de indtage ca. 20 kv. Alen.

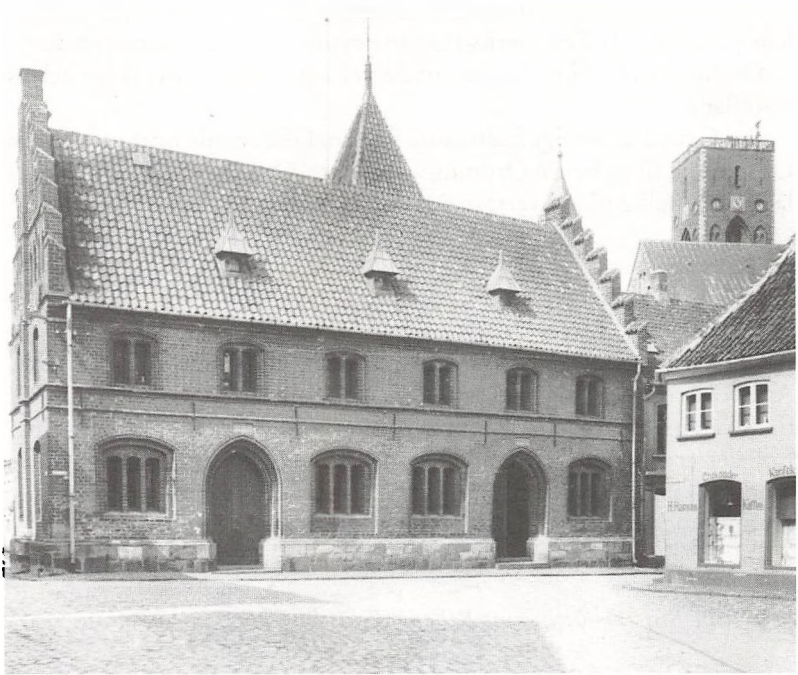
Stiftamtmanden var saa meget villigere til Aflevering, som han beklagede Arkivets uheldige Vilkaar og altfor indskrænkede Plads. Kun hans høje Alder afholdt ham fra at tænke paa en Reform, der vilde medføre saa mange Flytningsbesværligheder.

127. Ribe Bispedømme

A. Arkivet i Bispegaarden er et snavset Aflukke ved Gangen udenfor Kontoret i Stueetagen. I dette lyse og tørre Lokale findes en temmelig tilfældig Samling af Protokoller og Sager: dels sammenstuvet i et aabent Skab og i en Reol, dels ophobet paa Gulvet (ialt c. 20 kv. Alen). Kontorets 4 Reoler optages af løbende Sager (c. 24 kv. Alen). Dog fandtes her tillige adskillige gamle Protokoller og Regnskaber.

B. Hovedarkivet findes i den modsatte Byende i Sortebrødre Hospitalet, hvor det i en lang Aarrække har maattet laane Hus. Lokalet er bedrøveligt. Det findes i Hovedbygningens Stueetage. Arkivalierne, 6 x 7 Alen i Kvadrat, har et Fag imod Syd, samt smaa Gittervinduer under Loftet i den vestlige Gavl. Lysforholdene ere, ialt Fald ved Sommertid, taalelige; men til Gjengjæld er Luften forpestet af Uddunstninger fra de fugtige Vægge, det med Skimmel plettede Gulv og de mangfoldige uordnede Papirer. Den skandaløse Tilstand, hvori det med Støv, Smuds og Uryd opfyldte Lokale forefandtes, overgaar al Beskrivelse. Eksempelvis kan anføres, at den snevre Plads imellem de frie Reoler og Dokumentskabet var benyttet til Opbevaringssted for nedfalden Frugt, og at en af Dokumentskabets Skuffer fandtes opfyldt med Lampeglads, medens de gamle møre Papirer i nærmeste Skuffer skjønnes at være brugte som Pudseklude.

Biskoppens Famulus, Cancelliraad Givskov, under hvem Arkivet sorterer, erkjendte Arkivforholdenes Elendighed, men røbede tillige, at Svaghed overfor hans Ven Arrestforvareren havde afholdt ham fra at gjøre denne alvorlige Forestillinger. En Henstilling fra Arkivets Side - affattet i skaansomme udtryk vilde imidlertid efter hans Ytring lette ham dette Skridt! - Et af Cancelliraaden for nogle Aar siden smukt begyndt Ordningsarbejde er destoværre forlængst afbrudt. De ordnede Sager - omtrent en Femtedel af Arkivet - fylde den østlige Vægreol og omfatte navnlig Herredernes og Domkirkens Sager. Der findes ingen overskuelige Fortegnelser, men vel en Række vidtløftig specificerede Registraturer. Den ved Ordningen til Grund lagte Registraturprotokol (No. 7) mangler og fandtes for sent hos Dr. Kinch. Imidlertid erstattedes den i det væsentlige af Registranten No. 5, hvorefter nedenfor vil findes antydnet Indholdet af adskillige Pakker. En stor Mængde løse Dokumenter henhørende til en af afdøde P. Adler anlagt kronologisk Samling fandtes spredte omkring i adskillige aabne Rum i det gamle Dokumentskab, af hvis Skuffer mange vare borte, medens andre aabenbart henhørte til andre ikke længere eksisterende Skabe. Paaskrifterne passede intetsteds med Indholdet, som næsten udelukkende bestod af raadne ubrugelige gamle Dokumenter og Regnskabsbilage. De adlerske Papirer samledes i Pakker, som henlagdes til eventuel Rekvisition. Biskoppen erklærede sig nemlig

"Det gamle ærværdige, men lidet tidssvarende" rådhus i Ribe, hvis 1. sal benyttedes dels til arrest, dels til arkiv. Ved brand ville arrestanternes liv være "i høj Grad truet, medens Arkivet selvfølgelig vilde gaa fuldstændig tabt." Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

beredt til at aflevere alt, hvad Arkivet maatte ønske af de for Embedet undværlige Sager (Arkivalierne i Hovedarkivet udgjøre c. 105 kv. Alen).

128. Ribe Kathedralskole

Arkivet i Skolebygningen. De nyeste Sager ere samlede i et aflaaet Skab i Rectorens Kontor. Resten af Arkivet fandtes i fuldstændig Uorden, dels hensat i et Par Hylde af en derværende Bogreol, dels sammenpakket i 2 gamle Dokumentkister, som henstode paa et tilstødende Loft. I en af Kisterne fandtes tilfældig en Designation over Arkivet fra 1756 med Continuationer fra 1815 og 1840. Tillige fandtes en Fortegnelse over en Del af de Grønlundske Samlinger, hvis adspalttede Tilstand

imidlertid ikke tillod et nærmere Eftersyn. Thorups Samlinger til Skolens saavel som til Danmarks Historie syntes ej at være registrerede.

Omfanget af Arkivalierne kunde vel ialt anslaaes til c. 8 kv. Alens Reolflade.

Paa Grund af det lige indtraadte Rectorskifte kunde intet erfares om Udsigterne til en bedre Ordning af Arkivet. Overlærer Dr. Kinch erkærede sig villig til at overtage Arbejdet - imod et passende Vederlag.

129. *Ribe Amtstue*

Arkivet findes i et Loftskammer oven over Amtstuens Kontorlokale. Arkivet er opstillet i Reoler langs Væggene. Ordenen er ret god, og der findes en ny Fortegnelse fra Overleveringen ved seneste Embedsskifte. Lokalet er lyst og tørt, men Adgangen er ubekvem og farlig i Ildbrandstilfælde. Nøglen til Arkivet gjemmes i Kontoret. Sagernes Kvadratindhold er 40 kv. Alen.

130. *Ribe Stiftsprovsti, samt Ribe og Gjørding Herreders Provsti*

Lokalet findes i Stiftsprovstens Privatbolig, hvor et til Kontoret stødende Skraaværelse paa en Gang tjener til Arkiv og til Pulterkammer. Arkivet er opstillet i og ophobet paa en 3 Alen høj og ligesaa bred Reol, hvor Sagerne ligge tørt og i det hele velbevarede. Lysforholdene kunde være bedre. Brandfaren er stor. Der findes ingen Fortegnelse og Sagernes Opstilling var ganske tilfældig. De ældre Protokoller og Sager bleve derfor samlede til eventuel Rekvisition.

Sagerne indtage ialt c. 12 kv. Alen.

131. *Ribe By og Byfoged*

Arkivet opbevares i det gamle ærværdige, men lidet tidssvarende Raadhus, hvis anden Etage benyttes til Arrest og Arkivlokaler. Opgangen er midt i Bygningen ad en smal, brøstfældig Trappe, som er forsvaret ved en aflaaet Dør, anbragt i umiddelbar Nærhed af Hovedovnens Fyringshul.

I anden Etage er Vejen til Arkivet en gjennem hele Bygningen løbende Gang forbi en afvejlende Række af Fængsels og Ovndøre. Tanken om den store Brandfare paatrænger sig. Arrestanternes Liv vilde i Tilfælde af Ildsvaade være i høj Grad truet, medens Arkivet selvfølgelig vilde gaa fuldstændig tabt. (Stiftamtmanden arbejder ivrig for at faa op-

naaet et nyt Rets og Arrestlokale).

Selve Arkivstuen, et 4 Fags Hjørneværelse, afgiver et lyst og tørt men for indskrænket Lokale, hvor dog ikke blot Byens og Dommerembedets Sager, men ogsaa en stor Del af Stiftamtets Protokoller har maattet finde Plads i de overfyldte, dels fritstaaende, dels langs Væggene anbragte Reoler. Ordningen er meget mangelfuld, og adskillige Sager trænge til Ompakning. Reolernes Paaskrifter passe kun undtagelsesvis med Opstillingen, der heller ikke svarer til Henvisningerne i den ikke gode Fortegnelse fra Aaret 1841. Foruden denne findes Rector Thorups specielle Fortegnelse fra 1842 over den af ham til Raadstuearkivet overdragne Documentsamling, der bevares i et af samme bekostet 3 Alen højt og 1 1/4 Alen bredt Skab, som er lukket ved en gennem Skuffernes Ringe løbende, laaset Kjæde. Dokumenterne vare medtagne ved Rectoratets Overdragelse til Thorup i 1814. De henstode dengang i Bibliotheket i et Skrin, der skjønnedes at have tilhørt Raadstuearkivet. Indholdet fandtes i en sammenfiltret og sammenklistret Tilstand, der tydede paa et Mælkekammer som tidligere Opbevaringssted. Rectoren ordnede og restaurerede de gamle Brevskaber og sørgede for, at adskilligt blev trykt i Skoleprogrammer etc.

(Arkivet udgjør ialt c. 115 - 120 kv. Alen).

132. *Varde By, Øster og Vester Horne Herreder samt Skads Herred*

Arkiverne findes paa Byens nye Raadhus. Hovedlokalet i Stueetagen, indenfor Byraadets og Forligskommissionens fælles Venteværelse, er en større lys og tør tre Fags Hjørnestue. Det velordnede og yderst zirlig opstillede Arkiv er anbragt langs Væggene og paa Vinduespillen i elegante 5 Alen høje Reoler med henved 220 løbende Alen Hylderum, hvor af 40 - 50 Alen ere ladet frie til Rækkernes Fortsættelse. Over alle Hylder er anbragt Saffiansskilter, som i Guldtryk angive ethvert Rums Indhold, svarende til Henvisningen i det nye Register. Dette er affattet af Byfogdens anden Fuldmægtig, som har forestaaet Arkivets nye Indretning. By og Herredsinddelingen er underordnet Reolinddelingen. Protokollerne ere opstillede for sig og forsynede med Løbenumre, (No. 1 - 383, hvoraf adskillige staa blanke i Fortegnelsen). De forfaldne Protokoller ere anbragte i Papkapsler. - Ved Dokumenternes Ordning har Bestræbelsen efter at give Pakkerne en passende Tykkelse stundom medført Ulemper, dog ere Pakkernes heterogene Sager udskilte i Læg, og Indholdet rigtig angivet paa Skilterne. Disse ere for Skads Herreds Vedkommende alle gjorte kjendelige ved en særlig Farvetone. I Arkivet henligger en Udlaans Protokol, hvori alt anføres, hvad der udtages til

midlertidig Brug ved de to Embeders Kontorer.

Til Hjælpe lokale benyttes et Taarnkammer i øverste Stokværk. De der opbevarede Sager bestaa af Correspondance og Tinglæsninger, og ere opstillede i en Reol i ordnede Rækker (c. 24 løbende Alen). Dette Lokale er ikke frit for Fugtighed, og dets Beliggenhed i Modsætning til Hovedarkivets - særlig uheldig i Tilfælde af Ildsvaade. Begge Arkiver ere aflaaede. Nøglerne gjemmes hos Arrestforvareren. (Arkivets Sager udgjøre ialt c. 100 kv. Alen).

De paagældende Embedsmænd vare ikke tilbøjelige til Aflevering.

133. *Varde Amtstue*

Da Embedet først er oprettet i Aaret 1841 indeholder Arkivet kun nye Sager. Lokalet er Amtstuens ydre Kontor, hvor Arkivet er opstillet i 5 Vægreoler. Der findes en Fortegnelse fra Embedsoverdragelsen i 1867. Ordenen er tilfredsstillende. Sagernes Omfang er omtrent 30 kv. Alen.

Odense Amt

134. Assens Amtstue

Sagerne staar tildels i et Værelse ved Kontoret, der er lyst og tørt, aflukket o.s.v., men ubeskyttet ved Ildsvaade (Kjøbmandsgaard). En anden Del ligger uordnet paa Loftet, aabent og uden Tilsyn. Amtsforvalteren har til sin Tid (1864) modtaget dette uden Overlevering og under Protest. Han har senere efterhaanden udskilt, hvad han troede at have Brug for.

Der er en kort Registratur over hvad der før den Tid forefandtes. Det i særligt Værelse opstillede c. 16 kv. Alen i Kontoret findes 5 kv. Alen, paa Loftet 12 kv. Alen.

135. Assens By og Byfoged og Baag Herred

Arkivet findes paa Raadhuset, som er gammelt og siges snart at skulle afløses af et ny. Det beboes af flere. Arkivet er opstillet i to store Vægskabe bag Salen,

	- c.	30 kv. Alen
-i et Værelse ved Tingstuen	- c.	35 kv. Alen
-i 4 Kasser i et andet Værelse	- c.	6 kv. Alen
-i Kontoret i Byen, Stueetage	- c.	8 kv. Alen
	- c.	80 kv. Alen

Hele Arkivet er 1857 ordnet og registreret af en Exam.juris. Heilmann, hver Afdeling er ordnet kronologisk med Løbenumre, og i hver Pakke findes der en Designation over Indholdet.

Efter en forklaring, som skal findes i Kommissionsprotokol (1718-21), udsagde "de ældgamle Skippere" den Gang, at de i Gøteborg for mange Aar siden havde faaet Tilbud om at købe Stadens gamle Breve for 10 Rdl. De antages derfor at være røvede 1658.

136. Bogense By og Byfoged og Skovby Herred

Arkivet findes dels i 2 Skabe i Tingstuen, dels i et lukket Værelse sammesteds, dels paa Kontoret i Byen. Lokalerne ere alle gode, tørre, aflukkede. Det samlede Omfang 60 kv. Alen. Sagerne ere vel ordnede og registrerede.

Langgade i Kerteminde med Rådhus og Kirke. Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

137. Kjerteminde By og Byfoged og Hindsholm Herred

Jurisdiktionen har faaet sit ældre Omfang derved at Skelenborg Birk oprettedes, omfattende næsten hele det gamle Herred. De to tilbageblevne Sogne (Mesing og Viby) søgte derefter Kjerteminde Byting, hvilken Ordning senere blev godkjendt af Frederik 5. Bytingets Protokoller omfatter altsaa formentlig stadig tillige disse Sogne.

Arkivet findes dels i Kontoret i Byen, dels i et gammelt Arrestlokale paa Raadhuset. Dette sidste bruges ogsaa til andre Ting af Arrestforvareren. Omfanget er 30 kv. Alen, 25 kv. Alen i Kontoret. Opstillingen er begge steder uden Orden; Registratur findes ikke. To gamle Kister med nyere Sager.

138. Middelfart By og Byfoged og Vends Herred

Arkivet findes i et særligt Værelse paa Raadhuset; det er lyst og tørt, men ligger lige over Arrestforvarerens Bolig. En enkelt Kontorist har

Adgang til det. Der er en god og systematisk Registratur fra 1856. Værelset er 5 Alen højt, 18 Alen langt. Byens særlige Sager i et Skab, c. 10 kv. Alen. I Kontoret c. 8 kv. Alen, i Byen. I alt altsaa c. 100 kv. Alen.

139. *Bjerger-Aasum Herreders Provsti*

Arkivet begynder med Aar 1844.

140. *Lunde-Skam og Skovby Herreders Provsti*

(Ingen oplysninger)

141. *Odense Herreds Provsti*

Provstearkivet begynder 1831.

142. *Baag Herreds Provsti*

(Ingen oplysninger)

143. *Vends Herreds Provsti*

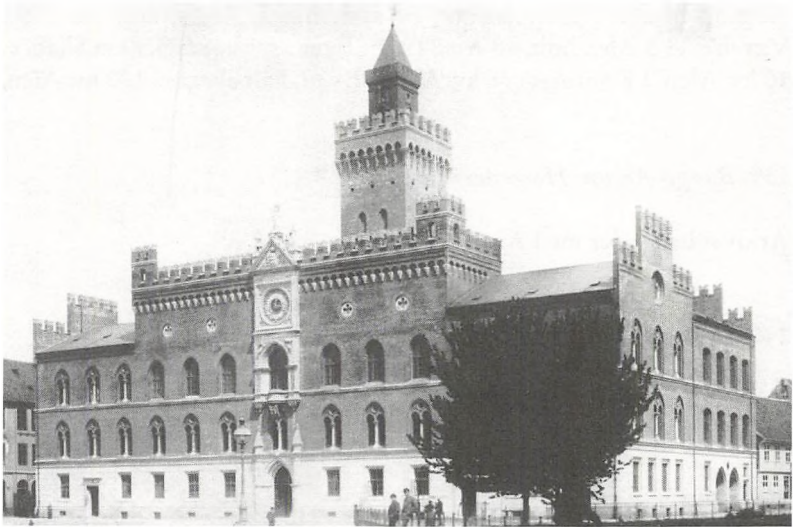
(Ingen oplysninger)

144. *Odense By og Byfoged*

Arkivet findes for Øjeblikket i det midlertidige Raadhus, i et aflukket Værelse, under Arrestforvarerens Tilsyn. Sagerne findes alle i Pakker med Paaskrift, staaende overende i stivt Bind og nummererede. Der findes Registrant fra 1869, affattet af Stiftsprovst Damgaard som da-værende Byraadsmedlem.

Lokalet er tørt, ret lyst, men brandfarligt. Henved 400 kv. Alen. I det nye Raadhus findes et udmærket Arkivlokale, der formenes at kunne blive taget i Brug før eller straks efter næste Vinter. I et Skab findes en del smaa Kasser med Skydelaag, hvori er anbragt Pergamentbreve.

Byfogdens nyeste Sager findes i Kontoret, omtrent 6 kv. Alen. Alt det ældre er afleveret til Borgemesterens Arkiv.

Rådhuset i Odense. Der fandtes et udmærket arkivokale, som dog på tidspunktet for undersøgelsen en ikke var taget i brug. Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

145. Odense Bispedømme

Arkivet er i Bispegaarden paa 1. Sal, en Del i Kontoret i Stuen, paa et Loft findes nogle nyere Sager. Det hele Omfang omtrent 100 kv. Alen. Det staar tørt, lyst og godt bevaret, men hele Huset er brandfarligt og Hovedmassen af Arkivet ikke til at redde i Ildebrandstilfælde.

Registrant fra c. 1790. Protokol paa 400 Sider, meget specificeret, tildels fortsat til Nutiden. Den deler Arkivet i

- 1) Stiftets almindelige Breve (Side 1-77)
- 2) Odense By, Skole, Kirker, Legater, Fattige, Bispens Gaard og Embede (til S. 170)
- 3) Herrederne i Stiftet med deres Breve og Sager (S. 171-360).
- 4) Protokollers, Kirkers, Skolers og Fattiges Bøger og Regnskaber.

Der er samlet i dette Arkiv en meget stor Mængde af de enkelte Kirkers, Skolers og gejstlige Stiftelsers Breve og Bøger. Provsternes Protokoller og Breve ere tildels afleverede hertil; de enkelte Herreders Jordebøger, Adkomstbreve o.s.v. findes i Reglen. Ogsaa de lærde Skoler, Hospitaler o.l.

Sagerne begynder dog i det tidligste efter Reformationen.

146. *Odense Amtstue*

Arkivet opstillet i et mørkt Rum bagved Kontorerne, det er 2 Alen bredt, c. 10 Alen dybt, 5 1/2 Alen højt. Hylde i Højde til Loftet, c. 12 Alen lange, altsaa c. 60 Alen. Der er tørt. Lokale i Stuen, i Sidebygning til Slottet. Der er Registratur, og Protokoller og Sager opstillede derefter.

147. *Odense Stiftsprovsti*

Arkivet er i Provstens private Bolig; ialt c. 3 kv. Alen.

148. *Odense-Bjerge-Aasum-Lunde og Skam Herreder*

Tingstuen og Arkivet befinder sig paa det fælles Tinghus i Albani Kvarteret.

I Tingstuen findes der ensartede firdobbelte Skabe til de nyere Sager, desuden et enkelt mindre Skab i hver. Disse Skabe indeholde henholdsvis 20 og 5 kv. Alen Hyldeum.

Desuden findes der paa Loftet (øverste Mezzanin) for nylig afdelt 3 Rum til Arkivsager. De ere indbyrdes adskilte ved Træmmeværk og forsynede med umalede Hylde. Der er tørt og lyst, godt ventileret, men meget brandfarligt. Kun faa Sager ere førte herop og vare ikke ordnede. Hyldepladsen er omtrent 100 kv. Alen.

Den samlede Arkivmasse i Tinghuset og de respektive Kontorer i Byen er omtrent for:

-Odense Herred	c. 56 kv. Alen.
-Bjerge-Aasum-	35 kv. Alen.
-Lunde-Skam-	31 kv. Alen.

149. *Odense Skole*

Arkivskab med de nyeste Ting, de ældre i Bibliotheket. Ialt c. 3 kv. Alen.

150. *Vedelsborg Birk*

Arkivet er opstillet i Tinghuset, i Kontorværelserne. Det indtager c. 16

kv. Alen. Panteprotokoller staar i et Jernskab. Der findes en Designation med 67 Numre, fra Decbr. 1880, flere af Numrene omfatter flere Protokoller eller Rækker.

De ældre Skifteprotokoller formenes at være hos Godsforvalteren; Birkedommeren lovede at rekvirere dem til Aflevering.

Svendborg Amt

151. *Faaborg By og Byfoged, Salling Herred*

Afseet fra de Arkivalier som jævnlig benyttes, og som derfor findes i Kontoret i Byen, har Arkivet sin Plads paa Raadhusets Loft, hvor det dels findes i 2 Rum med ialt 90 løbende Reolalen, dels i og uden for Rummene i store uordnede Bunker paa Raadhusloftets Gulv. Ordningen i Reolerne er slet og svarer ikke til den Fortegnelse, som haves. Det hele Arkiv er i høj Grad udsat for Brandfare. Borgmesteren erkjendte Manglerne, men havde opgivet Evret for Arkivets Vedkommende, efter den Modstand han havde mødt hos Amtet, da han efter sin Tiltrædelse af Embedet havde gjort Forestillinger i saa Henseende.

Adgangen til Loftet er temmelig steil. Saavidt det paa Grund af den herskende Uorden var muligt at skjønne, fandtes der ingen ældre Dokumenter af Betydning.

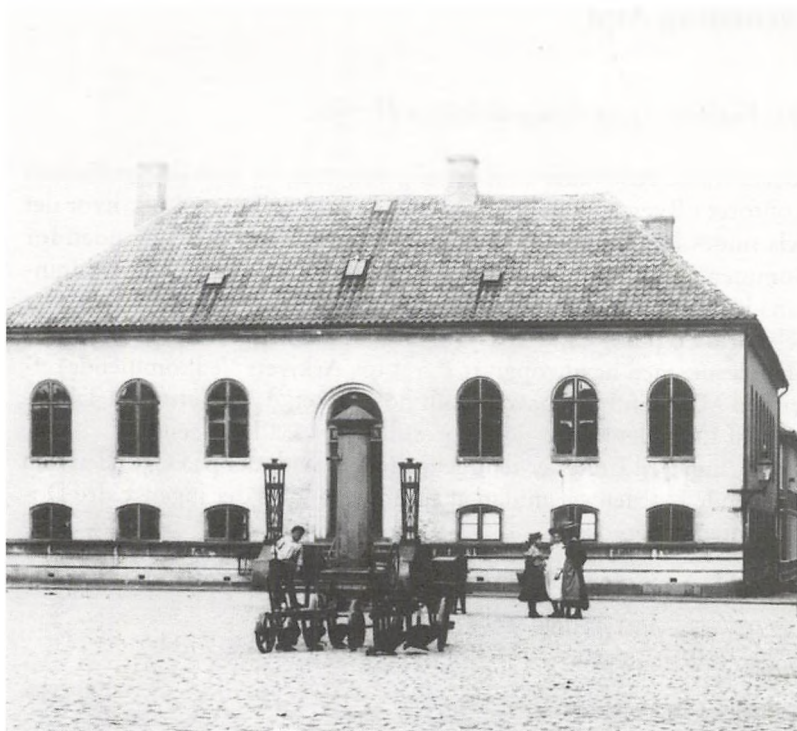
152. *Gudme og Vindinge Herreders Provsti* (Ingen oplysninger)

153. *Langelands Provsti*

Arkivet har for Tiden Plads i Bøstrup Præstegaard, dels i Provstens Værelse i Stueetagen i et lille Skab, dels paa Loftet, hvor to store Kasser ere fyldte med Korrespondancesager, der imidlertid saavel ifølge Præstens Udsagn som ifølge et løseligt Eftersyn intet Værdifuldt indeholdt. Adgangen til Loftet var yderst steil. Præstegaarden er tækket med Straa.

154. *Muckadell, Brahetrolleborg og Holstenhus Birker*

Arkivet har sin Plads dels i Stueetagen i Birkedommerens straatækte Bolig i Haagerup, dels paa Tingstedet i Spanget. Paa sidstnævnte Sted findes der kun Dokumenter fra dette Aarhundrede, som ere opstillede i 2 Reoler med ialt 30 løbende Alen, medens samtlige Protokoller findes i Haagerup i 2 rummelige Værelser med c. 25 løbende Reolalen. Fortegnelse er hæftet ved Reolerne. Der findes aldeles ingen ældre Dokumenter og kun meget faa Protokoller.

Rådhuset i Fåborg. Under taget befandt sig arkivet "i store uordnede Bunker". Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

155. Nyborg By og Byfoged

Arkivet findes (afseet fra de Protokoller, som stadig benyttes, hvilke ere anbragte i Kontoret i Byen) paa Byens Raadhus, dels for de nyere Sagers Vedkommende paa et Loftsrum, hvor alle Sagerne ikke kunne rummes i de 2 der anbragte Skabe med c. 30 løbende Reolalen og derfor ligge i Bunker paa Gulvet, dels for de ældre Sagers Vedkommende i Stueetagen i et brandfrit med Jerndør forsynet Rum paa 5 Alens Længde og 5/4 Alens Bredde med c. 40 løbende Reolalen, der næsten fuldtud ere optagne af Protokoller og Dokumenter.

Der haves en udførlig, men ikke ganske heldig ordnet Fortegnelse over Sagerne paa begge Steder. Man haabede, at det skulle blive muligt at skaffe de nyere Sager en bedre Plads, naar et nyt Ting og Arresthus var bleven opført, hvilket paatænktes.

Rådhuset i Nyborg, hvor det ældre arkiv befandt sig i stueetagen, mens de nyere sager var forvist til bunkerne på loftet. Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

156. Rudkjøbing By og Byfoged, Herredsfogden paa Langeland

Arkivet befinder sig paa Raadhuset, dels i Stueetagen, dels paa Loftet, begge Steder i Skabe med c. 100 løbende Alens Reolplads. Raadhuset er for Tiden under delvis Ombygning, og efter dennes Tilendebringelse vil Arkivet blive anbragt i 2 brandfrie Rum, det ene over det andet i Stuen og paa 1. Sal. Der fandtes en rigtignok ikke fuldstændig Fortegnelse, som lovedes suppleret efter Overflytningen i de nye Lokaler. Dokumenterne være i det Hele tydelig signerede.

Svendborg Amt

157. *Salling Herreds Provsti*

Arkivet har for Tiden Plads i Haagerup Sogns tegltækte Præstebolig i Stueetagen, dels i en lille Reol med c. 10 løbende Alen Plads, dels i en Kasse c. 2 Alen stor.

158. *Sunds og Gudme Herred, Lehn Birk*

Arkivet har Lokale paa Loftet i det nye Raadhus i Svendborg. Adgangen er meget steil, men selve Lokalet er lyst og rummeligt med c. 100 løbende Alen Reolplads, Opstillingen er meget tilfredsstillende og der findes en god Fortegnelse.

159. *Svendborg Amt*

Arkivet findes paa Amtmandens ligeved Svendborg frit beliggende Bopæl "Ørkilhus". Kun de nyere Sager ere opstillede i Kontoret i Stueetagen, de øvrige Protokoller og Dokumenter ere anbragte i et 49 kv. Alen stort Loftsrums rum med kun 70 løbende Alen Reolplads. Adgangen til dette Rum er ganske bekvem. Der findes ingen Fortegnelse, men en saadan lovedes affattet. Paa Loftsrummets Gulv fandtes liggende et stort Antal yngre Amtsraadssager i tydelig signerede Pakker, men disse ville om kort Tid blive anbragte i et lille Arkivlokale paa Svendborg Raadhus.

160. *Svendborg By og Byfoged*

Arkivet har Lokale i det nyopførte Raadhus i en Kjælder, hvor der findes c. 50 løbende Alen reol plads.

En Fortegnelse er under Udarbejdelse.

161. *Svendborg Byskriver og Herredsskriveren i Sunds og Gudme Herred*

Arkivet befinder sig i et Loftsrums rum paa det nye Raadhus i Svendborg. Adgangen er meget steil, men selve Arkivet er lyst og rummeligt med 60 løbende Alen Reolplads, og rigelig Plads tilovers. Sagerne ere tydelig signerede og ordenlig opstillede, men der mangler en Fortegnelse, som imidlertid vil blive affattet.

162. *Svendborg Amtsforvalter*

Arkivet findes i Amtsforvalterens private Bolig i Byen paa Loftet i et Aflukke, til hvilket en yderst steil trappe giver Adgang. Udførlig Fortegnelse haves. Reolpladsen er 40 løbende Alen; men flere Sager maa allerede nu ligge paa Gulvet.

163. *Sunds Herreds Provsti*

(Ingen oplysninger)

164. *Vinding Herred*

Arkivet findes dels paa Herredsfogdens Kontor i Nyborg, hvor der er c. 25 løbende Alen Reolplads, dels paa Raadhuset i Tingstuen i 2 Skabe med ialt 50 løbende Alen Reolplads. Adgangen er begge Steder bekvem, og der findes rigelig Plads tilovers. Da Herredet først oprettedes i Aaret 1816 (det blev dengang udskilt fra Bjerger-Aasum) findes der kun faa ældre Sager. Der fandtes ingen Fortegnelse, men en saadan lovedes affattet.-

165. *Ærøskøbing By og Byfoged, Ærø Herred*

Arkivet har Lokale dels paa 1. Sal i Raadhuset i Ærøskøbing i et rummeligt Værelse med 100 løbende Alen Reolplads; dels paa Raadhusloftet, hvor bl.a. en stor af de det tidligere Amtsforvalterembedes for Ærø tilhørende Sager vare opstillede. Der fandtes ingen Fortegnelse over Arkivalierne, og Vedkommende syntes ikke tilbøjelig til at lade nogen saadan udarbejde. Der herskede den størst mulige Uorden i Opstillingen, og en stor Del Protokoller vare i høj Grad medtagne.

166. *Ærø Provsti*

Arkivet findes for Tiden i Breininge Præstebolig i Stueetagen. Det indeholder forskellige Pakker med Korrespondancesager, der ingen Interesse frembyder.

Maribo Amt

167. *Falsters Vestre Herred*

Arkivet har Lokale i det nye Tinghus, hvor det uordnede Arkiv for største Delen er hensat i Auktionssalens Vinduesskab, medens dog adskilligt fandtes imellem Nykjøbing Herreds ligeledes endnu uordnede Arkivsager. Det paavistes af Her Viggo Holm, til hvem Fuldmægtigen i Herredsfogdens Fraværelse henviste som til den, der vidste bedst Besked med Arkivet og havde paataget sig at ordne saavel dette som Nykjøbing Herreds og Byens Arkiver, der have Lokale sammestet.

Der findes en Fortegnelse fra Embedsoverdragelsen i 1871. Sagerne antages ialt at udgjøre ca. 18 kv. Alen.

168. *Falster Provsti*

Arkivet findes i et Barnekammer i Præstegaarden, indenfor Provstens Studerekammer. Sagerne ere opstillede uden Orden i en 3 1/4 Alen høj, 1 1/2 Alen bred aaben Reol og indtage c. 3 - 4 kv. Alen. Provsten syntes ikke tilbøjelig til at gjøre Udveje til at finde et bedre Lokale, men var villig til at aflevere de faa gamle Protokoller.

Ved Arkivets Aflevering i indeværende Sommer forblev en stor Del formentlig værdiløse Papirer henliggende paa Præstegaardsloftet i Risrup efter Aftale imellem den fratrædende og den tiltrædende Provst.

Fortegnelser findes ingen af Stederne.

169. *Fejøl Birk*

Arkivlokalet er beliggende i Stueetagen i Birkedommergaarden, der er tækket med Straa. Reolpladsen udgjør næppe mere end c. 30 løbende Alen. Der findes ingen Fortegnelse, og der er ikke bevaret nogetsomhelst ældre Dokument.

170. *Fuglse Herreds Provsti*

Arkivet opbevares for Tiden i Rødby i en frit beliggende Bolig i Byens Udkant. Sagerne findes dels i Provstens Studereværelse i Stueetagen, dels paa et Loftskammer, hvortil Adgangen er taalelig bekvem. Ingen

Fortegnelse - ingen ældre Dokumenter. Provste- og Præstearkivsager ere sammenblandede i Reoler, der indeholde c. 15 løbende Alens Plads.

171. *Laalands Sønder og Nørre Herreds Provsti*

(Ingen oplysninger)

172. *Laaland og Falsters Stiftsamt*

Arkivet findes dels paa Stiftamtmandens Loft (c. 150 kv. Alen), dels paa det nye Tinghus (c. 60 kv. Alen) og dels i Stiftamtets Kontor (c. 40 kv. Alen).

Loftlokalet. Den nordre Ende af det aabne Loft er ved Træmme-gitre afgrændset og inddelt i tvende Rum, hvor Sagerne ere opstillede i tildels dobbelte aabne Reoler, som naa helt ud til Taget. Lokalet er tørt og nogenlunde lyst, men i højeste Grad brandfarligt. Det har hidtil været uaflaaset, men paa Opfordring blev en Hængelaas straks anskaffet. Arkivet er i Løbet af det sidste Aarstid blevet ordnet og opstillet af Fuldmægtig Rosendahl. Hylderne 64 i Tal, ere nummererede, og de fortrinlig indpakkede og signerede Sagers Plads er overalt angivet paa den samme omhyggelige affattede Fortegnelse. Medens dette Arkiv væsenlig omfatter Dokumenterne, findes Protokollerne i Arkivstuen paa Tinghuset. Denne, som ligger inden for Auktionssalen i Stueetagen, afgiver tillige Lokale for Amtsraadets sager og benævnes ofte Amtsraadets Arkivstue. Værelset er lyst og tørt. Adgangen er igjennem en Jærndør, hvortil Arrestforvareren har Nøglen. Protokoller og Sager ere anbragte paa omløbende Hylder, hvortil henvises i Fortegnelsen. Denne skyldes ligeledes Fuldmægtig Rosendahl, som ogsaa har ordnet denne Del af Arkivet.

I Kontorlokalet findes den nyeste Del af Arkivet, samt Landvæsens Kommissions Protokollerne.

180. *Laaland og Falsters Bispedømme*

Hovedlokalet er i Bispegaarden, hvor Arkivet er opstillet i Bibliotheksstuen i to aflaaede Skabe med aabne Hylder over. Sagerne ere opstillede efter en i Aaret 1849 affattet Registratur og betegnede med sammes Litraer og Nummere. De nyere sager findes paa Stiftskontoret i Nykjøbing Hospitals Sidebygning i 2 x 3 Alens Reol. De her forefund-

Maribo Amt

ne Pergamentsbreve og gamle Jordebøger ville blive henlagte i Hovedarkivet til eventuel Rekvisition. (Sagerne udgjøre i alt c. 50 kv. Alen).

174. *Maribo By og Byfoged, Maribo Birk*

Arkivet har Plads paa Raadhuset, men spredt paa forskjellige Steder nemlig, i Kontorlokalerne i Stueetagen, i Forværelset til samme, i Byrådsværelset og "Antikkabinetet" paa 1. Sal, samt paa et Loftsrums, til hvilket Adgangen er meget steil. Paa sidstnævnte Sted findes dog ogsaa kun Sager af underordnet Interesse. - Der fandtes ingen Fortegnelse, men en saadan lovedes affattet. Reolpladsen paa samtlige Steder udgjorde c. 100 løbende Alen. Sagerne vare i det Hele tydelig signerede. Kun ringe Plads tilovers til flere Sager.

175. *Maribo Amtstue*

Arkivet har Plads i Forvalterens, som det synes, temmelig skrøbelige Eiendom i Byen. Arkivet er anbragt dels i et mørkt Rum i Stueetagen, dels paa det yderst forfaldne Loft, til hvilket Adgangen er saa slet som vel mulig. Kun en Del af Protokollerne og Sagerne kunde her faae Plads i de opstillede Reoler; men Forvalteren lovede at skaffe flere Reoler tilveje. Ligeledes lovede han at lade affatte Fortegnelse over hvad der fandtes i Arkivet, samt at søge en bedre Orden tilvejebragt. - Reolpladsen i Stuen og paa Loftet udgjorde vel c. 120 løbende Alen.

176. *Musse Herreds Provsti*

(Ingen oplysninger)

177. *Nakskov By og Byfoged*

Arkivet findes i Stueetagen paa Raadhuset i et 60 kv. Alen stort Værelse med c. 260 løbende Alen Reolplads, som næsten er optaget. Der kan imidlertid anbringes endnu en Reol i Værelset. Arkivalierne ere ypperlig ordnede, og der findes en fortrinlig Fortegnelse, som øiensynlig er udarbejdet med stor Omhu og Kjærlighed til Opgaven af Pastor Friis.

Samtlige Dokumenter og Protokoller ere ualmindelig tydeligt signerede. Det Hele gjorde kortsagt et saa mønsterværdigt Indtryk, at den

Tanke uvilkaarlig maatte paatrænge sig, om det ikke vilde være Synd at inddrage de ældre Sager i Kongeriget's Arkiv.

178. *Nykjøbing By og Herred*

Arkivet findes i det nye, i 1872 opførte Tinghus, hvor det siden Flytningen fra det gamle Raadhus i adskillige Aar har henligget uordnet paa Loftet, udsat for hurtig Ødelæggelse af Regn og Fugtighed, indtil det i indeværende Aar blev nedflyttet til Stueetagen. Samtidig bleve de paa det gamle Raadhus endnu henliggende Arkivalier, bestaaende af Dynger af tildels opløste Pakker, tilligemed en mindre Del Sager, der fandtes paa en Politibetjents Loft, henbragte til det nye Lokale i Auktionssalen og sammes ved Sessionerne benyttede Forværelse. -Initiativet til dette for Arkivets Bevaring saa paatrængende nødvendige Skridt skyldes Chordegn Viggo Holm, der - uden Vederlag - saavel har forestaaet Flytningen som paataget sig det omfattende Ordningsarbejde. Dette er kun lidet fremskredet, men Herr Holms levende Interesse for Sagen og store Samvittighedsfuldhed lover et godt Resultat. Lokalet er ogsaa i det hele tilfredsstillende lyst og tørt med rigelig Plads i de nyopsatte Skabe og Reoler.

For Tiden findes der to Fortegnelser fra Aaret 1851, hvoraf den ene omfatter Byfoged- og Byskriverembedet, den anden Birkeskriverembedets Arkiv. Samtidig med den nye Ordning vil der imidlertid blive affattet nye Registraturer. Ved Herr Holms velvillige Bistand lykkedes det at finde det allermeste af de paa Fortegnelserne anførte ældre Protokoller og Sager, foruden adskillige uregistrerede Protokoller og Regnskaber. Sagerne antages at udgjøre c. 80 kv. Alen.

179. *Nykjøbing Kathedralskole*

Arkivet opbevares dels i Rectorens Kontor, hvor de ældste Protokoller findes i et aflaaet Pultskab, medens de nyere ere hensatte i en Bogreol, dels i et andet Skolelokale, hvor Correspondancesagerne ere henlagte i et aflaaet Skab.

Arkivalierne udgjøre c. 3-4 kv. Alen.

180. *Nysted By og Byfoged, Nysted Birk*

Arkivet har hidtil ligget i en Bunke paa Borgmesterens Loft i hans private Bolig i Byen. I Anledning af Arkivundersøgelsen var det imid-

lertid bragt over i Raadhussalen, og det blev paa indtrængende Forestillinger bestemt lovet, at det skulde blive opstillet i et til Raadhussalen stødende rummeligt Værelse, som man i den Anledning vilde forsyne med Skabe eller Reoler. Selvfølgelig fandtes der ingen Fortegnelse, men en saadan lovedes affattet samtidig med Opstillingen. Der fandtes ingen ældre Dokumenter og nogle gamle Protokoller vare i det Hele meget medtagne.

181. *Nørre Herred paa Laaland*

Arkivet findes dels i Fogedens Kontor (20 Alen løbende Reolplads) i Stueetagen af et frit beliggende privat? Hus udenfor Nakskov, dels paa Raadhuset. Nogle af sagerne her ere anbragte i et stort Skab (130 Alen løbende Reolplads) i Tingsalen, medens andre findes paa et Loftsrums, som Nørre Herred benytter sammen med Sønder H. til Opbevaringssted for de ældste Protokoller og Dokumenter. Af disse sidste findes der dog neppe noget af større Ælde. Arkivpladsen er 50 løbende Reoler for hvert af de to Herreder. Der herskede en fuldstændig Uorden, og Herredsfogden syntes at være aldeles uimodtagelig for enhver Betragtning over det uheldige heri. Til Loftsrummet gav en steil Trappe Adgang. En summarisk Fortegnelse fandtes. Protokollerne vare tildels meget medtagne.

182. *Rødby By og Byfoged, Fuglse Herred*

Arkivsagerne opbevares paa Raadhuset, dels i et mørkt Aflukke paa 1. Sal med 30 løbende Alen Reolplads, dels paa Loftet (24 løbende Alen) hvortil en yderst ubekvem Trappe giver Adgang. Der hersker den størst mulige Uorden begge Steder, og den Fortegnelse, der findes over Arkivalierne, var derfor ikke til nogen Nytte ved Undersøgelsen. Enkelte ældre Protokoller formentes at være udlaante; men nogen bestemt Oplysning kunde ikke faaes, da Borgmesteren var fraværende.

Saavidt der kunde sees, fandtes der ingen Dokumenter ældre end 100 Aar.

183. *Saxkjøbing By og Byfoged, Musse Herred*

Arkivlokalet befinder sig paa Raadhusets 1. Sal i et 25 kv. Alen stort Værelse med c. 100 løbende Alen Reolplads. Adgangen til Arkivet er ikke synderlig bekvem, men det maa dog erkjendes at det er en for-

holdsviis heldig Plads, der er anvist det i det yderst tarvelige Raadhus. Opstillingen er meget god, alle Protokoller og pakker ere tydelig signerede, men der findes ingen Fortegnelse. En saadan lovedes affattet.

184. *Stubbekjøbing By og Byfoged, Øster Herred*

Arkivet findes paa Byens Raadhus, hvor Tagetagens vestlige Gavl-værelse afgiver et lyst og tørt Fælleslokale for begge Arkiver, hvis sager (tilsammen c. 60 kv. Alen) have rigelig Plads i de tvende 9 Alen lange og 5 Alen høje Sidereoler.

Registret over Byarkivet er affattet 1838 med Reversal for Modtagelsen ved Embedsoverdragelsen 10/2 1845. Et Supplementregister fra 1868 indeholder tillige Fortegnelsen over Herredets Sager, som alle ere fra nyeste Tid, idet Embedet først oprettedes i 1858.

Sagerne ere opstillede efter Fortegnelsernes Rækkefølge, vel indpakede og med tydelige Paaskrifter. De faa ældre Protokoller ere meget medtagne, men conserverede i Papkapsler.

Arkivet staar under Fuldmægtigens Varetægt.

Nøglen gjemmes hos Arrestforvareren.

185. *Sønder Herred paa Laaland*

Arkivsagerne findes ligesom Nørre Herreds anbragte dels i Kontoret udenfor Nakskov, dels paa Raadhuset, og her atter dels i et Skab i Tingsalen, dels paa det ved Nørre Herred nævnte Loftsrum. Reolpladsen ganske den samme, som den ved Nørre H. nævnte. En summarisk Fortegnelse fandtes, ligeledes i samme Uorden, men Fogden ikke saa uimodtagelig for Forestillinger desangaaende som Nørre Herreds. Ingen ældre Dokumenter fandtes.

Præstø Amt

186. *Baarse og Mønbo Herreders Provsti*

I dette Arkiv fandtes kun Sager fra dette Aarhundrede. Saavel Protokoller som Korrespondancesager begyndte endogsaa først langt ind i Aarhundredet. Alt hvad der havde været af ældre Dato var efter Sigende kasseret af en af de tidligere Provsters Enke.

Det nyere Arkiv var i Udmærket Orden og Lokalteterne forholdsvis gode.

187. *Bjeverskov, Faxe og Stevns Herreders Provsti*

Den nyere ordnede Del af Arkivet gaar kun tilbage til Aaret 1850 og findes i 2 aflaaede Skabe i Provst Thanings Studereværelse. Det ældre Arkiv findes paa det aabne Loft, dels i en fritstaaende Reol (c. 6 kv. Alen) dels midlertidig anbragt paa Gulvet (c. 5 kv. Alen).

Sagerne ligge tørt, men udsatte for Ildsvaade, skønt der er Straatag, og Adgangen til Loftet er bekvem. Der findes ingen Fortegnelse. Provsten har begyndt at ordne det ældre Arkiv, som omfatter baade Stevns og Bjeverskov herreder. Det bærer hist og her Spor af et Uheld, som skete under Arkivflytningen i 1850 fra Faxe til Storeheddinge, da Vognen væltede under Vejs.

188. *Bregentved, Gisselfeld Birk*

I Birkedommer Justitsraad Bruuns Bolig ved Siden af Kontoret, opbevares Arkivalierne i et brandfrit Rum med Jerndør.

189. *Hammer og Tybjerg Herreders Provsti*

Ved en Ildebrand der i 1859 overgik Kjøng Præstegaard gik Arkivet fuldstændig tilgrunde (see medfølgende Skrivelse fra Provst Waage).

190. *Næstved By og Byfoged*

Arkivet har Lokale paa Raad- og Domhuset i 2 Værelser paa Loftet i

den nordre og søndre Gav, det nordre omtrent 54 kv. Alen, det søndre omtrent 50 kv. Alen stort. I det nordre Værelse 5 Reoler (2 tomme) var 75 kv. Alen Reol i Brug; i det søndre 30 kv. Alen Reol og Skabe med 24 kv. Alen.

Lokalerne adskilt fra Loftet med Bræddeskillerum med Muurpuds. 1 Fag Vinduer i hvert af Værelserne, der ere lyse og tørre samt gibsede. Baade Pakker og Protokoller ere signerede.

En Ordning er foretaget for et Aarstid siden, og der er som følge heraf affattet en god Fortegnelse, men Opstillingen svarer ikke til denne og Afbrydelserne i Rækkerne (de manglende Aar) ere ikke noterede.

191. *Møns Amtstue*

Møns Amtstue, der i længere Tid var henlagt til Vordingborg, blev gjenoprettet 1824 uden at der fandt nogen Aflevering af ældre Sager Sted. Der er saaledes i dette Arkiv ingen Arkivalier ældre end dette Aarhundrede.

Hvad der findes af Sager og Protokoller efter 1800 er anbragt i et Rum paa Loftet, umiddelbart under Taget, kun adskilt fra Loftslocalet ved Træmmer, i Amtsforvalterens private Bolig.

192. *Præstø Amt*

Arkivet har Lokale i Amtmandens private Bolig, Lindersvold, paa Loftet umiddelbart under Taget, kun adskilt fra den øvrige Del af Loftet ved et Træmmeværk. Reolerne af tarveligste Beskaffenhed og Opstillingen af Protokollerne i den fuldstændigste Uorden.

Belysningen igjennem Tagvinduer (Ruder). Plads nok men overordentlig slet Lokale.

En Mængde Pakkesager men alle yngre end 1800.

193. *Præstø By og Byfoged. Vordingborg nordre Birk*

Arkivet har Lokale paa Raadhuset i Præstø, et lille daarligt Gavlværelse c. 36 kv. Alen stort, kun 3 Alen til Loftet med et stort Vindue i Gavlen. Bræddeskillerum. 60 kv. Alen Reol, men Opstillingen i fuldstændig Uorden.

Det eneste Gode ved Lokalet er at det er tørt. Arkivalierne have indtil for en 20 à 30 Aar siden ligget paa et meget fugtigt Sted, og da de tilstedeværende Pakkesager alle ere yngre end 1800 og kun faa Protokol-

Hjulterovet i Næstved med Råd- og Domhuset i baggrunden. Arkivlokalerne på loftet fandtes her at være i god stand. Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

ler ældre, antager man at der ved Flytningen maa være foretaget en omfattende Kassation af de af Fugt angrebne ældre Sager.

194. Stege By og Byfoged, Møns Herred

Arkivet har Lokale paa Raadhuset umiddelbart under Taget paa det aabne Loft der tillige brugtes til Brænderum og Opbevaring af forskellige andre Gjenstande. I alle Maader et aldeles uforsvarligt Lokale. Det eneste fordelagtige, der kan anføres om det, er at det er tørt. Belys-

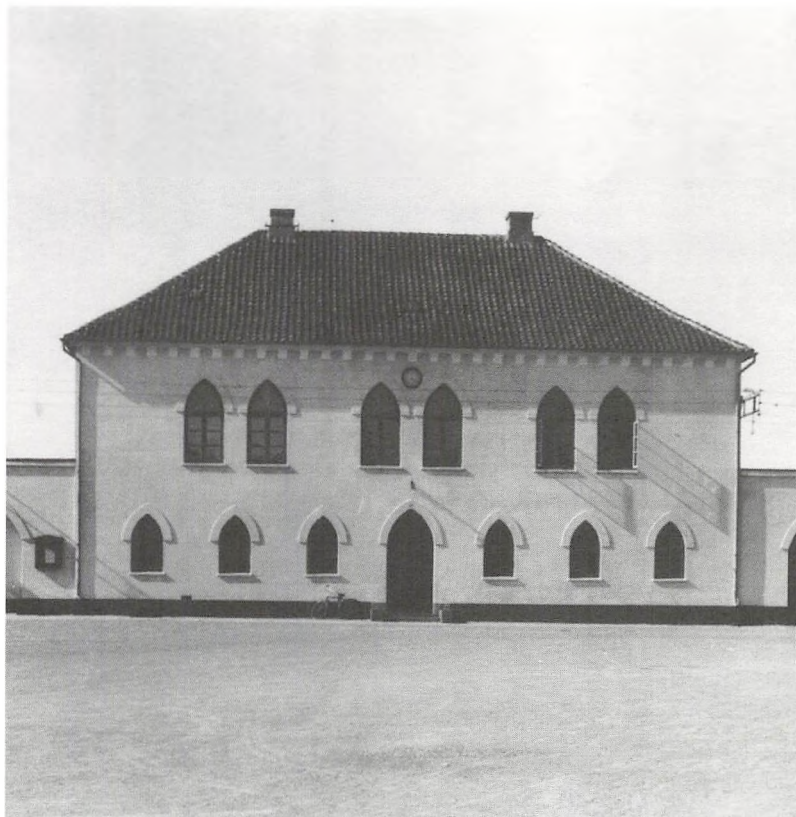

ning og Reoler slette, og Opstillingen vilkaarlig. Intet samlet i Rækker.

195. *Store Heddinge By og Byfoged, Stevns og Faxe Herreder*

Arkivet har Lokale paa Raadhuset ved Siden af Retslokalet, et gibset 8 Alen højt Værelse, solbeskinnet og tørt, med 1 Fag høje Vinduer med Jernskodder 21 kv. Alen stort med 112 kv. Alen udmærkede Reoler. Fortegnelse affattet for nogle faa Aar siden og Protokoller og Pakker godt signerede.

Opstillingen pyntelig, men vanskelig at finde Rede i, eftersom man vilkaarlig har delt Protokoller og Sager mellem dette Lokale og et Værelse paa Loftet, kun adskilt fra dette ved Bræddeskillerum og umiddelbart under Taget, 3 Alen højt, meget varmt; Lys fra et Tagvin-

Rådhuset i Vordingborg. En skorsten gik igennem arkivlokalet på loftet, der nok var tørt, men alt andet end brandfrit. Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

due, 18 kv. Alen stort med 40 kv. Alen Reol.

Ved Reskript 3. Dec. 1811 blev det bestemt at Jomfruens Egede Birk ved indtrædende Vacance skulde henlægges til Stevns-Faxe Herreds Jurisdiktion.

196 Tybjerg Herred

Med hensyn til Arkivlokalet og Manglerne ved Opstillingen henvises til hvad der er bemærket om Næstved Bys Arkiv. Lokalteterne ere

nemlig fælles for By og Herred.

Tybjerg Herred var indtil 1801 forenet med Ringsted Herred men ved Rescr. af 15. Maj d.A. blev bestemt at de skulle adskilles og Ringsted Herred henlægges til Ringsted, og Tybjerg Herred til Næstved Byfogedembede.

Allerede ved Rescr. af 10. Maj 1720 var Næsbyholm og Bavelse Gods henlagt under Ringsted-Tybjerg Herredsting og ved Rescr. af 6. Novbr. 1801 blev Tybjerggaards Birk henlagt til Tybjerg Herred (factisk skeete det imidlertid først 1826).

Det Herlufholmske Birk føjedes endelig til, vide Rescr. 24 Jan. 1809 og Gavnø Birk ifølge Rescr. 9. April 1811. Gavnø Birk fraskilles dog senere vide Rescr. 4 Juni 1836.

197. *Vordingborg Amtstue*

Arkivet har Lokale paa Loftet, i Amtsforvalterens private Bopæl. Adskilt fra den øvrige Del af Loftet ved et Bindingsværks Skillerum men umiddelbart under Taget, c. 60 kv. Alen Reol, 2 Fag Vinduer i Gavlen. Fortegnelse fandtes og Opstillingen efter denne i fuldkommen Orden. Sagerne signerede.

198. *Vordingborg By og Byfoged, Vordingborg søndre Birk*

Arkivet har Lokale paa Raadhusets Loft. Et Værelse adskilt fra dette med Bindingsværksskillerum. Skorstenen gaar igjennem Lokalet, der var meget varmt, men som Følge heraf ogsaa tørt.

Naturligvis alt andet end brandfrit. 75 kv. Alen stort med omtrent 100 Alen Reol og 2 Fag Vinduer i gavlen.

Opstillingen højst uheldig. Byens og Birkets Protokoller uchronologisk imellem hinanden uden i mindste Maade at svare til Fortegnelsen, der derfor ikke kunde benyttes.

Hammer og Baarse Herreder samt Joenshoved Birk sammenlægges til et Birketing ved Rescr. 14 Sept. 1718, og Stenby Birk henlægges under det Vordingborgske Regimentsbirk ved Anordn. 4 Novbr. 1720. Det hele samlede Vordingborgske Birk deles endelig med Rescr. 24 Januar 1809. Noget henlægges til Næstved og noget til Præstø Byfoged og Resten til Vordingborg Byfogedembede under Navn af Vordingborg søndre Birk.

Gavnø Birk der fra 1811 til 1856 hørte under Næstved og fra 1836 til 1845 var selvstændigt blev 18. Decbr. 1845 henlagt til Vordingborg Byfoged og Birkedommerembede.

Sorø Amt

199. *Antvorskov Birk*

Arkivet har Lokale paa Ting- og Arresthuset i Slagelse (Slagelse har intet Raadhus) paa Loftet og kun adskilt fra dette ved et Bræddeskillerum og Dør; forøvrigt luftigt, tørt og lyst, med et stort 3 Fags Vindue. Værelset 70 kv. Alen stort med 120 kv.- Alen Reol.

Antvorskov Grevskabs Birk, hvoraf en Del hidtil har hørt under Holsteinborg Birketing, blev ved Anordn. 4. Novbr. 1720 samlet under Navn af Antvorskov Regiments Birketing med Tingdag ved Antvorskov Slot.

Ved Rescr. 18 Juni 1771 blev det bestemt, at Antvorskov Birk ligesom Vordingborg igjen skal ansees som "Kongl. Rytterdistrikts Birk" lønnet af Kongens Kasse, og endelig ved Rescr. af 24 Mai 1805 forenes Antvorskov Birk med Borgmesterembedet i Slagelse. Derfra adskilles det igjen ved kongl. Resolution af 18. August 1852 og bliver en egen Jurisdiktion.

200. *Holsteinborgs Birk*

Arkivet der tidligere opbevaredes paa Ting og Arresthuset i Sterrede i Nærheden af Birkedommerens Bopæl, brændte fuldstændig 1850 med Tinghuset.

I Behold er nu kun de Protokoller og Sager der forinden Branden vare i Brug og opbevaredes paa Birkedommerens Kontor For Ex. en Notarialprotokol begyndt 1809 og endnu ikke udskreven, Justitsprotokoller for criminelle Sager, der begynde 1832, Skifteprotokol for 1820, men iøvrigt er Hovedmassen næppe ældre end 1845.

I Kontorlokalerne findes 3 brandfrie Rum af c. 6 à 8 Alen med Jerndøre, en Reol 12 kv. Alen og et Skab 12 kv. Alen.

201. *Korsør By og Byfoged*

Arkivet har Lokale paa Raad- og Domhuset i Stuen. Et Værelse med dobbelte Døre, hvoraf den ene en Plankedør, med dobbelte Laase, 2 Fag høje Vinduer med Jernstænger og 5 Alen til Loftet, der er gibset.

70 kv. Alen stort med 80 kv. Alen Reol. Lokalet ikke fri for Fugtighed. Opstillingen uheldig.

De enkelte Protokoller og Pakker der hørte til sluttede Rækker maatte samles fra forskjellige Steder.

209. *Ringsted By og Byfoged og Ringsted Herred*

Arkivet har Lokale i Stuen ved Siden af Raadhuset i et 2 Fags lyst, solbeskinnet Værelse. 94 kv. Alen Reol. Opstillingen nogenlunde god.

En Ildebrand som i Aaret 1806 ødelagde største Delen af Byen formenes ogsaa at have fortæret en Del af Arkiverne, særlig Ringsted Kloster Arkiv. Dog er det muligt at en del ældre Sager endnu kan findes paa de Steder, hvor der tidligere har været Birketing, nemlig Skjoldenæsholm og Svenstrup. Af Interesse for Sagen lovede man, saavidt det lod sig gjøre, at anstille Undersøgelse paa disse Steder og dersom der fandtes noget af Værdi og man var tilbøjelig til at udlevere det, da at indsende Fortegnelse derover til Arkivet (vide forøvrigt nedestaaende senere modtagen Skrivelse fra Godsforvalter Schrøder paa Svenstrup).

Da man desuden har tænkt paa i en nær Fremtid at udarbejde en Fortegnelse over Arkivet, noget der efter Omstændighederne blev saameget mere nødvendigt, - som der paa Gulvet og i et Skab paa Loftet fandtes en betydelig Bunke af løse Papirer, dog mangt af nyere Dato, i den fuldstændigste Uorden, - lovede man yderligere at indsende en Extract af denne Fortegnelse for de ældre Sagers vedkommende, forsaavidt saadanne fandtes.

Ringsted Herred, der tidligere havde været forbundet med Tybjerg Herred fraskiltes dette 1801 og henlagdes til Ringsted Kjøbstad (vide Rescript 15 Maj 1801) (factisk skete det nok imidlertid nogle Aar senere?)

“Ringsted den 12. Oktb. 1881.

Endelig er jeg i min Arkivundersøgelse naaet saavidt, at jeg tør sige at der ikke findes flere gamle Protokoller etc. end de jeg har optegnet paa vedlagte Liste som jeg beder Dem nytte paa den Maade, De bedst veed og kan. Jeg skal derfor tillade mig følgende Bemærkninger:

Protokollerne ere nu blevne reddede for en lang Tid. Hvad Fugt og Bogorm endnu have levnet af de gamle Protokoller, - som efter min Overbevisning give et udmærket Indblik i Retstilstanden og Retspraxis i hine Dage, er omhyggeligt blevet tørret i Sol og Luft i Sommer. Protokollerne er nøje mærkede. Blade som vare løse ere lagte til Rette, og ved Hjælp af Seglgarn og Klisterpote har jeg faaet det Hele til at se meget manerligt ud; Protokollerne ere nu i en vis Orden indsatte i Hylder i Arkivet. Med Hensyn til de store Huller der undertiden

er i Rækkerne, maa jeg bemærke, at der formentlig dels er gaaet en Del Protokoller tabt ved en i Byen 1806 overgaaet Ildsvaade, dels er der ved den hyppige Skiften af Byfogder i Slutningen af Aarhundredet maaske ogsaa gaaet flere Protokoller i Skarnkassen end ønskeligt nu kunde være. - Mange af de gamle Protokoller bar endnu, da jeg i Sommer fandt dem, Spor af at have været overdængede med Vand, ligesom jeg ofte mellem Bladene har fundet utvetydige Spor af gammel Gjødning - ret som Alt kan have ligget ophobet i en Gaard i nogen Tid efter en Ildebrand.

Af gamle Papirer har der ikke været noget at opdage, jeg har set nøje efter, - har ganske vist nogle Pakker endnu, men venter mig Intet af dem. Det er maaske Regnskaber, privat Correspondance og ligegyldige Ting. Men mere herom, hvis jeg endnu skulde komme paa Spor efter Noget.-

Jeg tilføjer endnu, at jeg er under sikkert Veir med at der paa flere af Gaardene heri Egnen findes gode gamle Ting. Paa Gjesegaard er der blevet mig forevist meget gamle løse Dokumenter - f.ex: Skjøder fra det 15. Aarhundrede paa Gaarde, som nu høre under Godset Gjesegaard, - paa Svenstrup har jeg seet gl. Skjøder tildels affattede paa Latin, ligesom jeg nu er sikker paa at saavel her som paa Skjoldenæsholm vil findes Ting af mere end almindelig Interesse. I Nærheden af Svenstrup har efter et mellem gamle Folk levende Sagn i gamle Dage været et Kloster, hvoraf man endnu paaviser Voldpladsen og Fiskedammen, mulig staae de latinske Documenter i nogen Forbindelse hermed. Desværre har min Lyst til Arkivvæsen og min Tid ikke været i Forhold til hinanden. Reent familiære Anliggender have i Sommer til enkelte Tider ganske optaget mig og da mine pecuniære Omstændigheder ikke ere saadanne, at jeg kan kaste al min Interesse paa gamle Ting, har Arkivvæsenet ærligt talt kun kunnet naae til sit nuværende Stadium for gjennem et saa langt Tidsrum. Jeg har tilmed maattet arbejde ganske alene, - Ingen af mine Medarbejdere har jeg været heldig nok til at kunne aflokke Interesse for Sagen.-

Forsavidt det nu maatte blive bestemt, at De ønsker Protokollerne indsendte, bedes De blot derom at underrette Borgmester Buchwald personlig eller Embedet. Jeg skal da nok sørge for, at Indsendelsen bliver iværksat paa en saadan Maade at baade Protokollerne og Vi kunne staae os derved.

V. Jensen
By- og Herredsfuldmægtig”

203. *Ringsted og Alsted Herreders Provsti*

Provsten fraværende paa en Forretningsrejse til Kjøbenhavn.

Arkivet har Plads i Præstegaarden paa Loftet under Taget. Bestaaer væsentligt af Correspondancesager fra dette Aarhundrede chaotisk blandet imellem hinanden. Efter Sønnens Sigende var det afleveret fra den forrige Provst i den Tilstand hvori det fandtes. Man lovede imidlertid en bedre Ordning og at gjøre Anmeldelse til Arkivet i Tilfælde af at noget værdifuldt fandtes.

204. *Skjelskør By og Byfoged*

Arkivet har Lokale paa Raad og Tinghuset i et Værelse paa Loftet og kun adskilt fra dette ved et Bræddeskillerum. Træloft og et Fag lave Vinduer. Som Arkivlokale slet og meget varmt men tørt. Omtrent 40 kv. Alen stort med 45 kv. Alen Reol. Opstillingen god.

205. *Slagelse By*

Arkivet har Lokale i Borgmesterens private Bopæl, et brandfrit Værelse 30 Alen stort, med Jerndør og Jernbjælker, Steengulv og gibset Loft.

Værelset der er luftig tørt og lyst med 2 Fag Vinduer er i Stuen. c.70 kv. Alen Reol, Pakker og Protokoller med Signaturer. Opstillingen god.

Fortegnelse fandtes og man lovede at indsende en Extract af denne for de ældre Sagers Vedkommende. Ved en Revision af disse fandt man at der manglede Raadstueprotokoller fra 1782 - 1827.

206. *Slagelse Byfoged*

Arkivet har Lokale paa Ting- og Arresthuset i Slagelse paa 1. Sal, tidligere Arresthuset, c. 25 kv Alen stort med 54 kv. Alen Reol anbragte i 8 lukkede Skabe. Belysningen svag igjennem et lille Vindue med Jernstænger for.

Protokoller og Sager godt opstillede og signerede.

207. *Slagelse Amtstue*

Arkivet har Lokale i Amtsforvalterens private Bolig i en Sidebygning ved Siden af Kontorlokalet i Stuen.

Værelset 20 kv. Alen stort med c. 25 kv. Alen Reol og 1 Fag Vinduer. Noget fugtigt. De egentlige Amtstueprotokoller og Sager gaa ikke længere tilbage endtil Aarhundredets Begyndelse (omtrent 1820). Fra den tidligere Korsøer Amtstue findes der saagodtsom ingen Sager afleverede.

Hvor de ere blevne af vides ikke. De tilstedeværende Sager skriver sig alle fra den tidligere Ringsted Amtstue. I Amtsforvalterens Forvaring fandtes 2 Protokoller som slet ikke vedkomme Amtstuen.

208. *Slagelse Herreds Provsti*

Ved en Ildebrand som i 1860 overgik Stillinge Præstegaard gik dette Arkiv ganske tilgrunde. vide nedenstaaende Skrivelse fra Provst Bondesen.

“Stillinge Præstegaard d. 23 Juni 1881.

I Anledning af Deres Velbyrdigheds ærede Skrivelse af Gaards Dato, maa jeg tjenstlig tilbagemelde, at Slagelse Herreds Provste Arkiv blev ganske fortæret ved en ulykkelig Ildebrand, som overgik Stillinge Præstegaard den 20. Oktbr. 1860. Ved min Tiltrædelse som Provst den 3. Januar 1861 blev mig af min Formand Provst Zahle kun overleveret nogle Breve fra November og December 1860, hvilke ere de ældste Documenter i det af mig samlede Arkiv.

Ærbødigst
Bondesen

Velbyrdige
Herr Fuldmægtig Calundan.”

209. *Sorø Amt*

Arkivet har Plads paa 2 Steder.

1. Paa 1. Sal i Amtmandsboligen i et stort Værelse paa c. 100 kv. Alen med 4 Fag Vinduer til 3 Sider, luftigt og tørt og solbeskinnet. c. 170 kv. Alen Reol.

I tidligere Tid opbevaredes Amtsarkivet paa Academiet, fordi Overhofmesteren sammesteds tillige var Amtmand. Ved Academiets Brand

1813 gik derfor saagodtsom hele det ældre Amts-Arkiv tilgrunde.

De nyere sager og Protokoller hvoraf Arkivet næsten udelukkende bestaar ere nogenlunde godt op stillede og godt signerede. De faa ældre Sager der ere tilbage ere temmelig medtagne.

2. I et Lokale paa Academiet i Rectorboligens Kjælder umiddelbart under Rectorens Bopæl, et 70 kv. Alen stort Rum, 4 Alen højt, gibset Loft men et lavt lille Vindue; temmelig fugtigt; 60 kv. Alen Reol. Lokalet forøvrigt benyttet til Opbevaringssted for forskjellige Ting. I dette Rum fandtes en heel Del nyere sager f.ex. de afleverede Amtrepartitionsfonds og Amtsfattiggasseregnskaber, Correspondancesager (1806-36) og andre Protokoller hvoraf enkelte allerede vare angrebne af Fugtighed.

210. *Sorø By og Byfoged og Sorø Birk*

Arkivet har Lokale paa det nyopførte Raadhus paa 1. Sal ved Siden af Retslokalet; et 2 Fags Værelse, 28 kv. Alen, med gibset Loft paa Jernbjelker, brandfrit, 7 Alen højt med nye og meget gode Reoler. 98 kv. Alen Reol.

Byfoged og Birkearkivet der i tidligere Tid skal have været anbragt paa Academiet, leed en Del ved dettes Brand 1813 og senere ved Raadhusets Brand den 6. Decbr. 1879 gik atter noget tabt.

Arkivet flyttede ind i det nuværende Lokale for en Maanedstid siden. Det i 1879 afbrændte Raadhus var opført 1844, og det første Raadhus i Sorø.

211. *Sorø Akademi*

Ved Akademiets Brand i 1813 gik Arkivet aldeles tilgrunde, alene med Undtagelse af en Examinationsprotokol for nyankomne Academister 1754-80, der tilfældigvis var udlaant.

212. *Vester Flakkebjerg Herred*

Med Hensyn til Lokaliteterne henvises til Beretningen om Skjelskør Kjøbstads Arkiv.

Øster og Vesterflakkebjerg Herreder bleve adskilte 1819 vide Rescr. 10. Marts s. Aar og Vesterflakkebjerg Herred henlagt til Skjelskør Byfogedembede. Allerede en Snes Aar i forvejen var Borreby Birk op-

hævet og Borreby Gaard og Gods henlagt under Flakkebjerg Herred .

213. *Øster Flakkebjerg Herred*

Arkivet har Lokale paa Ting og Arresthuset i Førslev ved Siden af Retslokalet; et brandfrit Rum paa 8 a 9 kv. Alen Størrelse, 3 1/2 Alen højt med Jerndør men uden nogensomhelst Belysning og derfor temmelig fugtigt. 15 kv. Alen Reol og et Skab i hver Ende. Opstillingen ret god, Pakkerne signerede. Fortegnelse tilstede som iøvrigt paa faa Undtagelser nær kun indeholdt Sager fra dette Aarhundrede .

Øster og Vesterflakkebjerg Herreder udgjorde tidligere en samlet Jurisdiktion, men ved Rescr. af 10 Marts 1819 bleve de adskilte og til Østerflakkebjerg Herred henlagdes Saltø, Harrested og Førslev Birker.

Vesterflakkebjerg Herred henlagdes derimod til Skjelskør Byfogedembede .

214. *Øster og Vester Flakkebjerg Herreders Provsti*

Protokoller og Sager bevares i Provstens Arbejdsværelse i Gimlinge Præstegaard.

Holbæk Amt

215. Arts og Skippinge Herreder

Arkivet har Lokale paa Raadhuset ved Siden af Retslokalet i Stuen. Et 5 1/2 Alen højt lyst og gibset Værelse, 60 kv. Alen stort med 60 kv. Alen Reol. Da Hovedreolen er opstillet mod Gavlvæggen, der vender mod Nordost, og Værelset ingen Sol modtager, ere Sager og Protokoller især paa nederste Hylde en Del angrebne af Fugtighed.

216. Arts og Løve Herreds Provsti

J.P.H. Beck var Provst 1832-60 og havde sin Søn Vilh. Beck (1882 Præst i Ørslev) til Kappelan. Da han skulde aflevere Provstearkivet til sin Eftermand, paatog Sønnen V. Beck sig at ordne det, og gjorde dette, som han i Sommeren 1882 roste sig af det, paa den Maade, at han kjørte to Vognlæs Papirer ned i Præstegaardens Mose og brændte dem op. Resten fik Eftermanden.

217. Holbæk Amt

Den Rest af dette Arkiv, der ikke blev undersøgt ifjor, fordi den i en større blandet Bunke fandtes henlagt paa Raadhusets Loft højt oppe under Hanebjælken, hvor det ikke var muligt at staae oprejst, maatte ogsaa lades uundersøgt iaar, eftersom der ikke i den forløbne Tid var truffet nogen- somhelst Foranstaltning til dens Flytning, Ordning og Opstilling. Amtmanden, der paa den Tid, Undersøgelsen foretoges ifjor, havde været bortrejst, og som ikke efter sin Hjemkomst af Personalet havde modtaget nogen Underretning om den stedfindende Restance lovede efter at have forvisset sig om Tilstanden, saasnt han kunde faa Penge bevilget til Reoler, at sørge for disse Sagers bedre Ordning, og derefter meddele Arkivet en Fortegnelse over de ældre Sager der muligt maatte findes. Efter vedkommendes Udsagn var det nemlig overvejende Correspondancesager fra dette Aarhundrede hvorom der her var Tale. (1881).

Arkivet findes nu delt omtrent ligeligt mellem Amtmandens Bolig og Raadhuset, hvert Sted c. 80 kv. Alen. Det hele er flyttet ofte, tildels i Byen, tildels fra Herregaard til Herregaard; hver gang er der foretaget Kassation. Et par Læs ere kastede op paa Hanebjælken i Raadhuset og kunde ikke nærmere undersøges.

Foruden de nyeste sager i Kontoret staar i Amtmandens Bolig Kopibøger og Journaler fra 1840 i et Værelse ved samme Gang. Sagerne fra 1844 derimod paa Loftsreoler (disse alene næsten 80 kv. Alen).

Protokoller og Sager paa Raadhuset findes i et Rum paa Loftet under et enkelt Tagvindue, halvmørkt, tildels i flere Rækker paa Hylderne, i lige Grad udsat for Brandfare. Akterne ere bundne i Pakker, men uden Skilte og uden at der ved Sammenbindingen har været taget Hensyn til Indholdet. Mange af dem ere fra forrige Aarhundrede, men Hovedmassen nyere. Paa Hanebjelken findes ligeledes nyt og gammelt blandet, dels Pakker dels løse Blade; den nyeste Pakke der opdagedes var fra 1833.

Efter Tradition paa Kontoret skal en Del ældre Sager være blevne liggende paa forskellige Herregaarde. (1880).

218. *Holbæk Amtstue*

Ved Eftersyn i Juli 1880 fandtes dette Arkiv i et velindrettet Loftskammer i et privat Hus. Dets Omfang var omtrent 25 kv. Alen; der var meget rigelig Plads og Opstillingen god; Værelset vel aflaaet. Derimod var det i høj Grad udsat for Ildsvaade, da alt rundt om var Træ og Opgangen dertil under en Ildebrand meget farlig. Kalundborg Amtstues Sager, som egenlig hører hjemme her, vare endnu ikke kommen tilstede, men fandtes ved den derværende Filial.

219. *Holbæk By og Byfoged*

Arkivet er opstillet paa Raadhuset, som er en nyere Bygning. De nyere Sager stod i et Værelse for sig; der højst 15 kv. Alen, men Plads til meget mere. Alt det ældre, vel ordnede, med Seddel Katalog, stod i et Værelse ved Siden af Retssalen, som var helt fyldt langs Væggen, ialt omtrent 40 kv. Alen. Der er tørt, og Sikkerheden for Ildsvaade saa god som den kan være paa 1. Sal. Forsvarlig lukket.

220. *Kallundborg By*

Arkivet har Lokale paa 1. Sal paa Raadhuset. Et 5 Alen højt, luftigt og tørt Værelse med gibset Loft. Et stort Fag Vinduer. 20 kv. Alen Reol. Opstillingen af Protokoller og Sager derimod ligesom i Byfogedarkivet mindre heldig.

De enkelte Protokoller i Rækkerne spredte paa forskellige Steder.

220. *Kallundborg Byfoged*

Arkivet har Lokale paa Raadstuen. Et nyt udmærket luftigt og solbeskinnet Værelse, 5 Alen højt med gibset Loft og Jernstænger for Vinduet. 70 kv. Alen Reol. Opstillingen i Reolerne er derimod mindre heldig idet Rækkerne af Protokollerne ikke vare samlede men de enkelte Protokoller vare spredte rundt omkring, hvad der foraarsagede megen Tidsspilde ved Registreringen.

221. *Gl. Kallundborg Amtstue*

Arkivet har Lokale i Amtsforvalterens private Bolig. (Tidligere beskrevet jfr. nr. 135).

222. *Løve Herred*

Arkivlokalet, der støder op til Arrestforvarerens Bopæl i Ting og Arresthuset i Høng, er et godt og temmelig nyt Lokale, 5 Alen højt med gibset Loft og et Fag store Vinduer, lyst og tørt, 36 kv. Alen med 30 kv. Alen Reol og desuden et større Skab. Sagerne i dette der forøvrigt alle vare af nyere Dato, vare stærkt medtagne af Muus. Man lovede at drage Omsorg for at Ødelæggelsen for Fremtiden forhindredes.

Det gamle Løve Herred har i sin Tid hørt sammen med Slagelse Byfoged Embede, hvor det i 1805 blev adskilt fra, vide Rescr. 24 Maj s. Aar, og ved Rescr. af 28. Juni næstefter blev ved Bygaards og Kragerupgaards Birker lagt til og saaledes den nuværende Jurisdiktion dannet.

Heri ligger formentlig Forklaringen til at der med enkelte Undtagelser kun fandtes Sager fra dette Aarhundrede. Ingen Orden i Opstillingen af Protokoller og Sager.

223. *Merløse og Tudse Herreder*

Foruden i Herredsfogdens Bolig findes der to Samlinger paa Holbæk Raadhus; et Værelse oppe (c. 30 kv. Alen) og et nede (c. 40 kv. Alen) det sidste indeholdende de ældre sager og Protokoller. I Herredsfogdens Bolig findes foruden Kontoret et lille Garderobe-Rum, hvori Skifteprotokoller o.s.v. (2 kv. Alen).

225. *Nykjøbing By og Dragsholm Birk*

Arkivet findes tildels i Borgmesterens Bolig, tildels paa Tinghuset. Her er det dels i et Værelse ovenpaa (c. 35 kv. Alen), dels i et i Stuen (c. 15 kv. Alen). Alle Sager og Protokoller ere stærkt blandede, uden Orden og uden Fortegnelse. Lokalerne ere iøvrigt betryggende. Arkivet maa en Gang have været langt fuldstændigere og ordnet efter Numre.

226. *Tudse og Merløse Herreders Provsti*

Angaaende Arkivets Indhold, vide medfølgende Skrivelse fra Provst Ravn i Hjembæk.

“Hjembæk pr. Jyderup St.
d. 16. Juni 1881.

I Anledning af deres Ærede af 14 ds. skal jeg herved tillade mig at meddele, at jeg i mit Provstearkiv for Merløse og Tudse herreder ikke har fundet mere end 2 Protokoller, som ere ældre end 1800.

Af Sager ældre end 1800 vides ingen at være tilstede, uden at jeg dog kan indestaae for, at der ikke ved meget detailleret Eftersyn skulde kunde findes Et eller andet. Dog troer jeg ikke at det saa vil findes anderledes end i de fleste andre Provstearkiver, hvor Udbyttet jo har været ringe.

Ærbødigst
Ravn.

Velædle
Her Fuldmægtig Calundan.”

227. *Landfysikus i Holbæk*

Arkivet findes i to Skabe paa Loftet; c. 2 kv. Al. Sager og Protokoller fra 1817; intet ældre.

Alt vel bevaret og vel ordnet.

228. *Samsø Birk*

Arkivet har Plads paa Tinghuset i et godt Lokale i Stuen; Det findes op-

stillet i Reoler, men Ordenen er ikke den bedste.

Der findes et Retsarkivs almindelige Documenter fra c. 1800 af.
Reolpladsen er c. 32 kv. Alen.

229. *Samsø Provsti*

Arkivet har Plads i et tørt Loftsværelse.

Kjøbenhavns Amt

230. *Kjøge By og Byfoged, Bjevverskov Herred og Vallø Birk*

Arkivet findes i Kjøge Raadhus' Hovedetage inden for Tingsalen. Det fælles Lokale bestaar af a) et fire Alen bredt og otte Alen langt uhyggeligt Kammer, hvorfra en Jerndør fører ind i b) en snæver, hvælvet Celle af 12 kv. Alens Grundflade. Den ringe Plads, som er levnet fra de overfyldte Reoler og Cellens Dokumentskab udfyldes af alskens støvet Skrammel, hvorimellem adskillige Arkivalia ere opstablede. Den største af de 6 1/2 Alen høje Reoler har en dobbelt Opstilling hvorved de bagerste, ældre Protokoller ganske skjules af foranstillede Pakker. (Disse maatte efterhaanden flyttes ud i Tingstuen, for at muliggjøre Eftersynet).

Den ældre Del af Arkivet - det egentlige Raadstuearkiv findes i det hele indenfor Jerndøren. Her lettes Oversigten ved et i Aaret 1858 optaget Inventarium, efter hvis Nummerrække Sagerne saa nogenlunde fandtes opstillede. I det ydre Arkiv er Opstillingen chaotisk; man hjælper sig til Rette med en alfabetisk Fortegnelse, hvorpaa Sagernes Reolplads er angivet. Arkivalierne indtage c. 155 kv. Alens Rumfang. Heri er dog ikke medregnet de paa Inventariet opførte 8 Sække, om hvis Tilværelse man nu var ganske uvidende. Ved Hjælp af Raadstuetjenerens Enke lykkedes det i sidste Øjeblik at skaffe Nøglen til det mørke Af lukke som fandtes i en Krog af Raadhusets Loft og endnu skjulte de med tommetykt Støv bedækkede Sække. Da der ingen Udveje fandtes til at faa undersøgt disse kan Indholdet kun angives efter Inventariet.

Borgmesteren var for sit Vedkommende enig i det Ønskelige i en omfattende Rekvisition af Arkivets ældste Protokoller og Dokumenter, men henskjød Spørgsmaalet til Byraadets Afgjørelse med Hensyn til Kommunens Arkiv.

231. *Lejre Herred og Ledreborg Birk*

Arkivet findes i det nye Ting- og Arresthus i Roskilde, der er indrettet rummelige lyse og tørre Arkivlokaler i Hovedbygningens Tagetage, hvis nordre Gavl udgjøres af Lejre Herreds Arkivstue, medens Ramsø-Tunes indtager den sydlige. Begge Lokaler ere aflaaede. Nøglerne gjemmes hos Arrestforvareren, og Arkiverne staa under de respective Fuldmægtiges Varetægt. Adgangen er ad en meget smal Trappe. Man gik ud fra, at der i Ildebrandstilfælde ikke vilde blive Tale om at kunne

redde Arkiverne, hvis Tarv Embedsmændene beklagede at være tilside-sat ved den store, kostbare Bygnings Indretning.

Lejre Herreds ældre Arkiv formenes at være afleveret til Amtet. De faa ældre, meget forfaldne Protokoller have undergaaet en omhyggelig Restauration, ligesom Arkivet i det hele er fortrinlig opstillet, indpakket og signeret. Reoler ere anbragte langs Indervæggen (A 12 x 4 1/2 Alen) og paa begge Sider af Gavlvinduet (B og C; hver 3 x 4 1/2 Alen). Der er afsat Plads til Rækkernes Fortsættelse, og er rigelig Plads til Udvidelse. (Sagerne indtage c. 62 kv. Alen).

Reversal fra Embedsoverdragelsen 4/8 1870.

232. *Kjøbenhavns Amt og Sjælland Stiftamt*

Stiftkontoret i Frederiksgade No 14 har til Arkivlokale et halvmørkt, 4 Alen langt og 2 Alen bredt Kammer indenfor Kontoret. De derværende Arkivalia hidrøre alle fra nyeste Tid, de ere ordnede og opstillede i 3 Vægreoler og indtage c. 13 kv. Alen i Rumfang. Det ældre Stiftsarkiv henligger i den beklageligste Tilstand paa Nørrebros Tinghus' Loft: tre store støvdækkede Dynger af halvfordærvede Pakker og Protokoller, der opstillede vilde kræve 200 Alens Reolplads. Imidlertid vil meget være at kassere som ubrugeligt, naar der engang bliver ryddet op i dette Kaos. Man har i længere Tid tænkt paa en Reform. Arrestforvareren har tilbudt at bringe Arkivet i Orden og gjort Overslag over Bekostningen. Midlerne kunne let skaffes tilveje, og det beror efter Sigende kun paa Justitsministeriets Approbation, naar der skal gjøres Ende paa den nærværende Elendighed.

Ved et flygtigt Eftersyn af de mere tilgængelige Arkivalier gjenfandtes adskillige af de paa vedlagte Overleveringsforretning af 12/6 1790 anførte Protokoller og Sager, medens andre Pakker viste sig at være af langt yngre Datum, en enkelt endog fra 1860. En nærmere Gjennemgaaelse af Dyngerne maatte opgives. Derimod forefandtes paa Loftet ovenover Stifts- og Amtskontorerne i Frederiksgade den saakaldte Stiftskiste, indeholdende en Samling Dokumenter, især Pergamentsbreve. Paa sidstnævnte Loft findes den nyere Del af Amtsarkivet. Ved Anbringelse af et Træmmegitter umiddelbart op til Skorstenen er der tilvejebragt et snævert Arkivlokale, hvor 7 tværstillede 6 Alen lange og 3 Alen høje Reoler ere opstillede tæt paa hinanden og lige op til Tagstenene i Bygningens østlige Gavl. Dette af to smaa Vinduer oplyste, uhyggelige, vel ikke fugtige men meget brandfarlige Arkiv indeholder fornemmelig de sidste 30 Aars Sager, tilligemed en uordnet og maaske ufuldstændig Række Kopibøger og nogle Journaler fra dette Aar-

hundredes Begyndelse. (Arkivalierne udgjøre c. 100 kv. Alen, foruden en Dynge Pakker paa Loftet udenfor, vistnok værdiløse). Da der ingen Plads er til Udvidelse, har man indrettet sig saaledes, at der ved hver ny Tilgang af Sager henflyttes et Antal ældre Aargange til Tinghuset paa Nørrebro, hvor Hovedarkivet findes i Bygningskompleksets nordlige Fløjs Kjælderetage. Her blev for 4 à 5 aar siden fire, tidligere til Kjøkkenlejlighed anvendte, Rum paa Aamtsraadets Bekostning indrettede til Arkivlokale, og hertil henflyttedes da de før paa Tinghus-Loftet helliggende meget medtagne Dyrger af Arkivsager, som under Arrestforvarerens Ledelse, med megen Omhu, om end ikke altid med tilstrækkelig Sagkundskab, bleve ompakkede, tydelig signerede og, saavidt de gamle Skilter muliggjorde det, ordnet opstillede efter de gamle Designationsmærker.-

Af de 4 Lokaler vende de 2 største imod Blegdamsvejen: A, Kjøbenhavns Amts Arkiv med 480 løbende Alens Reolplads (hvoraf 150 Alen ubenyttet), B, Roskilde Amts Arkiv med 115 løbende Alens Reolplads (hvoraf c. 15 ubenyttet). Imod Gaarden vende to mindre Kamre, hvortil Indgangen alene er fra A. det inderste C, indeholder Kjøbenhavns Amts ældre Protokoller (52 løbende Alen), det forreste D, er Aamts-raadets Arkiv, som endnu kun indtager en 6te Del (20 løbende Alen) af Reolpladsen. Disse 4 sammenhængende Afdelinger af Arkivet ere ikke adskilte ved Døre. Belysningen er svag, især i det største Lokale (A.) hvor der kun kan arbejdes ved kunstigt Lys. Gulvene ere af Beton, og der mærkes ingen Fugtighed. Lokalet er ikke brandfarligt, og der findes anbragt en Vandhane med Slange. -Arrestforvareren fungerer som Arkivar og expederer efter skriftlig Rekvisition, hvad der bruges af Arkivalierne ved Amtskontorerne.

Saa vel de specificerede gamle Ting- og Skifteprotokoller i Amtsarkiverne som Stiftskistens Dokumenter ville kunne rekvireres.

233. *Kjøbenhavns Amtstue*

Amtstuens Kontorlokale er beliggende i Stueetagen i Ministerialbygningen Slotsholmsgade No. 6, og i samme Bygning opbevares Arkivet i to til hinanden stødende Portværelser, hvert forsynet med et Vindue i Halvcirkelform. Fra en Gang, som støder umiddelbart op til Amtstue-Kontoret, og fra hvilken der er to Indgange til dette, fører en lille Trappe med 9 Trin op til det forreste Værelse, hvis Vindue vender ud imod Gaarden. Fra dette Værelse er der Indgang til det andet, som vender ud imod Slotsholmsgade af samme Længde og 8 Alen bredt. I begge Værelser er der Brædde Loft og Gulv.

Arkivet er ordentligt opstillet, og der er affattet en Registrant derover.

234. *Ramsø-Tune Herreders Provsti*

Arkivet i Ejby findes i Provstens Studereværelse i to Reoler, hvis Hylde og inddelte Rum bære specielle Paaskrifter, svarende til Arkivets tidligere Ordning. Efter det seneste Provsteskitte (i indeværende Aar) er al Orden ophørt, og de fleste Rum indeholder nu Arkivet uvedkommende Sager. Arkivalierne udgjorde c. 3-4 Kv. Alen. Ingen Fortegnelse fandtes.

235. *Ramsø-Tune Herreder*

Arkivet i Roskilde har sit Lokale i Tagetagen af det nye Ting- og Arresthus. Arkivstuen indtager den sydlige Gavl, medens et tilsvarende Lokale i den nordlige Gavl indtages af Lejre Herreds Arkiv, hvortil her henvises, da Forholdene begge Steder ere de samme.

To dobbelte 5 x 6 Alens Reoler ere anbragte dos à dos, lodret paa Indervæggen. Arkivalierne udgjøre c. 30 Kv. Alen, og der er omtrent lige saa megen ledig Reolplads.

Protokollerne og Dokumenterne ere forsynede med tydelige Tittel-Skilter og opstillede hver for sig i alfabetisk Orden efter et Reversal fra seneste Embedsoverdragelse 29. Septbr. 1880, hvilket dog i Øjeblikket var forlagt. Arkivets ringe Omfang muliggjorde dog et fuldstændigt Eftersyn i Løbet af et Par Timers Tid.

236. *Roskilde Domprovsti, Sømme og Voldborg Herreders Provsti*

Arkivet opbevares i Domprovstens Bolig. De løbende Sager findes i en 2 x 3 Alens Reol i et til Bibliothek benyttet Forværelse. Resten er anbragt i et yderst brandfarligt Tagkammer i en 3 x 3 Alens Reol, som kun er fjernet halvanden Alen fra Skraavinduet i Taget, udsat for Regn og Fugtighed. Ifølge Fuldmægtigens Udsagn henlaa Arkivet tidligere i en Dynge paa Loftet og skal ved sidste Embedsskitte være paavist af en Dame med de Ord: "Her ligger Arkivet, forsaavidt det ikke er opødt af Rotterne." En ældre Overleveringsforretning (fra 1849) indeholdt dog udenfor det nu forefundne intet andet af Interesse end Sømme

Herreds gejstlige Jurisdiktions-Protokol No. 2, hvorom nu Intet vides. Arkivalierne udgjøre i alt c. 12-14 Kv. Alen.

237. Roskilde Stiftsskriver

Roskilde Domkirkes ældre Arkiv opbevaredes forud i Kapitlets Brevkammer i Domkirken. Ifølge en Tradition, som støtter sig til afdøde Steen Friis Fortælling, skal Stiftsøvrigheden i 1728 have ladet Stiftskisten flytte til Kjøbenhavn paa over en Snes Bøndervogne, som holdt uaflassede i Bispegaarden, da den store Ildebrand udbrød, Natten efter Ankomsten; Resterne af Brevkammerets Dokumenter i Kirken skal være anvendt til Vinduernes Polering.

Stiftsskriveren foreviste et Pergamentsbrev med vedh. Sigiller fra 1494, som mulig er erhvervet fra Kjøge Raadstuearkiv, da det er et Gavebrev fra en Borger og hans Hustru i Kjøge til H. Trefold. Alter i St. Mariæ Kirke sammesteds.

238. Roskilde By og Byfoged

Arkivstuen indenfor Borgmesterens Kontorer i Raadhusets Stueetage har hidtil afgivet et godt og tørt, men ikke meget lyst Lokale, som har stenlagt Gulv og er beskyttet ved en aflaset Jerndør. Den i disse Dage besluttede Opførelse af et nyt Raadhus vil imidlertid medføre en dobbelt Flytning af Arkivet, som skal rømmes inden 1. Februar 1883. Et midlertidigt Lokale er indrettet i det nye Tinghus' Tagetage imellem Herredernes Arkivstuer, indtil det nye Raadhus kan tages i Brug. Efter Borgmesterens Udsagn vil der her blive indrettet et brandfrit Arkiv, og der vil blive draget Omsorg for en varsom Behandling ved Arkivaliernes Flytninger.

For Tiden er der ingen Sondring imellem Dommerembedets og Byraadets Sager. Ordningen og Opstillingen er meget mangelfuld. Uagtet adskillige Arkivalia trænge til ny Indpakning og Signering, er der dog for en Snes Aar siden gjort en Del for Restaureringen af de ældre forfaldne Protokoller. Reolerne, 8 i Tal, ere opstillede langs Væggene og indeholder 170 løbende Alen. Desuden findes et kun lidt benyttet Glasskab. Sagerne indtage omtrent 150 Kv. Alens Rumfang.

Der findes et Reversal fra Embedsoverdragelsen i 1880, samt Registratur fra Begyndelsen af dette Aarh. Kun de sidste omfatte hele det ældre Arkiv, medens Reversalet kun medtager en Del af Raadstuearkivets Indhold. En særlig Fortegnelse over Roskilde Fattigvæsens Arkiv

indeholder intet af Interesse.

At Raadstuearkivet kun har bevaret saa lidt Gammelt forklares ved en Ildebrand, som skal have ødelagt Raadhuset (i Aaret 1729).

Borgmesteren var utilbøjelig til at aflevere noget.

239. *Roskilde Amtstue*

Arkivet vel opstillet og bevaret i det høje, lyse og rummelige ydre Kontor (4 store Reoler indtage c. 64 Kv. Alen, hvoraf omtrent 14 er ubenyttet Plads) samt i Amtsforvalterens indre Kontor (i Reol med 5 Kv. Alen). Desuden findes et aflaaet Rum paa Gangen (c. 6 Kv. Alen), hvor adskillige halvraadne Haandbøger ere henlagte, medens det iøvrigt bruges til Opbevaring af Kortsamlingen, samt af Ringsted Amtstues Hovedbøger, som i 1870 afleveredes til Roskilde Amtstue. (Sagerne optage ialt c. 56 Kv. Alen).

Naar bortses fra sidstnævnte Hovedbøger falder Arkivet i to Dele:

Jægerspris Godsinspektør-Embedes Arkiv og Roskilde Amtstue Arkiv.

(Opstillingen har fulgt den nye uordnede Fortegnelse der tæller 214 Nummere) (nyere Register ført à jour. Opstillingen af Sagerne følger ikke Fortegnelsen).

240. *Roskilde Skole*

Arkivet gjemmes i Skolebibliotheket i et 3 Alen højt og 2 1/2 Alen bredt aflaaet Skab med 6 Hylder, hver inddelt i 3 ubetegnede Rum, hvor de uordnede Sager ere henlagte, tildels i Smaapakker og Læg med ikke altid fyldestgørende Paaskrifter. (Rummene, 1-18, betegnes her fra venstre til højre og ovenfra nedad). Under Rectoratets Vacance paavistes Arkivet af den constituerede Rector, Overlærer Fritsche, af hvem ingen nærmere Oplysninger kunde indhentes angaaende Oprindelsen til de Skolen uvedkommende gamle Dokumenter, hvoraf en Del synes at skrive sig fra Kjøge Raadstuearkiv. Der fandtes ingen Fortegnelse. (Sagerne optage c. 5 Kv. Alen).

241. *Smørum og Sokkelund Herreders Provsti*

De nyere Correspondancesager og Protokoller findes i Provstens Studerekammer. De ældre Sager gjemmes paa Loftet i to store Kister, hvis

Uhandlighed i Forbindelse med den ubekvemme Loftstrappe vilde vanskeliggjøre Redningen i Tilfælde af Ildsvaade, uagtet Bygningen er teglhængt. Arkivet er ganske uordnet; ingen Fortegnelse findes.

(Sagerne kunne anslaaes til c. 12-15 Kv. Alens Rumfang).

242 *Amager Birk*

(Dannet ved Sammensmeltning af Taarnby og Store Magleby Birker, kgl. Resolution 29. April 1818.)

Arkivet opbevares i Amtets Tinghus, Blegdamsvejen No. 6, i et etfags Værelse, som støder umiddelbart op til Birkets Retslokale, som er beliggende i Stueetagen med Facade ud imod Blegdamsvejen. Fra Arkivlokalet, som er 6 Alen langt 4 Alen bredt, er der Adgang til Retslokalet og igjennem et Sideværelse til Arrestforvarerbygningen. Vinduet i Arkivlokalet og i det omtalte Sideværelse vende ud imod den til Arrestforvarerbygningen hørende Gaard.

243. *Kjøbenhavns Amts nordre Birk*

(Ved Rescr. 25. August 1819 udsondret af Kjøbenhavns Amts senere benævnt Kjøbenhavns Amts Rytterdistrikts Birk som særlig Jurisdiktion, jfr. Rescr. 3. Marts 1633, Anordning 7. Juli 1721.)

Arkivet opbevares paa Amtets Tinghus paa Blegdamsvejen No. 6 her i Staden, i hvilken Bygning tillige Birkets Kontorlokale paa 1. Sal. Arkivlokalet er et Loft under et understrøget, men ubeklædt Tag. Til dette Loft er der Adgang fra 1. Sal ad en Trappe med Trin af en Alens Bredde samt, efter at denne Trappe er passeret, igjennem en Aabning i Loftsgulvet af c. 4 Kvadrat Alens Omfang. Lyset tilføres Arkivlokalet igjennem 4 Tagvinduer, af hvilke 3 vende imod Blegdamsvejen, 2 imod Arrestgaarden. Den forreste Del af det her ommeldte Loft i et Omfang af 15 Alen i Længden 3 Alen i Bredden er ved et Træmmeværk udskilt fra den øvrige Del, som atter ved en Bræddevæg er delt i to Rum, hvert 3 1/2 Alen langt 4 Alen bredt. I Tilfælde af Ildsvaade vilde det her ommeldte Arkiv paa Grund af Lokalets Beskaffenhed og den snevre og vanskelige Adgang til samme neppe staa til at redde. - Over Arkivet er i sin Tid affattet en Registrant, som dog ikke er aldeles nøjagtig.

251. *Kjøbenhavns Amts søndre Birk*

Ved kgl. Resolution af 21. August 1819 bekendtgjort ved Rescr. 25. August 1819, udsondret af Kjøbenhavns Amts Rytterdistrikts Birk som særlig Jurisdiktion, jfr. Anordning 3. Marts 1693 og Anordning 7. Juli 1721.

Arkivet opbevares paa Tinghuset, Blegdamsvejen No. 6 i to Værelser, hvoraf det ene støder umiddelbart op til de af Birket til Rettens Afholdelse benyttede Lokaler i Stueetagen, hvilke Lokalers Vinduer vende ud imod den til Arrestforvarerboligen hørende Gaard, medens der er Udgang fra de nævnte Lokaler til to imod Blegdamsvejen vendende Forværelser. Det andet til Arkiv benyttede Værelse er beliggende i Kjælderetagen lige neden under det først omtalte, fra hvilket der er Nedgang igjennem en 1 1/2 Alen lang 1 Alen bred Lem ad en steil og snever Trappe. Lyset tilføres begge Værelser igjennem et i hvert af dem anbragt imod Blegdamsvejen vendende Vindue, som i det nederste Værelse er tilgitret. Begge Værelser ere af samme Omfang, nemlig 10 Alen 10 Tommer i Længde, 4 Alen 17 Tommer i Bredde. I det nederste Værelse er der Stengulv.

Saa vel Protokoller som Sagerne vare opstillede i Reoler, men uden streng Orden.

Frederiksborg Amt

245. *Frederiksborg Amt*

Ved Eftersynet i Juni 1880 fandtes dette Arkiv anbragt paa Loftet over Kontorværelserne i en etetages temmelig gammel Bygning. Alt var opstillet paa Hylder, men Loftet var saa overfyldt, at det bugnede under Vægten. Taget er utæt og ikke afklædt med Panel, Protokollerne derfor overalt mugne paa Bindet. Opstillingen gaar tildels op til selve Tagstenene. Opgangen er en yderst vanskelig Trappe fra den aabne Gang; i Ildebrandstilfælde vilde der saa godt som ikke kunne være Tale om at redde blot et eneste Stykke. Loftet bruges formentlig ogsaa til Brændeoplæg. Arkivet har et ikke ubetydeligt Omfang.

246. *Frederiksborg Amtstue*

Arkivet fandtes ved Eftersynet i Juni 1880 opstillet i to brandfrie Værelser bagved Kontorerne, Døren til dem meget solid. Jærnstænger for Vinduerne. Lokalet er ikke fri for Fugtighed, men Sagerne ere dog næppe udsatte for Fare i den Henseende. Opstillingen var næsten aldeles vilkaarlig, men hver Ting havde sin bestemte Plads og en vidtløftig Registrant var affattet derefter. Nærværende Uddrag er gjort efter et Gjennemsyn med Forbigaaelse af de aldeles ubetydelige eller nye Sager, ligeledes en stor Del Detailler ere sprungne over. Af Kronborg Amtstues Arkivalier findes kun de aldeles uundværlige i Esrom.

247. *Frederiksborg Skole*

Et lille Skab til Arkiv i Skolens øverste Gang; aflaaet. Arkivet brændte 1836 paa enkelte Ting nær, som findes nævnte i Dahls Skolehistorie. Enkelte Ting om Helsingørs Skole findes ogsaa her (andre i H. Raadstuearkiv).

De senere Ting ere bevarede i god Orden.

248. *Lyng-Kronborg Herred*

(Ingen oplysninger)

Helsingør Rådhus i Stengade, hvis kælder var "fugtig og overfyldt med Protokoller og Sager". Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

249. Horns, Ølstykke, Lyngø, Frederiksborg Herreder

(Ingen oplysninger)

250. Holbo-Strø Herreder

Arkivet brændte med Helsingø Præstegaard for en 20 Aar siden.

Hillerød Rådhus, hvor arkivlokalet ikke gav anledning til kommentarer men hvor der i selve arkivet ikke var blot "Spor af Orden". Kgl. Biblioteks billedsamling, foto Tage Ludvigsen.

251. *Skippinge og Ods Herreders Provsti (Holbæk Amt)*

(Ingen oplysninger)

252. *Frederikssund og Horns Herred*

Arkivet findes dels i Borgmesterens Bolig, dels paa Raadhuset. Her staar en Del, især det ældre, paa en Reol i Gangen, lige ved Gaarddøren (c. 20 Kv. Alen). Resten paa Loftet, paa 3 aabne daarlige Reoler, sammen med Tyvekoster og lignende.

Meget af dette er ubrugeligt. Resten ca. 15 Kv. Alen.

253. *Halsnæs og Frederiksværk Birk*

Arkivet findes aldeles spredt, dels i Birkedommerens Kontor og paa et Loftsværelse, dels paa Tinghuset, hvor der er et særligt Arkivværelse, men uden ordentlig Reol, saa Sagerne ligge spredt paa Skab, Bord o.s.v., dels i en Reol i Tingstuen o.s.v. Akternes Omfang kan ikke bestemmes, maaske 20 Kv. Alen.

254. *Helsingør By*

Arkivet findes i det nye Raadhus i Stuen og Kjælderen. Stuelokalet har Stenhvælvning og Stengulv, og er lukket med Jerndør; Nedgangen til Kjælderen er indenfor denne.

I Stuen er der to Rum, forbundne ved en aaben Bue, der er c. 4 Alen til Loftet og en 25 Alen Reol. To store Vinduer vende ud imod Fange-

Frederiksborg Amt

gaarden. Lokalet er tørt og luftigt. Kjælderen derimod, 3 Alen høj, med 20 Alen Reol, er fugtig og overfyldt med Protokoller og Sager, ogsaa paa Gulvet. Tildels ere disse Ting dog af ringe Værd. En nogenlunde omfattende Aflevering af de ældre Sager vilde gjøre det muligt at flytte det Værdifuldeste op i Stuen.

255. Hillerød Byfoged og Frederiksborg Birk

Arkivet findes med Undtagelse af de nyeste Ting paa Raadhuset, i et Værelse indenfor Tingstuen. Alt er her fyldt med Reoler, c. 120-140 Kv. Alen. Byskriverens Sager findes tildels mellem de andre. Der er ikke Spor af Orden i Sagerne eller Protokollerne.

256. Hillerød By og Birkeskriver

Arkivet findes tildels paa Radhuset sammen med By og Birkefogdens Arkiv, tildels i privat Lejlighed. Her atter dels i Kontor, dels paa Loft, aabent Rum. Dette Rum var c. 15 Kv. Alen.

257. Hørsholm Birke-dommer

Med Undtagelse af de nyeste Sager findes Arkivet paa Loftet, et vaadt Tagværelse, afklædt med Brædder, omgivet af Brændsel o.s.v. Taget uden Panel.

Arkivet begynder sine regelmæssige Rækker og Protokoller med Aaret 1773.

258. Kronborg østre Birk

Arkivet findes paa Tinghuset, særligt Værelse, c. 30 Kv. Alen.

Birket oprettet 1849 (fra det i Esrom), de ældre Sager samlede i Helsing. Sager og Protokoller vel ordnede og opstillede.

259. Kronborg vestre Birk

Arkivet findes paa Loftet i Tinghuset, medens de til Arkiv indrettede Værelser bruges til Kontor. I alt c. 50 Kv. Alen.

Kjøbenhavnske Arkiver

260. *Kjøbenhavns Landsover- samt Hof- og Stadsret*

Arkivet har sin Plads i 3 Loftlokaler og 3 Kælderlokaler, af hvilke sidste et er næsten fuldstændig mørkt og meget fugtigt. Der er vel indlagt Varmeapparat, men dette bruges ikke, dog skal Udluftning om Sommeren kunne tørre Arkivalierne. Arkivet er godt ordnet og opstillet, der findes et Realregister med Henviisning til Lokalerne, og i disse angive Skilte paa Hylderne, hvad der findes paa disse. Systematisk Fortegnelse findes derimod ikke.

Arkivets samlede Størrelse er 2049 1/4 Kv. Alen.

261. *Kjøbenhavns Politiret*

(Frd. 5. Juli 1793, jfr. Frd. 22. Oktbr. 1701. Frd. 28. Fbr. 1845)

Arkivet opbevares paa Raad- og Domhuset i et Rum umiddelbart under Taget i Bygningens vestlige Del, 2den Sidebygning fra Nord-Øst. Tagryggen er underbeklædt med et smalt Bræddelag, hvorimod der ikke findes nogen Beklædning under Skraataget. En Kamin gaar fra Brandforsikringens Lokaler i samme Bygning igjennem Arkivet, til hvilket der er Indgang ad en meget snever Trappe igjennem et Loft, som er til fælles Afbenyttelse for Criminal- og Politiretten, Landsover- samt Hof- og Stadsretten, den foran nævnte Kjøbenhavns Brandforsikring og endnu flere Institutioner, og i hvilket en stor Del brændbart Inventarium, især Træværk, var ophobet. Arkivlokalet, igjennem hvilket der er stadig Passage af Haandværkere, saa ofte Taget skal underkastes Reparation og ved lignende Anledninger, er i fuld Længde og Bredde 20 Alen 7 Tommer langt, 13 Alen bredt. Ved en paa langs løbende Brædevæg er Lokalet delt i to Afdelinger, af hvilke den forreste i en Bredde af 6 Alen 21 Tommer er begrændset af et Bræddeskillerum, saaledes at Lokalets Længde paa dette Sted bliver 2 Alen 20 Tommer mindre end i den anden Afdeling. - Lyset tilføres Arkivlokalet fra den nordvestlige Side igjennem 3 Tagvinduer og en Tagstensrude, fra den sydlige Side i gennem 2 Tagvinduer og 7 Dobbelttruder af en almindelig Tagstens Omfang. - Af hvad der foran er anført om det her ommeldte Arkivlokale vil det formentlig fremgaa, at det saavel paa Grund af dets Beliggenhed som paa Grund af Passagens Beskaffenhed er i høj Grad udsat for Brandfare, i hvilket tilfælde det navnlig af sidst anførte Grund vilde være meget vanskeligt at redde de der bevarede Protokoller og Sa-

ger, og den Omstændighed, at en Brandhane er anbragt lige ved Opgangen paa 1. Sal, vil neppe kunne være tilstrækkelig Modvægt herimod. Iøvrigt bemærkes, at Criminal- og Politiretten i flere Aar har bestræbt sig paa at faa et bedre og rummeligere Lokale anvist til Opbevaring af dets Arkiv.

262. *Kjøbenhavns Overformynderi*

Arkivet opbevares i Overformynderiets Ejendom i Stormgade i et Tagværelse paa et Fag, hørende til bemeldte Ejendoms Bagbygning. Vinduet vender imod Gaardspladsen, og Værelset er c. 10 Alen 8 Tommer langt, 6 Alen 10 Tommer bredt. For at komme dertil, maa man passere en snever Bagtrappe og en smal til en privat Lejlighed hørende Korridor, samt et Loftlokale, som blandt andet benyttes som Brændselsloft. Arkivlokalet er tildels beklædt med Brædder og Skiffersten.

263. *Kjøbenhavns Enkekasse*

Arkivet findes paa 1. sal i Livrenteanstaltens Bygning i udmærket Lokale.

264. *Kjøbenhavns Raadstue*

Da der i Dr. O. Nielsens "Bidrag til Kjøbenhavns Raadstuearkivs Historie" er gjort Rede for det nærværende Arkivlokales Tilblivelse og Forfatning (S. 14), og der sammedsteds (S. 15) er meddelt en Udsigt over Arkivets Indhold, vil en almindelig Beskrivelse formentlig findes overflødig.

Her skal kun bemærkes, at Ordningen af Arkivet er sket i Henhold til den i "Vedtægt for Bestyrelsen af Staden Kjøbenhavns Kommunanliggender" (1857) angivne Fordeling af Magistratens Forretninger (Overpræsidium, Sekretariat, 1., 2. og 4. Afdeling), ligesom den af Dr. Nielsen i 1870 udarbejdede Registrant følger samme Inddeling.

Omfanget af Arkivet kan efter en foretagen Opmaaling anslaaes til c. 2150 løbende Alen.

Med Hensyn til den i eget Skab i Kontoret opbevarede Samling af gamle Dokumenter henvises til den i 1736 trykte Fortegnelse (NB Henstillet i Rigsarkivets Haandbibliotek).

Hvad Politi- og Commercekollegiets Protokoller angaar, vil den pa-

atænkte Aflevering af samme til Kongerigets Arkiv næppe blive til Virkelighed, efter som Dr. Nielsen ved en nærmere Undersøgelse har overbevist sig om deres Uundværlighed for Raadstuearkivet.

265. *Kjøbenhavns Havnevæsen*

Arkivet findes i den nye Havnebygning ved Toldboden, hvor et Værelse er indrettet til Arkivlokale Stueetagen, ved Anbringelse af et stort aflaaet Dobbeltskab (6 Alen langt og 5 Alen højt). De derværende Sager ere endnu ej bragte i endelig Orden. Kaptajn H. Lange, som forestaar denne Del af Arkivet, har udarbejdet en foreløbig Oversigt over Sagerne, som for de ældre, tildels ubetegnede Pakkers vedkommende er aldeles summariske. - En anden og vigtigere Del af Arkivet findes vel ordnet og smukt opstillet i Kontorchef D. Auchamps Kontor paa 1. Sal. Et større Skab med Underdel (4 1/2 x 5 Alen) indeholder navnlig de ældre (restaurerede) Protokolrækker, medens en mindre Samling Dokumenter forvares i et brandfrit Vægskab sammesteds. - Endelig findes Kortsamlingen hensat i Havnekaptajns Værelse, fordelt i to mindre Skabe.

Lokalerne ere tilfredsstillende. Der er rigelig Plads, godt Lys og ikke Spor af Fugtighed. Brandfarer er meget ringe. - Paa Skabe og Indbinding er anvendt ikke liden Bekostning. Havnestyrelsens Omhu og Interesse for Arkivet lover ogsaa et godt Resultat med Hensyn til, hvad der endnu staar tilbage at ordne og fremdrage af ældre Sager.

Om eventuel Aflevering vilde man nødig høre tale.

(Arkivaliernes Rumfang kan anslaaes til c. 50 Kv. Alen.)

266. *Sjællands Bispedømme*

(Ingen oplysninger)

267. *Sjællands Stiftsprovsti*

Arkivet findes i Stiftsprovstegaarden i Fiolstræde. Da Arkivet brændte i 1804, ere ingen ældre Sager bevarede. Det nye Arkiv er opstillet i et Skab med Forhæng (3 x 3 Alen) i et Værelse i Stueetagen.

De til Stiftsprovstiet henhørende Kjøbenhavnske Kirkebøger, som fra ældre Tid ere bevarede, blev af Stiftsprovst Rothe i Aaret 1869 (efter

mundtlig Opgivelse) deponerede paa Universitets-Biblioteket.
Fortegnelsen var forlagt.

268. *Metropolitanskolen*

Arkivet findes i Skolebygningen paa Frue Plads. Da Skolen brændte under Bombardementet 1807, findes af ældre Sager kun nogle tilfældig bevarede ældre Protokoller. Disse ere opstillede i en Reol i Inspectors Værelse, medens de nyeste Sager beror i Rectorens Værelse. Fortegnelse findes ikke. Protokollerne indtage c. 5 løbende Alen Reolplads.

269. *Andet Overførster-Inspektorat*

Arkivet findes ved Kontoret i Ministerialbygningen. De nyeste Sager fra Aaret 1860 til Dato ere samlede til et velordnet Hele i en 6 x 6 Alens Reol, der har Plads for 25 Aars Tilvækst.

Det ældre Arkiv bestaar for største Delen af uordnede Sager, som tidligere har henligget i Hjortekjærshuset og først nylig ere henflyttede til Kontoret, hvor de ere ophobede i en 3 1/4 x 6 Alens Reol sammen med de der opstillede Rækker af Korrespondancer og Kopiregnskaber fra Aarhundredets første Halvdel. Blandt de mange mest skiltløse Rækker fandtes intet af særlig Interesse. Brevpakkerne, som indtil Aaret 1812 har omfattet alle Arter af Embedets Sager gaa tilbage til 1730. (En Pakke 1730-84, en fra 1784 1803 etc.) Senere ere Sagerne fordelt efter Distrikter (2 Kjøbenhavnske, 2 Hirschholmske, 2 Frederiksborgske, 1 Falstersk, 1 Bornholmsk), medens dog Forstsaagførerens Korrespondance danner en særlig Række. Af ældre Kopibøger og Journaler findes kun faa spredte Levninger. Af Skovruller findes der en Pakke fra 1774-1849. Nogle tilfældig bevarede Forstplaner fra Tyverne og fra 1842ff angaa tildels andre Distrikter (f. Ex. Hvededals). Arkivalierne udgjøre ialt c. 30-35 løbende Alen. Desuden fandtes ved Kontoret en efter Distrikterne ordnet større Samling Skovkort, som eventuelt kan afleveres til Kongerigets Arkiv.

270. *Postvæsenet*

Arkivet paa Postgaarden i Kjøbenhavn findes i den imod Kjøbmagergade vendende Hovedfløjs Kvistetage, hvor tidligere alle Postvæsenets Arkivalier vare samlede, indtil Centralbestyrelsens Henlæggelse under

Ministeriet i 1867 4. Maj medførte en meget betydelig Afgang, ikke blot af de til Ministerialbygningen henflyttede Protokolrækker, men tillige af en stor Mængde nyttige og brugbare Sager, som uforsvarlig kasseredes og i Læssevis bragtes til Papirmøllen af den Mand, der havde paataget sig Arkivets Ordning og Flytning (Journalist N. Hansen, Broder til J.A. Hansen. Kassationen blev anordnet af Indenrigsminister Tobiesen).

Lokalet bestaar af tre aabne Loftsrum, hvortil Adgangen er ad en smal, stejl Trappe. Det yderste og største indeholder 13 tildels dobbelte Reoler med omtrent 300 løbende Alens Hylderum, hvoraf næppe Halvdelen er benyttet. Desuden findes anbragt langs Gulvet imod Gaarden en lang Hylde, hvori c. 35 løbende Alen Protokoller ere sammenstuede. - I det mellemste for største Delen ubenyttede Lokale findes en mindre Samling Protokoller hensatte i en Reol (c. 8 løbende Alen), medens en stor Dynge lignende er ophobet paa Gulvet (c. 24 løbende Alen). Det inderste Lokale indeholder kun en Mængde tomme Reoler. Arkivet er uordnet. Pakkesagerne, som alle ere nyere og formentlig uden Interesse, ere kun delvis forsynede med Skilter. Fortegnelse findes ikke. Lokalerne ere ikke fugtige. Belysningen er svag. Brandfaren forøges ved Reolernes Nærhed af Skorstenene.

Ministerialarkivet findes i Kvistetagen af Forbindelsesbygningen imellem Kancellibygningen og Krigsministeriets Gaard. Det aflaaede Lokale er tørt og har et godt Lys, da der er Vinduer til begge Sider. En lav fritstillet gjennemløbende Dobbeltreol (20 Alen imod Børsen og 15 Alen imod Gaarden) indeholder omtrent 100 løbende Alen Protokoller. En Del nye Pakker ere hensatte i en større Endereol, medens andre ere anbragte paa Gulvet (ialt c. 50 løbende Alen).

Som Arkivar fungerer Assistent Jespersen, der tillige forestaar Arkivet paa Postgaarden.

271. *Overtoldinspektoratet for Kjøbenhavn*

Arkivet opbevares i den i Amaliegade beliggende Embedsbygning i to Værelser, som støde umiddelbart op til Kontorlokalerne i øverste Etage, men ligge i en lavere Tilbygning, hvortil en lille Trappe paa et Par Trin fører ned, lige under et understrøget, men iøvrigt ubeklædt Tag. Væggene ere ligeledes ubeklædte. Det Kontorlokalerne nærmest liggende Rum er 17 Alen 9 Tommer langt og 14 Alen 13,23 Tommer bredt, det ved Siden deraf yderst beliggende 6 Alen langt 8 Alen 17 Tommer bredt. I sidstnævnte Rum findes ingen Reoler. De der opbevarede Protokoller og Sager nemlig Copibøger og Sager (Indlæg) indtil 1800 hen-

staa paa Gulvet, Sagerne i Skuffer, som ere forsynede med Paaskrifter, der angive Aarstallet, men som det viste sig ved Eftersynet, - ikke aldeles nøjagtigt. Protokollerne efter 1800 opbevares i Kontoret. Sagerne efter dette Aar ere opstillede i det førstnævnte Rum i Reoler, men ere uordnede.

272. Overtoldinspektoratet for Østifterne

Arkivet opbevares ikke hos vedkommende Embedsmand, som for Tiden har Embedskontor i Frederiksborg, men er henlagt dels paa et Loft i den Bygning i Amaliegade her i Staden, i hvilken Overtoldinspektoratet for Kjøbenhavn har Kontorlokaler, dels paa det ved Kjøbenhavns Toldbod beliggende saakaldte "Kieler Pakhus", 2det Loft.

Det førstnævnte Lokale benyttes af Kjøbenhavns Overtoldinspektorat som Inventarieloft, og de der beroende Sager vare nedlagte i tilsyede og forseglede Sække, medens Protokollerne vare samlede i sammenbundne Pakker. Det sidstnævnte 2det Loft paa "Kieler Pakhus" er et meget stort Pakhusloft, paa hvilket en Masse til Fortolding bestemte Sager henlægges imellem hverandre, og iblandt disse fandtes de der bevarede Arkivalier, indpakkede i tre tilspigrede Trækasser. Da intet af de nævnte Lofter er betemt til at benyttes som Arkivlokale, og da de herommeldte Sager kun af Mangel paa anden Plads og uden nogensomhelst Opstilling ere henlagte i samme, vil en nærmere Beskrivelse af Lokalernes Beliggenhed og Omfang formentlig være uden nogensomhelst Betydning.

Bornholms Amt

273. *Bornholms Amt*

Det ældre Arkiv er 1867-68 af Amtmand Vedel afleveret til Gehejme Arkivet, indtil Aar 1800. Det nyere Arkiv er anbragt i Amtmandens Embedsbolig (1. Etage) paa et tørt, ret vel oplyst Loft; det er ikke aflukket, og der er ingen Foranstaltninger mod Ildsvaade. Sagerne ere ordnede og godt opstillede i Hylde; c. 60 Kv. Alen. I Kontoret staar de nyeste Sager og 40 Aars Kopibøger; c. 10 Kv. Alen.

274. *Bornholms Amtstue*

Arkivet befinder sig i Embedsboligen paa én Etage, i Kontoret, der er vel lukket med Jerndør o.s.v. Der er c. 28 Kv. Alen.

Paa Loftet: En kasse med Arkivalier vedkommende Frederiks Stenbrud fra 1799ff, i unummerede Pakker, c. 2 Kv. Alen. En anden større Kasse med Ekstrakter o.s.v., c. 5 Kv. Alen.

275. *Bornholms Provsti*

Arkivets Omfang er 10 Kv. Alen; det staar vel ordnet og vel holdt i et Værelse ved Siden af Provstens Studereværelse.

276. *Hasle, Nørre Herred og Hammershus Birk*

Arkivet findes samlet i Hasle, Intet i Allinge. I Byfogdens Kontor, Stuen, findes c. 9 Kv. Alen. Paa Raad- og Tinghuset, 4 Skabe i Tingstuen ca. 20 Kv. Alen. Aflukket Tagkammer, lyst og tørt, men helt af Træ c. 24 Kv. Alen.

Sagerne ere godt pakkede, med Paaskrifter, ikke udsatte for Overlast, undtagen Brandfare.

277. *Nexø By og Sønder Herred*

Arkivet findes i Raadhuset, i et særligt Værelse i Stuen; det er tørt, lyst og aflukket. Hylde med Opstilling af c. 25 Kv. Alen. Kontor i Byen, med et lille Arkivværelse c. 20 Kv. Alen, og i selve Kontoret en Hylde

Bornholms Amt

med c. 6 Kv. Alen.

Sagerne ere indpakkede og have Paaskrifter; der er ingen Registratur.

278. *Rønne Skole*

Oprettet 1819, nedlagt som Latinskole 1843. Der forefindes Kopi-bøger, Discipelprotokoller, Breve o.s.v. fra denne Tid. Det er anbragt i en Boghylde, c. 1 Kv. Alen.

279. *Sandvig-Allinge Byer*

Byens og Byraadets Sager fra Adskillelsen fra Hasle, de ældste fra 1844. - Paa Raadhuset.

280. *Aakirkeby By*

Ligesaa fra Udskillelsen fra Nexø; de ældste Ting c. 1840. - Opbevares paa Raadhuset.

281. *Rønne By og Vester Herred*

Herredet er udskilt 1857 og de ældre Sager derfor fælles. Arkiv i et Værelse ved Siden af Tingstuen paa Raadhuset; opstillet i Skabe paa den ene Væg; der er tørt, lyst og lukket, c. 6 Alen højt og 12 Alen bredt. (70 Kv. Alen).

Endvidere i et lukket Loftsværelse, helt af Brædder c. 10 Kv. Alen.

Byfogedkontor i Byen c. 20 Kv. Alen.

Herredfogedkontor c. 4 Kv. Alen og Loftsrums derover c. 6 Kv. Alen.

282. *Svanneke og Øster Herred*

Arkivet findes paa Raadhuset i et dertil bygget Værelse, med Stengulv, Stenhvælvning og jernbeslaaede Vinduesskodder. Der er lyst og tørt, men Værelset findes paa 1. Sal. Sagerne omfatter c. 15 Kv. Alen. Halvdelen af den tilstedeværende Plads.

I Kontoret i Byen c. 6 Kv. Alen. Ingen Registratur.

En Kasse paa Loftet over Herredsfogdens Lejlighed, c. 2 Kv. Alen.

Stedregister

Alsted Herreds Provsti	85
Amager Birk	100
Andst Herreds Provsti	51
Anst Herred	46
Antvorskov Birk	82
Arts Herred	89
Arts Herreds Provsti	89
Assens Amtstue	59
Assens By og Byfoged	59
Baag Herred	59
Baag Herreds Provsti	61
Baarse Herreds Provsti	76
Bjerge Herred, Vejle Amt	45
Bjerge Herred, Odense Amt	63
Bjerge Herreds Provsti, Vejle Amt	45
Bjerge Herreds Provsti, Odense Amt	61
Bjeverskov Herred	94
Bjeverskov Herreds Provsti	76
Bogense By og Byfoged	59
Bornholms Amt	113
Bornholms Amtstue	113
Bornholms Provsti	113
Brahetrolleborg Birk	65
Bregentved Birk	76
Brusk Herred	46
Brusk Herreds Provsti	45
Bølling Herred	13
Bølling Herred Provsti	13
Børglum Herred	1
Børglum Herred	6
Børglum-Hvetbo Herreders Provsti	1
Dragsholm Birk	92
Dronninglund Herreds Provsti	1
Dronninglund Herred	6
Ebeltoft Amtstue	30
Ebeltoft By og Byfoged	30
Elbo Herred	45
Elbo Herreds Provsti	45
Faaborg By og Byfoged	65

Falster Provsti.....	70
Falster Stiftamt.....	71
Falster Vestre Herred.....	70
Falsters Bispedømme.....	71
Fanø Birk.....	50
Favrskov Birk.....	40
Faxe Herred.....	79
Faxe Herreds Provsti.....	76
Fejø Birk.....	70
Fjends Herred.....	19
Fjends Herreds Provsti.....	19
Fleskum Herred.....	26
Fleskum Herreds Provsti.....	28
Framlev Herred.....	41
Framlev Herreds Provsti.....	42
Fredericia By og Byfoged.....	45
Frederiksborg Amt.....	102
Frederiksborg Amtstue.....	102
Frederiksborg Birk.....	106
Frederiksborg Herred.....	103
Frederiksborg Skole.....	102
Frederikshavn Herred.....	1
Frederikssund Herred.....	104
Frederiksværk Birk.....	105
Frisenborg Birk.....	40
Fuglse Herred.....	74
Fuglse Herreds Provsti.....	70
Galten Herreds Provsti.....	35
Galting Herred.....	30
Ginding Herred.....	15
Ginding Herred Provsti.....	13
Gislum Herred.....	30
Gislum Herreds Provsti.....	28
Gisselfeld Birk.....	76
Gjerlev Herred.....	31
Gjerlev Herreds Provsti.....	31
Gjern Herred.....	43
Gjern Herreds Provsti.....	42
Gjærding Herred.....	50
Gjærding Herreds Provsti.....	56
Gl. Kalundborg Amtstue.....	91
Grenaa By og Byfoged.....	30

Gudme Herred.....	68
Gudme Herreds Provsti.....	65
Gudme Herreds Herredsskriver.....	68
Hads Herred.....	40
Hads Herred.....	41
Hads Herreds Provsti.....	40
Halsnæs Birk.....	105
Hammer Herreds Provsti.....	76
Hammerhus Birk.....	113
Hammerum Herred.....	13
Hanherrederne.....	1
Hanherreds Provsti.....	2
Hasle Herred, Bornholms Amt.....	113
Hasle Herred, Aarhus Amt.....	41
Hassing-Refs Herred.....	8
Hassing-Refs Herreds Provsti.....	8
Hatting Herred.....	46
Hatting Herred.....	45
Hatting Herreds Provsti.....	45
Hellum Herred.....	28
Hellum Herreds Provsti.....	28
Helsingør By.....	105
Hids Herred.....	19
Hillerslev Herred.....	12
Hillerslev Herreds Provsti.....	10
Hillerød By og Birkeskriver.....	106
Hillerød Byfoged.....	106
Hind Herred.....	17
Hind Herred Provsti.....	13
Hindsholm Herred.....	60
Hindsted Herred.....	28
Hindsted Herreds Provsti.....	28
Hjlemslev Herred.....	43
Hjlemslev Herreds Provsti.....	42
Hjerm Herred.....	15
Hjerm Herred Provsti.....	13
Hjørring Amt.....	2
Hjørring Amtsforvalter.....	3
Hjørring By.....	4
Hobro By og Byfoged.....	30
Holbo Herred.....	103
Holbæk Amt.....	89

Holbæk Amtstue	90
Holbæk By og Byfoged	90
Holbæk Landsfysikus	92
Holmans Herred	45
Holmans Herreds Provsti	45
Holstebro Amtstue	15
Holstebro By	15
Holsteinborgs Birk	82
Holstenshus Birker	65
Horns Herred	1
Horns Herred	104
Horns Herred	103
Horns Herreds Provsti	5
Hornum Herred	29
Hornum Herreds Provsti	28
Horsens By og Byfoged	42
Horsens Skole	42
Hovlbjerg Herred	19
Hovlbjerg Herreds Provsti	31
Hundborg Herred	12
Hundborg Herreds Provsti	10
Hvetbo Herred	5
Hørsholm Birkedommer	106
Jerslev Herred, Hjørring Amt	6
Jerslev Herred, Vejle Amt	46
Jerslev Herreds Provsti, Vejle Amt	45
Kalundborg By	90
Kalundborg Byfoged	91
Kerteminde By og Byfoged	60
Kjær Herred	5
Kjær Herreds Provsti	5
København: Enkekassen	108
København: Landsover- samt Hof og Stadsret	107
Københavns Amt	95
Københavns Amts Nordre Birk	100
Københavns Amts Søndre Birk	101
Københavns Amtstue	96
København, Andet Overførster-Inspektorat	110
Københavns Havnevæsen	109
Københavns Overformynderi	108
Københavns Overtoldinspektorat	111
Københavns Politiret	107

Københavns Raadstue	108
Køge By og Byfoged.....	94
Kolding By og Byfoged	46
Kolding Herreds Provsti	45
Kolding Herreds Oppebørselsstue	51
Korsør By og Byfoged	82
Kronborg vestre Birk	106
Kronborg østre Birk	106
Lolland Stiftamt	71
Lollands Bispedømme	71
Lollands Nørre Herred	74
Lollands Nørre Herreds Provsti	71
Lollands Sønder Herred	75
Lollands Sønder Herreds Provsti	71
Langelands Herredsfoged	67
Langelands Provsti	65
Ledreborg Birk.....	94
Lehn Birk.....	68
Lejre Herred	94
Lemvig By	18
Lunde Herred.....	63
Lunde Herreds Provsti	61
Lynge Herred	103
Lynge-Kronborg Herred.....	102
Lysgaard Herred	19
Lysgaard-Hids Herreders Provsti	31
Læsø Birk.....	5
Læsø Kommune.....	6
Løgstør Birk	29
Løve Herred	91
Løve Herreds Provsti	89
Malt Herred	50
Malt Herreds Provsti	51
Mariager Herred	31
Maribo Amtstue.....	72
Maribo Birk.....	72
Maribo By og Byfoged.....	72
Merløse Herred	91
Merløse Herreds Provsti	92
Metropolitanskolen.....	110
Middelfart By og Byfoged.....	60
Middelsom Herred	20

Middelsom Herreds Provsti	19
Mols Herred	30
Mors Søndre og Nørre Herreder	12
Morsø Provsti	11
Muckadell Birk	65
Musse Herred	74
Musse Herreds Provsti	72
Mønbo Herreds Provsti	76
Møns Amtstue	77
Møns Herred	78
Nakskov By og Byfoged	72
Nexø By	113
Nibe By og Byfoged	29
Nim Herred	44
Nim Herreds Provsti	44
Ning Herred	41
Ning Herreds Provsti	40
Nyborg By og Byfoged	66
Nykøbing By	92
Nykøbing By og Herred	73
Nykøbing Kathedralskole	73
Nykøbing By	12
Nysted Birk	73
Nysted By og Byfoged	73
Næstved By og Byfoged	76
Nørhald Herred	30
Nørhald Herreds Provsti	31
Nørlyng Herred	19
Nørlyng Herreds Provsti	19
Nørre Herred, Ringkøbing Amt	13
Nørre Herred, Randers Amt	30
Nørre Herred, Bornholms Amt	113
Nørre Herreds Provsti	34
Nørre-Horne Herreds Provsti	13
Nørvang Herred	47
Nørvang Herreds Provsti	47
Odense Amtstue	63
Odense Bispedømme	62
Odense By og Byfoged	61
Odense Herred	63
Odense Herreds Provsti	61
Odense Skole	63

Odense Stiftprovsti	63
Ods Herreds Provsti	104
Onsild Herred	31
Onsild Herreds Provsti	31
Postvæsenet	110
Præstø Amt	77
Præstø By og Byfoged	77
Ramsø Herred	97
Ramsø Herreds Provsti	97
Randers Amt	31
Randers Amtstue	31
Randers By	32
Randers Byfoged	33
Randers Skole	33
Ribe Amtstue	56
Ribe Bispedømme	54
Ribe By og Byfoged	56
Ribe Herred	52
Ribe Herreds Provsti	56
Ribe Kathedralskole	55
Ribe Stiftamt	52
Ribe Stiftprovsti	56
Rinds Herred	30
Rinds Herreds Provsti	19
Ringkøbing Amt	15
Ringkøbing By	15
Ringkøbing Byfoged	17
Ringsted By og Byfoged	83
Ringsted Herred	83
Ringsted Herreds Provsti	85
Roskilde Amtstue	99
Roskilde By og Byfoged	98
Roskilde Domprovsti	97
Roskilde Skole	99
Roskilde Stiftsskriver	98
Rovsø Herred	35
Rovsø Herreds Provsti	34
Rudkøbing By og Byfoged	67
Rødby By og Byfoged	74
Rønne By	114
Rønne Skole	114
Sabro Herred	41

Sabro Herreds Provsti	42
Salling Herred, Svendborg Amt	65
Salling Herred, Viborg Amt	20
Salling Herreds Provsti	19
Sallings Herreds Provsti.....	68
Samsø Birk	92
Samsø Provsti.....	93
Sandvig-Allinge Byer	114
Saxkøbing By og Byfoged.....	74
Silkeborg Birk	43
Sjællands Bispedømme	109
Sjællands Stiftamt.....	95
Sjællands Stiftprovsti	109
Skads Herred.....	57
Skads Herreds Provsti.....	51
Skagen By og Byfoged	6
Skam Herred	63
Skam Herreds Provsti	61
Skanderborg Amt	36
Skanderborg Amtstue	43
Skanderborg By	43
Skippinge Herred.....	89
Skippinge Herreds Provsti.....	104
Skive By og Byfoged	20
Skelskør By og Byfoged.....	85
Skodborg Herred.....	18
Skodborg Herreds Provsti	18
Skovby Herred.....	59
Skovby Herreds Provsti.....	61
Slagelse Amtstue	85
Slagelse By og Byfoged	85
Slagelse Herreds Provsti.....	86
Slet Herred	29
Slet Herreds Provsti	29
Smørum Herreds Provsti	99
Sokkelund Herreds Provsti	99
Sorø Akademi	87
Sorø Amt	86
Sorø Birk	87
Sorø By og Byfoged	87
Stavs Herred.....	46
Stavs Herreds Provsti.....	51

Stege By og Byfoged.....	78
Stensballegaards Birk	44
Stevns Herred.....	79
Stevns Herreds Provsti.....	76
Store Heddinge By og Byfoged.....	79
Strø Herred	103
Stubbekøbing By og Byfoged	75
Støvring Herred	30
Støvring Herreds Provsti.....	35
Sunds Herred	68
Sunds Herreds Herredsskriver.....	68
Sunds Herreds Provsti	69
Svanneke Herred	114
Svendborg Amt	68
Svendborg Amtsforvalter	69
Svendborg By og Byfoged.....	68
Svendborg Byskriver	68
Sæby By	6
Sømme Herreds Provsti.....	97
Sønder Herred	30
Sønder Herred	30
Sønder Herred	113
Sønderhald Herred	35
Sønderhald Herreds Provsti	34
Sønderlyng Herred Provsti.....	19
Sønderlyng Herred	20
Thisted Amt	11
Thisted Amtsforvalter	11
Thisted By	11
Thisted Byfoged.....	12
Tuse Herred.....	91
Tuse Herreds Provsti	92
Tune Herred	97
Tune Herreds Provsti.....	97
Tybjerg Herred.....	80
Tybjerg Herreds Provsti	76
Tyrsting Herred	43
Tyrsting Herreds Provsti.....	43
Tørrild Herred	47
Tørrild Herreds Provsti.....	47
Ulvborg Herred	17
Ulvborg Herred Provsti.....	18

Vallø Birk.....	94
Vandfuld Herred	18
Vandfuld Herred Provsti	18
Varde Amtstue	58
Varde By.....	57
Vedelsborg Birk	63
Vejle Amt.....	47
Vejle Amtstue	48
Vejle By og Byfoged	48
Vends Herred	60
Vends Herreds Provsti	61
Vennebjerg Herred	4
Vennebjerg Herreds Provsti	6
Vester Flakkebjerg Herred	87
Vester Flakkebjerg Herreds Provsti	88
Vester Herred	144
Vester Horne Herred	57
Vester Horne Herreds Provsti	51
Vester Lisbjerg Herred.....	41
Vester Lisbjerg Herreds Provsti	42
Viborg Amt.....	20
Viborg Amtstue	20
Viborg Bispedømme	20
Viborg By og Byfoged	21
Viborg Landsoverret.....	22
Viborg Skole	22
Vinding Herred	69
Vindinge Herreds Provsti	65
Voldborg Herreds Provsti.....	97
Vor Herred	44
Vor Herreds Provsti	44
Vordingborg Amtstue.....	81
Vordingborg By og Byfoged.....	81
Vordingborg Nordre Birk.....	77
Vordingborg Søndre Birk	81
Vrads Herred	43
Vrads Herreds Provsti	43
Ærø Herred.....	69
Ærø Provsti.....	69
Ærøskøbing By og Byfoged.....	69
Ølstykke Herred	103
Øster Flakkebjerg Herred.....	88

Øster Flakkebjerg Herreds Provsti	88
Øster Herred, Maribo Amt	75
Øster Herred, Bornholms Amt	114
Øster Horne Herred	57
Øster Horne Herreds Provsti	51
Øster Lisbjerg Herred	35
Østifternes Overtoldinspektorat	112
Aakirkeby By	114
Aalborg Amt	23
Aalborg Amtstue	26
Aalborg Birk	26
Aalborg Bispedømme	26
Aalborg By	26
Aalborg Bys Provsti	28
Aalborg Byfoged	26
Aalborg Skole	28
Aalborg Stiftsprovsti	28
Aarhus Amt	36
Aarhus Amtstue	39
Aarhus Bispedømme og Stiftsøvrighed	36
Aarhus By og Byfoged	40
Aarhus Skole	39
Aarhus Stiftamt	36
Aarhus Stiftsprovsti	39
Aars Herred	29
Aars Herreds Provsti	28
Aasum Herred	63
Aasum Herreds Provsti	61

Rigsarkivet
G·E·C Gad
1992